hoſti.⁊ Jo.an.in.c.in noſtra.Debet parochial' de
oib⁹ habē canonicam:ex quo ī eoꝝ eccl'ia ſepeli
tur de iure ſine electiōe. Quid ſi ibi ſepeliri non
potuit ꝑ caſum fortuitum:puta qꝛ tempoꝛe moꝛ
tis teſtatoꝛis locus ille erat occupat⁹ ab hoſtib⁹
vl' a'ia iuſta cauſa:vt qꝛ ī bello moꝛtuus nec po/
tuit diſcerni coꝛpus? Rn̄dit Lapus ꝙ ſm̄ hoſti.
⁊ Jo.an.ī dicto.c.ī nr̄a.habebit eccl'ia parochial'
de omnib⁹ canonicā:ſecus ſi dixiſſet:relinquo h
eccl'ie in qua ſepeliar ⁊ illud hoſpitali:tunc enim
de relicto eccl'ie vbi eligit ſepulturam deducet̄
canonica poꝛtio ⁊ nō de relicto hoſpitali:qꝛ ho/
ſpitalarii ſunt exempti:⁊ de his que legant̄ locis
exemptis:niſi ibi eligat̄ ſepultura:eccl'ia parochi
alis nil hēbit:allegat de teſtamētis.c.officij ⁊ de
ſepult.Ea enim que ſic diuiſim ſunt hoſpitali re/
licta non vident̄ relicta hoſpitali ꝓ ſepultura:ſꝫ
al's ꝓ a'ia. Sꝫ quid ſi nec de iure debuit ſepeliri
apud hoſpitalarios nec ibi eligit ſepeliri:ſed de
facto ibi al's ſepultus eſt? Rn̄dit Lapus ꝙ ſꝫ In
no.⁊ Jo.an.in dicto.c.ī noſtra.ꝙ de relictis nec
ī totum nec ī partē reddet parochiali eccl'ie:ſed
coꝛpus tantum ⁊ oblatiōes ⁊ alia que ad ipſos ra
tiōe ſepulture deuenerūt:vt de ſepult.c.ex parte.
Quid ſi hoſpitale hꝫ parochiā idē hꝫ eccl'iā:q̄ ē
hoſpitale? Rn̄do ſꝫ inn.ꝙ ī iſto caſū niſi eccl'ia ſit
exēpta:diuidet̄ legatū factū eccl'ie:ō q̄ ꝑcipietur
canonica a legato facto hoſpitali:de quo nil per/
cipiet:cū ſit exemptū:vt de teſtamētis.c.officij.
Sꝫ illa capl'a ſm̄ aliquos ꝓbāt ꝯrariū. Quid
ſi teſtatoꝛ dicat:relinquo hoc vel illud hoſpitali:
nō ꝓ ſepultura:ſꝫ alia iuſta cauſa? Rn̄dit Lapus
de tali caſu nil percipiet eccl'ia parochial':niſi re
linquēs ſe trāſtuliſſet ad hoſpitalarios:de ſepul.
c.de his.vl' niſi eccl'ia hoſpitali ſit vnita:ita ꝙ qc
quid dicit̄ de vno:neceſſe ſit vt ītelligat̄ de alio
puta qꝛ hoſpitale cū eccl'ia ſua exēptū eſt:nec in
ſpiritualib⁹ nec ī tēpoꝛalib⁹ eſt aliquod ī eis diui
ſum ſpecialiter ⁊ ſeoꝛſuꝫ. Itē cū hi⁹ loca ad pios
vſus deputata diuerſis nomib⁹ nuncupētur:⁊ ali
qua habeant altaria ī quib⁹ diuina celebꝛantur.
Aliqua habēt ſimpl'r domos ī quibus obſeruat̄
hoſpitalitas. Itē eoꝝ aliqua ſunt deputata ad pi
os vſus ꝑ laicos ſine auctoꝛitate epi:⁊ multa ta/
libus locis relinquunt̄ ī vltimis volūtatibus ꝓ re
medio animarum ſub diuerſis modis ⁊ verbis.
Querit̄ an ep̄s de his poſſit petē quartam? Rn̄
dit Lapus ſm̄ do.Fran.cluſinum ī quodam ſuo
opuſculo:ꝙ cū omnia ꝑdicta loca ſint pia:⁊ oia
pia loca ad quartā teneāt̄:vt de teſtamētis.c.of/
ficij.Cōcludit oia ꝑdicta loca ad q̄rtā teneri.Et
dicit hoſti.hāc opinionē ꝓbare ī ſūma de ſepul.
Et ꝯcludit ꝙ de oib⁹ relictis ꝓ aīa debet̄ q̄rta.
Et declarat q̄ dicant̄ ꝓ aīa relicta:illa videlicet q̄
relinquunt̄ eccl'ie vl' pio loco:⁊ ſi de aīa nulla ſit
mētio ī legato.Itē qcq̄d ab extraneo relīqt̄ ꝑla/
to ēt ſi nomē ꝑlati ſit expreſſū ī legato. Itē dicē
deberi q̄rta de relictis hoſpitali iure īſtitutionis.
Itē de relictis pauperib⁹ alicui⁹ hoſpitalis pau/
peris qꝛ legare pauperib⁹ alicui⁹ hoſpital' vl' loci
ē legare hoſpitali vl' loco:qđ expſſe nōt Joā.an.
de ꝯuer.cōiu.c.dudū.Q̄ſtūcūq3 de relicto ſimpl'r
pauperib⁹ gabella nulla ſolui debeat. Itē n̄ ſolū
de mobilib⁹:ſꝫ ēt de īmobilib⁹ q̄ relīqt ī vlt'ia vo
lūtate teſtatoꝛ:vt molēdinis ⁊ hi⁹ aliis. Querit̄
ſi det̄ pecunia ꝓ hoſpitali habēdo ꝯmittat̄ ſimo
nia? Rn̄dit Lapus.glo.i.q.7.videt̄ ſētire ꝙ ſic:i/
mo etiā ſi det̄ ꝓ adminiſtratiōe paupeꝝ. Et videt̄
ꝓbari h.i.q.3.ſaluatoꝛ.Ubi dare pecuniā ꝓ offi
cio caſtaldi aduocati vl' iudicis eccl'ie ꝯmittit̄ ſi
monia.Et glo.ibi tāgit iſtā q̄ōnē ⁊ ponit opinio
nes ꝯrias.Hug.dixit ꝙ ī omni adminiſtratiōe ec/
cl'iaſtice rei ꝯmittit̄ ſimōia:ſi det̄ ꝓ hi⁹ pecunia:
⁊ eſt ſimōia ſm̄ eū:qꝛ ꝓhibita.Alii dicunt ꝙ ſi/
monia eſt ſi eſt adminiſtratio tal' q̄ hēat aliq̄d ſpua
litatis ānexū:facit qđ notat̄ ex̄ de ſimōia.c.ꝯſule
re:⁊ hoc videt̄ veꝝ. Sꝫ nūq̄d bn̄ficiū pōt ꝑmu/
tari cū hoſpitali? Rn̄deo ſm̄ Fede.ō ſenis ꝙ ſic:
ſi hoſpitale ꝯferat̄ ī bn̄ficiū clericis:ſecus ſi hoſ'/
pitale ſit ꝯceſſū laicis. Sꝫ ſi cl'ico ſit ꝯmiſſum:vt
bono viro nō ī bn̄ficium:putat ꝙ poſſit fieri per
mutatio:qꝛ nō eſt titulus totaliter ꝓphanus ſed
eccleſiaſticus:nec pōt vendi ſine vicio ſimonie.
Si querit̄ quid poſſet opponi contra rectoꝛes
hoꝛum hoſpitalium? Reſpōdit Lapus ꝙ poteſt
opponi ꝙ non fecit inuentarium ſolenniter:⁊ ꝙ
ſit minoꝛ viginti quinq3 annis.C.de epiſ.⁊ cle.oꝛ
phanotrophos.Item ꝙ eſt turpis ꝑſona ⁊ ſuſpe/
cte vite:vl' ꝙ eſt ei īterdicta adminiſtratio.3.q.2.
c.qꝛ.Sed infra quātū temp⁹ debet compleri ho
ſpitale? Rn̄dit Lapus Hoſti.dicit ī ſumma ꝙ in
fra annū:ſi fiat oꝛatoriū infra quīquēniū:ī auten.
de eccleſiaſticis.ti.§.ſi quis autem. Sed querit̄
vltimo:vtrum dioceſanus poſſit viſitare hoſpi/
talia inſectoꝛum ſue dioceſis hab ētia altaria oꝛa
toꝛia ⁊ campanilia? Reſpondit Lapus ꝙ Fed.de
ſenis in opere ſuo tenet ꝙ ſiue ex teſtamento ſi/
ue a pꝛinpio inter viuos oꝛdinatum fuit:ꝙ loc⁹
talis eſſet deputatus ad vſum hoſpitalitatis:ſiue
interuenerit auctoꝛitas epiſcopi ſiue non:poteſt
per epiſcopum viſitari vt viſitādo īquirat:an ibi
illud fiat propter quod cōſtitutum eſt ⁊ propter
quod ibi fiunt elemoſyne a fidelibus:⁊ maxime
cū hēat ſigna foꝛmam ⁊ ſtatum loci pii ⁊ eccl'iaſti
ci:vel ēt ſic denominet̄:ad hoc de ſentē.excō.c.ſi
iudex.li.6.Et quod notat archi.de pꝛeben.c.cū
de bn̄ficio li.6.

Titulus duodecimus de eccleſiis ⁊ patrimo/
niis earum. Sermo. .c.i

In eccleſiis be/
nedicite deo dn̄o de fontibus
iſrl'.pſ.67.vos.ſ.fideles qui eſtis
de fontib⁹ baptiſmalibus iſrl'.i.
xp̄ianitatis q̄ deū videt ꝑ fidem.
Sic.n.interpꝛetatur iſrl'.ſ.vidēs deū.de fontib⁹

dico leuati ſiue renati.bn̄dicite deo.Bn̄dicit aūt
qs deū corde colēdo ⁊ recte de eo ſentiēdo.pſal.
pſalmo.102.103.Bn̄dic aīa mea dn̄o. Et Job .1.
Bn̄dicāt deo ī cordibꝰ ſuis ore ipſum laudādo
⁊ predicando. Jacobi.3. Ex ipo ore bn̄dicimus
deū ⁊ patrem: opera virtuoſa ꝓpter deū operan
do.Tob.4.Omni tēpore bn̄dic deū.ſ. bn̄ ope-
rando.Bn̄dicite inquit deo in eccl̄ijs. Ubi nota
ꝙ triplex eccl̄ia accipit.
Primo ꝑ collectione fidelium generali.
Secundo ꝓ ꝯgregatiōe iuſtoꝝ ſpali.
Tertio ꝑ edificatiōe lapidum materiali.

De prima dicitur in-

fra.Thi.4.Scias quō ī domo dei oporteat te ꝯ
uerſari:que ē eccl̄ia dei viui.i.congregatio fideli
um.Hec deſignant parabolice.mat.13. cū dicit:
Simile ē regnū celoꝝ.i.pn̄s eccl̄ia ſagene miſſe
ī mari:⁊ ex omni genere piſciū ꝯgregan:i.Mare
pn̄s ſeculū:piſces hoīes: ſagena īmiſſa doctrina
euangelica:ꝙ ex auctoritatibꝰ cōnexis cōſtat:hec
capit piſces bonos ⁊ malos: qꝛ ſub hac doctrina
fidei cōcludunt:multi boni ⁊ mali:ſ3 ī fine diſcer
nunt.Unde Greg.23.q.4.ait.hec vita ꝙ inter ce-
lū ⁊ īfernū ſita ē:ſic ī medio ſubſiſtit:ita vtrarū-
ꝙ partiū ciues cōiter reſpicit.Quos tn̄ ſancta ec-
cl̄ia īdiſcrete.i.īdiſtīcte ſuſcipit ⁊ poſtea ī egreſſio
ne diſcernet.Si ḡ boni eſtis ꝙdiu ī hac vita ſub
ſiſtitis eq̄nimiter tolerare malos.Nā qſqs ma-
los nō tolerat:ipe ꝑ īpatiētiam ſibi teſtis ē: quia
bonus nō ē.hec ille.Jſta mixtura multipl̄r figu-
rata ē:⁊ oppreſſio ⁊ pſecutio bonoꝝ a mal̄ ꝓpa
⁊ mala exempla:vt ꝑ caym ⁊ abel: q̄ꝝ ex vno pa
tre ⁊ mr̄e,⁊ vna domo caym īterfecit abel. Sic ī
archa noe ex filijs vnus reprobus iuētꝰ ē.ſ.cam.
Jn domo vna abrae Jſaac quē pſeq̄bat iſmael
frater eiꝰ:ī domo iſaac vterini iacob adeo dilectꝰ
⁊ exau odio habitꝰ pſequēs frem ſuū iacob. Jn
domo iacob filij pſequētes ⁊ vēdentes frem ſuū
ioſeph.Hinc ⁊ Hieronymꝰ ꝙ ſm carnem natꝰ ē
pſequebat ſpiritualē:nūꝙ vo ſpiritualis carnalē
pſequit:ſ3 ignoſcit ei q̄ſi ruſticano fratri.Scit.n.
poſſe ꝓficē ꝑ tempꝰ.23.q.4. Jſta aūt tolerantia
maloꝝ referēda ē:vl̄ q̄ ad ſocios ī qbus quis nō
hēt auctoritatē coercendi:vl̄ q̄ ad ea que iudicis
lit puniri nō pn̄t:qꝛ nec ⁊ ꝓbari ſi ad ꝑlatos extē
datur.Nam mali xpiani ꝙ alijs nocent diuerſis
modis coerceri a ſuis īſolētijs debēt:cu3 pn̄t per
rectores:quod docet Aug.dicēs.23.q.4.qd faci
et eccl̄ie medicina ſalutē omniū materna charita
te ꝯquirēs tāꝙ ī freneticos ⁊ litargicos eſtuans:
nūqd ꝯtemnere:Nūqd deſiſtē debet vl̄ pōt.ſ.a
correctione:vtriſꝙ ſi neceſſe eſt ſit moleſta:que
neutris eſt inimica.Nam ⁊ frenetici nolūt ligari:
⁊ litargici nolūt excitari. S3 pſeuerat diligentia
charitatis freneticū ligare:litargicū excitare:am
bo offendūt ⁊ ambo diligunt: ambo moleſtari
q̄3diu egri ſūt īdignant:ſ3 ābo ſanati gratulant.
Hec ille.Et pōt dici freneticus qui nocet alijs.Li
targicus qui ceſſat a bono:ad qō tenet:ille deb3
refrenari:⁊ iſte ad bonū debitū ſtimulari. Et dr̄
hic eccl̄ia ꝑlatꝰ eccl̄ie:nam vſitatum eſt vt a toto
denomiet ps principalior.

Secundo modo ſūitur

eccl̄ia ꝑ ꝯgregatione bonoꝝ fideliū ꝙ ſūt ꝑ cha-
ritatem xpo incorporati:de q̄ pōt ītelligi illō ps.
Cōfitebor tibi in eccl̄ia magna.ſ.virtute:⁊ pro.i.
ī populo graui.ſ.moribꝰ vtuoſis laudabo te.De
hac Hieronymus de peni.di.1.Eccl̄ia xpi eſt nō
habēs maculā ſcilicet mortal̄:nec rugam.ſ.erro-
ris.Unde qui eſt aliqua ſorde peccati pollutꝰ de
eccl̄ia dici nō pōt nec chriſto ſubiectus.Hec ille.
Ad idē facit quod ait ambro.di.24.q.1.Que di
gnior domus apl̄ice ꝑdicationis ingreſſu ꝙ3 ſan
cta eccl̄ia.Aut quiſ ꝑferendus magis omibus vi
deret ꝙ3 chriſtꝰ:qui pedes ſuis conſueuit lauare
hoſpitibus?Et quos ſua ſuſceperit domo.ſ.eccl̄ie
pollutis nō patiat habitare veſtigijs:ſ3 maculo-
ſos licet vite prioris ī reliquū tn̄ dignet reforma
re ꝓceſſus:hic eſt ſolus quē nemo deb3 deſerere
nemo mutare:ad quē dicitur.Domine ad quem
ibimꝰ:verba vite eterne habes Joānis.6.c.hec
ille.Hec eſt eccleſia que regitur a ſpiritu ſancto
corpus xpi myſticum:qō vegetatur ſpiritu eius:
ꝓ qua xps orauit ne fides deficeret.Unde ſemꝑ
firma manebit q̄uſꝙ trāſferat tota ī triūphātem.
De qua ⁊ Hieronymꝰ ait.24.q.1.Omnibꝰ conſi-
deratis:puto me nō temere dicē aliquos ita eſſe
ī domo dei:vt ⁊ ipſi ſint ea domꝰ dei ſcilicet ec-
cleſia.Ut dicit glo.que dr̄ edificari ſupra petra3
.ſ.chriſtū que vnica columba appellat:ꝙ ſponſa
pulchra ſine macula ⁊ ruga.Et hortus cōcluſus
fons ſignatus puteus aque viue paradyſus cum
pomoꝝ fructu.De hac domo dr̄:ꝙ habitare facit
vnanimes in domo.ſ.eccl̄ie.Hec ille.⁊ ꝙuis de
ceat miniſtros eccl̄ie.ſ.clericos in virtute laicos
excedere:qꝛ vt dicit chryſoſto.Ualde eccleſia3
dei deſtruit laicos meliores eē ꝙ3 clericos.8.q.1.
Qualis.tamen ſi ſint mali ⁊ quātūcūꝙ mali:dū-
mō tolerati cōferūt veritatem ⁊ virtutem ſacra-
mentoꝝ:⁊ acceptant a deo orationes ⁊ officia pu
blice eorum:qꝛ reſpicit deus ad eccl̄iam cuius il
li ſunt miniſtri:non ad eos qui ſunt in hoc vt in-
ſtrumēta mota a deo ad iuſtificandum creaturā.
Unde Auguſtinus.Spiritus ſanctus ī ſancta ec
cleſia ita operatur vt reprobos fugiat:⁊ tamē ꝑ
eorum miniſterium reprobos colligat.1.q.1.ita
fit.Sed nec per iniuſtam excluſionem per ſentē-
tiam ab eccleſia que fit a prelatis efficitur qs ex-
tra hanc communionem.nec ꝑ īdebitam admiſ-
ſionem ſeu collationem ſacramentorum efficit
quis intra eam.Unde Auguſtinus.Sicut is quē
ſacerdos ī eccl̄ia tollit ē tn̄ extra eccl̄iam ⁊ extra
corpꝰ:cuiꝰ caput ē xps:ſi ei hoſtiarius.ſ.xps non
apit:ita nō ex eccl̄ia3 ē iō:⁊ n̄ ē de corpe:ſi qs ꝑ-
iudicio compellitur foris eſſe.1.q.prima vt eui
denter.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Tertio modo ſumit̃ ec/

cleſia ꝑ edificio materiali: de qua .i. thi. 4. volo ĩ
eccleſia orationes fieri. De hac dr̃ de conſe. di. i.
nemo eccleſiã edificet añq̃ʒ ciuitatis eṗs veniat:
⁊ ibidẽ crucem figat publice atriũ deſignet. Et .i.
q. i. placuit. dicitur vnuſquiſq̃ʒ epiſcoporũ memi
nerit: vt nõ prius dedicet eccleſiã: niſi ante dotẽ
baſilice ⁊ obſequiũ ipſius ꝑ donationẽ confirma
tum accipiat. Nam nõ leuis eſt iſta temeritas: vt
ſine luminaribus vl' ſine ſubſtãtiali ſubſtẽtatione
eorũ qui ibi ſeruituri ſũt tãq̃ʒ domus priuata cõ
ſecretur eccleſia. Et hic de partibꝰ eius edificatio
nis qd ſignificent ſcilicet ſtatꝰ eccleſie militantis
que põit. Ricar. vt habes in li. ⁊c̃. In iſtis ergo
eccleſijs omnibus benedicit̃ deus. Sʒ ꝓ nũc de
materialibꝰ loquẽdo a pluribꝰ benedicitur.

¶ Bñdicite ergo vos patrõi deo ĩ eccleſijs edi/
ficandis dotandis ⁊ defenſandis.

¶ Bñdicite ⁊ vos oẽs xp̃iani deo in eccleſijs ve
nerandis mentibus ad deum applicandis.

¶ Bñdicite ⁊ vos epi ⁊ clerici deo ĩ eccleſijs cõ
ſecrandis officiandis ⁊ ornandis.

Primo ergo benedicũt

deũ patroni in eccleſijs dum eas cõſtruunt ⁊ do/
tant: ⁊ iura ⁊ bona cõſeruant: vt ĩ eis benedicatur
deꝰ. Sed hodie videtur de facto mutatũ in lege
vt veriꝰ poſſint dici latrões q̃ʒ patrõi: vt merito
eis conueniat illud Iſai. ꝑmo. Pricipes tui q fue
runt ꝑmi ad edificandũ ſocij furũ diripientes bo
na eccleſiaꝝ: oẽs diligunt munera q̃ dantur eis a
rectoribꝰ eccleſiaꝝ: vt defendãt eos in malis ſe/
quũtur retributiones: cũ .ſ. ꝓñtant nõ attendũt ad
merita pſonaꝝ: ſed vnde plus valeant hẽre emo
lumentũ tpale. Sed ſacrilegiũ magnũ eſt: vñ dr̃
16. q. 7. ſi qs ꝑncipium vel alioꝝ diſpoſitionẽ vl'
donationẽ rerũ vel poſſeſſionẽ eccl'iaꝝ ſibi ven
dicauerit: vt ſacrilegus iudicetur. Itẽ Grego. ſep
timꝰ dicit ĩ cõcilio generali r̃ ſidẽſ. Si dñs. ſi qs ĩ/
peratoꝝ regum ducũ vel quilibet ſeculariũ ptã/
tum vel perſonaꝝ inueſtituram ⁊ epatuum vel
eccleſiaſtice dignitatis alicuius dare ꝑſũpſerit ſci
at ſibi introitũ eccleſie interdictũ. 16. q. 7. ſi quis
deinceps. Et in. c. ſequenti dicitur. decernimꝰ vt
nullus eporum inueſtituras epatus vel abbatie
vel eccleſie de manu ĩpatoris vel regis vel' alicu
ius laice perſone viri vel femine ſuſcipiat. Q̃ ſi
ꝑſũpſerit: recognoſcat irritam eẽ ⁊ excõicationi
ſubiacere. Itẽ ea. q. dr̃ nullꝰ laicoꝝ eccleſias vel
eccleſiaꝝ bona occupet vel diſponat q ſecus ege
rit ab eccleſie liminibꝰ arceatur. Itẽ. q. e. dr̃. oẽs
baſilice .i. eccleſie queꝰ ꝑ diuerſa loca cõſtructe ſũ
vel quotidie cõſtruũtur: in epi ptãte conſiſtũt: in
cuius territorio poſite ſunt. Et dicit ibi glo. niſi
aliquo ꝓuilegio a iuriſditione eiꝰ exẽpte ſint. Ad
eṗm ergo ſpectat ordinarie inſtituere rectorẽ in
eccleſia curata vel ſimplici ſi non hʒ patronos.
Sed hʒ confirmare ꝓñtatum a patronis infra tẽ
pus eis datum: vel ad capitulū vacante ſede vl'
ad plebanos quo ad eccleſias ſubditas ſue ple/
bi: vbi ſit conſuetudo preſcripta: vt ſeruatur flo/
rentie: lʒ indecens videatur.

Varietas autem eorũ

qui ſunt in eccleſia deſignatur ꝑ ea ex q̃bus con
ſtruitur eccleſia materialis ⁊ ex eius cõſignatiõe
Vñ Ricar. de ſancto vic. ſinguli lapides .ſ. eccl'ie
materialis ſunt ſignificaturi ſingulos fideles: ſin
guli lapides quadri ſtabilitate fidei ⁊ firmi virtu
te patiendi. Cementũ eſt charitas q̃ ſingulos co/
aptat atq̃ʒ viuificat: atq̃ʒ ne per aliquã diſcordiã
ĩuicem diſcrepent: vniformiter equat. Fundamẽ
tum ſũt apoſtoli ⁊ ꝓphete. Iuxta apoſtolũ. parie
tes ſunt cõtẽplatiui fũdamento vicini: terrena de
ſerentes: celeſtibꝰ adherentes. Tectũ hoc reſpec
tu: q2 deorſum pendet ſũt actiui terrenis actioni
bus ꝓximi ꝓpter infectionem ſuam minꝰ celeſti/
bus attendentes: ac neceſſitati ꝓximoꝝ terrena
admĩſtrãtes in alto ſunt: q2 in officijs: ſupra alios
longitudo eccl'ie conſideratur ſm diuturnitatem
tporuʒ .ſ. tpe legis naturalis moſaice ⁊ gratie. La
titudo dũ multoꝝ populoꝝ numeroſitas per di
uerſas mundi ptes dilatatur: altitudo ſm differẽ
tiã meritoꝝ ⁊ officioꝝ. In altitudine enim erigit̃
dũ ſup laicos eſt ordo ſacerdotalis: ſup ſacerdo/
talem epalis: Et ſup epalem archiepalis: ⁊ ſuper
oẽs tandem papa collocatur. Sacrarium eccle
ſie ſignificat virginum ordinẽ chorus ordinem
continentiũ. Nauis ordinẽ coniugatoꝝ: ſtrictius
⁊ ſacratius eſt ſacrarium q̃ʒ chorus: ⁊ chorus q̃ʒ
nauis: ſic pauciores ſed digniores virgines q̃ʒ cõ
tinentes ⁊ continẽtes q̃ʒ coniugati. Atriũ eccl'ie
ſunt falſi xp̃iani: q ⁊ ſi ſcificati ſunt baptiſmo: vt ci
miterium bñdictione: tamẽ pleni ſunt cadaueri/
bus .i. corruptione vitioꝝ: turris ideſt cãpanile ẽ
nomẽ dñi. Iuxta ſalomonẽ. Campane ſunt pre/
dicatores verbi dei. Feneſtre vitrie viri ſpiritua
les ꝑ quos cognitio dei nobis luceſcit. Interior
dealbatura ſignificat mundiciã cordium. Exte/
rior mundiciã corpoꝝ: altare xp̃s. De eccleſia igr̃
materiali ꝓ nũc tractando. Primo videndũ eſt
de eius edificatione. ¶ 2° de eius ĩmunitate. ¶ 3°
de eius conſecratione violatione ⁊ recõciliatiõe.
¶ 4° de eius ornatu. ¶ 5° de eius officiatione.

¶ De ptinẽtibꝰ ad edificiũ materiale eccl'iaꝝ. c. 2.

Sciendũ igitur pri/

mo ſm tho. 2ª 2ᵉ. q. 85. ar. 3. q̃ determiatꝰ
locꝰ exigit̃ ad adorandũ .ſ. eccleſia: non ꝓpter de
um q adoratur: quaſi loco concludatur: ſʒ ꝓpt̃
ipſos adorantes. Et hoc triplici rõne. ¶ Primo
ꝓpter loci conſecrationẽ qua ſpũales deuotionẽ
concipiũt orantes vt magis exaudiantur. ¶ 2ᵐ
ꝓpter ſacra myſteria ⁊ alia ſigna ſãctitatis ibi cõ
tenta. ¶ 3° ꝓpter concurſũ multoꝝ adorantium.

P

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ex quo oratio ſit magis exaudibilis:⁊ ſm quan
daȝ decentiam q̄uis nō ſit neceſſariū ſic diſponū
tur:vt adoratio fiat verſus orientem. Primo
ꝓpter diuine maieſtatis indiciū qḋ nobis mani
feſtatur in motu celi qḋ eſt ab oriente. 2º. ꝓpter
paradiſum ad oriente conſtitutū:quaſi queram⁹
ad paradiſū redire. 3º pp xp̄m qui eſt lux:⁊ ori
ens nominatur:⁊ ab oriente aſcendit:⁊ ab orien
te expectatur ad iudicium venturus.

Si eccleſia fundata eſt

in alieno ſolo ſm ray.⁊ hoſti.ſi dn̄s ſoli laic⁹ erat
⁊ hoc ſciuit ⁊ nō contradixit:ſibi imputabit̄:⁊ ec
cleſia libera manebit:ar.di.54. ſi ſeruus. Si vo
ignorauerit:eccleſia q̄dem remanebit conſecra
ta ⁊ libera:nec efficiet̄ laico cenſualis:ſed tamen
ille qui cōſtruxit:tenet̄ dn̄m ſeruare indēnē. Uel
ēt ep̄s ſi in ponēdo p̄marium lapidē:⁊ poſtea in
conſecratione eccleſie fuit negligens:de cōſe. di.
i.nemo.⁊.i4.q.ſi.cōpimus. Si vero ſolū erat al
terius eccleſie vel collegij: eccleſia dȝ ei reſtitui
hoc mō ꝙ eccleſia cōſecrata ſit eis ſubdita quo
ad ius patronatus.i6.q.i.queſiſti.

Edificare eccleſiam ne

mo poteſt:niſi auctoritate dioceſani q̄ dȝ ponere
p̄mariū lapidē crucē figere:⁊ cimiteriuȝ deſigna
re:⁊ ēt petere dotē ſufficientē ſine qua conſecra
ri nō dȝ:de conſe.di.i.nemo.⁊.c. placuit.⁊ hodie
q̄dem ſufficit ꝙ aſſignet̄ ꝓ dote vnus manſus.i.
vnū p̄dium ſufficiens ꝓ vno pari boum totaliter
liberū:ex̄ de eccle.edi.c.i. Talis enī donec in hac
paupertate fuerit:nō tenebit̄ ad hoſpitalitatē ſer
uandā nec ep̄o aliquid p̄ſoluendū: niſi q̄ntuȝ pōt
donec perueniat ad pinguiorem fortunā:ar. de
conſue.c.cū dilectus.

Exempti non poſſūt cō

ſtruere oratoria vel capellas in locis nō exēptis
ſine dioceſanoꝝ licētia:nec in ſic conſtructis facere
celebrare:vel celebrare tp̄e interdicti ī caſib⁹ nō
exp̄ſſis:alias per ordinarios cōpeſci debēt. Et ſi
ꝓpter hoc cōſeruatores eoꝝ ferrent ſn̄ias cōtra
ordinarios nō valēt:ex̄ de p̄uile.c.auctoritate.li.
6. Itē nō ſm ray.ꝙ non lȝ hēre oratorium, ī for
ma ecclie in domo ꝓp̄a abſq; ep̄i auctoritate:nec
dȝ ibi miſſa celebrari:niſi de cōſenſu eius ꝓpter
neceſſitatē:⁊ non fiat p̄iudiciū enorme pochiali
eccleſie. Cleric⁹ āt q̄ ſine ep̄i auctorite ī tali ora
torio celebrauerit dȝ deponi:de conſe. di.i.vni
cuiq;.⁊.c.clericos.

Quis autem teneatur

eccleſiā cū indiget reparare? Rndit hoſti.ꝙ ſi fa
brica hēat ſup hoc portionē deputatā:de illa re
parari dȝ.io.q.3.vnio. Et ſi non ſufficit:tūc rector
⁊ alij in ea bn̄ficiati conferre debent beneficia:ex̄
eo.c.i.⁊.i6.q.i.ſi monachus. In quo caſu ſtan dū
ē diſpoſitiōi ep̄i vel maioris ꝑtis capli:ex̄ de his
q̄ ſi.a ma.p.c.ſi. In q̄buſdā ēt religiōib⁹ laici hoc
faciunt exp̄ēſ ſuis:⁊ vbi cōſuetudo ē tenet̄:cū in
ea ꝑcipiant ſacra eccleſiaſtica ⁊ audiāt diuina.i6
q.7.q̄cūq;.⁊.c.filijs.⁊ cōpellendi ſt̄ talē cōſuetu
dinē ſeruare:extra de ſimo.c.ad apoſtolicaȝ. Si
talis conſuetudo nō reꝑitur:tūc quarta ꝓuentuū
que quōdā a clericis ꝑ̄tibus fabrice deputata ēxtene
tur ita q̄ eā ꝑcipiunt ſoluant:nō obſtante vlla pre
ſcriptione vel conſuetudine. Sed p⁹ reꝑationem
redit quarta ad illos qui percipere conſueuerūt
⁊ ſic intelligit̄ illud.iz.q.z.de redditibus.in.c.ri
bus ſequentibus.

Eccleſia et precipue cō

ſecrata vel oratoria monaſteria ⁊ hi⁹ non debēt
reuerti ad ſecularē habitationē ⁊ ꝓphanos vſus
i9.q.3.que ſemel.⁊.c.q̄m.neque etiam hoſpitale
poſſet cōuerti ad aliū vſuȝ:extra de reli.do.c.ad
hec. Et dicit ibi glo.ſup.d.c.q̄ ſemel.ꝙ ſi mōaſte
rium deſtruit̄:pōt hn̄ de lignis ⁊ lapidib⁹ cōſtrui
dormitoriū vel alius honeſtus locus:vel ēt in co
q̄na ſua ligna cōburere poſſunt monachi:de cō
ſe.di.i.ligna. Sed ad p̄uatos vſus nō debēt con
uerti. Loc⁹ āt ꝑmāet ſacer:lȝ diruptū ſit edificiū

Itez dicit iohannes in

glo.ſup.§. Queritur ſi monaſteriū.i4.q.3.ō mo
naſterio nō pōt fieri ſecularis ecclīa:vt in.d.c.q̄ ſel
niſi enormit̄ viuāt: tūc monachi pn̄t remoueri ⁊
īſtitui ſeculares canōici cū auctoritate tn̄ pape:vl
niſi ita ſit ꝙ inueniantur aliq̄ de ordine illo ꝑ q̄s
poſſit locus ordinari:vel niſi ita ſit ꝙ non poſſit
aliter locus ille reformari q̄ȝ ꝑ canonicos:ecōtra
vr̄ ꝙ ep̄s de ſeculari ecclīa poteſt facere regula
rem.i6.q.7.ſi q̄s vult.

Altaria in eccleſia con

ſecrata nō lȝ p̄ſbyteris in ecclīa inſtituere ſeu no
ua erigere ſine ep̄i cōſenſu ar.di.68.q̄uis.⁊ de cō
ſe.di.i.nullus p̄ſbyter. Sed in eccleſia nō cōſecra
ta pn̄t altaria inſtituere ꝓp̄a auctoritate. Altaria
vero conſecrata ſine cōſenſu ep̄i non ſunt deſtru
enda:de conſe.di.i.ecclīa. Altare āt nō dȝ eſſe li
gneū vel terreū:ſed lapideū:de cōſe.di.i.altaria.
ſaltē dȝ hēre tabulā lapideā ⁊ conſecratā:ſuper q̄
ſituent̄ hoſtia ⁊ calix:qḋ dr̄ altare viaticū:⁊ reſi
duum altare ſit ligneum.

De imunitate ecclīaꝝ ⁊ perſonaꝝ eccliaſticaꝝ
⁊ de libertate ecclie. c.3.

Immunitas eccle

ſie ē p̄uilegiū ecclīaſtice libertatis vl rez
vel perſonaꝝ ad eā ꝑtinentiū:⁊ dr̄ imunitas q̄ſi
ex̄ munia.i.officia a quib⁹ ſunt imunes.i.liberi.
Ecclie nō ſolū cōſecrate ſed ēt nō conſecrate:ſi tn̄
ſuoꝝ ep̄oꝝ auctoritate edificate ſūt:⁊ vbi ep̄s po
ſuit p̄mariū lapidē:⁊ ad hoc ſunt edificate vt cō
ſecrarentur:⁊ cimiteria eaꝝ ſm ray.inno.⁊ hoſti.
hanc hn̄t imunitatē. Primo vt nullus ꝑ vim

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

inde extrahatur:niſi in trib⁹ caſibus:vt.j.dicet.
Itē ea que in ecclia poſita ſunt nec p vim nec p
furtū ſunt auferenda:alias cōmittit ſacrilegiū.14.
q.5.quiſquis. Itē q nullus mortu⁹ in ecclia ſepe-
liatur niſi epi abbates aut digni pſbyteri aut, ēt
fideles laici.13.q.2.nullus. Et intelligūt qdam de
illis laicis q faciūt miracula:alij de fideli i digni
tate cōſtituto:vt rege comite ⁊ hmōi:alij de quoli-
bet fideli xpiano:⁊ ſic excludūtur p illud.c.ſi de
les.notorij peccatores i notorio moriētes:vt gl.
ibi. Itē hȝ imunitatē q in choro nō debēt mora
ri laici cū clericis:de cōſe.di.2.ſacerdotū.extra d
vi.⁊ ho.cle.c.i. Nō intellr dū ibi dr officiuȝ:naȝ
alio tpe ēt in ſacrariū.i.capellā maiorē ad orādū
⁊ cōicandū pñt intrare:vt dr in.d.c.i. Itē q non
pñt vendi ppt aliquā neceſſitatē:in auctē.d alie.
na.§.⁊ qm. Itē q in ea placita ſecularia nō ſūt fa-
cienda ⁊ maxime de cā ſanguinis:ex eo.c.i.⁊.c.ec
cleſia. Itē q nō fiāt ibi plamenta nec negocia
tiones:⁊ pcipue nūdinarū:nec ſtrepit⁹ iudiciorū ſe
culariū:nam pceſſus iudiciorū ſeculariū ⁊ ſniē in
dictis locis ferre nō valēt:extra eo.c.decet.li.vi.
Itē q non fiant ibi ludi thetrales cū laruis ⁊
alijs inhoneſtis:extra de vi.⁊ ho.clerici.cū deco-
rē.ſec⁹ de honeſtate i repſētatiōib⁹:vt pſepe dñi
herodē ⁊ magos ⁊ huiuſmodi:que potius i du
cunt ad deuotiōeȝ q̄ȝ ad vanitatē. Et q talia poſ
ſint fieri:ar.de cōſecra.di.2.ſemel. Naȝ quodlibet
feſtū eſt ſignuȝ pteritarū rerū.75.di.q.die. Et
nota q ſi eccleſia inēdicatur:nō ppterea amittit
pulegiuȝ hui⁹ emunitatis ſecundū hoſtien. quia
ipa non delinquit:ſed puata oratoria domorū non
habēt dictā imunitatem ſecundū hoſtien.

Immunitas autē con-

fugiētiū ad eccleſiā eſt iſta:q nullus q̄ſtūcūq3 ma
malefactor cōfugiens ad eccliam vel ſpaciū pui
legiatū circa ipaȝ:de q̄ ſpacio dr i fine hui⁹.§.dȝ
per vim extrahi:ſed ab ecclia defendi:niſi i his
caſib⁹:vȝ ſi cōfugiens ſit public⁹ latro.ſ.q ſtratas
publicas inſidijs ⁊ aggreſſuris obſidet. Item
ſi ſit nocturnus depopulator agrorū.ſ.q de noc-
te agros deuaſtat vel cōburit:taleſ enī ipune pñt
extrahi.17.q.4.ſicut. Itē ſi quis in ecclia cō-
miſit maleficiū ſperans ſe ab ea defendi:qd ſemp
pſumitur:niſi cōtrariū pbetur:talis nō dȝ ab ec-
cleſia defendi:extra eo.c.imunitatē. Et ſi in vna
ecclia offendat cōmittens ibi maleficiū ⁊ confu-
giat ad aliā non dȝ ab illa defendi ſm guli.qr q
facit iiuriam vni ecclie oībus facit:cū vna ſit per
orbē ecclia. Itē ſi confugiens ſit ſeru⁹ qui niſi
pſtita ſibi a dño cautione de ipunitate non velit
de ecclia exire:iuit⁹ cōpellitur:⁊ dño rdditur.17
q.4.c.id cōſtituimus. His ergo exceptis oēs alij
ibi debent eſſe tuti:nec per vim extrahi:ēt ſi iu-
deus vel paganus eēt qui ad ecclīam cōfugeret
ſȝ hoſti.ber.⁊ inno. De excōicato q̄uis dubitet
guli.idem credit:ſicut de alijs:putat tn̄ i hoc cō
ſuetudinē approbatam eē tenendā. Itē confugi
ens ad palatiū epi eodē modo dȝ eē tutus:etiam
ſi palatiū nō ſit coniūctum ecclie.17.q.4.id con
ſtituimus.qd.c.abſolute loquit de domo epi.
Itē ſi quis malefactor vel alius reus obuiauerit
ſacerdoti portanti corpuſ xpi ⁊ ei adhereat ſcdȝ
hoſt.q̄uis in iure hoc nō ſit cautū quilibȝ catho
licus dȝ hoc fauere vt talis ſit tutus. Itē nō q
eandē imunitatē ſecuritatis hȝ ſpaciū in circuitu
ecclie.40.paſſuū:quo ad maiorē eccliam:⁊.30.
paſſuū quo ad minores ecclias:vt dr.17.q.4.ſi
cut. Ubi dicit glo.q paſſus ſm Iſidorū eſt men-
ſura quīq3 pedū:pes āt ſpaciū.25.digitorū:illud tn̄
non tenet in capellis que ſunt in ābitu caſtellorū
vbi ppter loci anguſtiam nō pōt illud obſeruari
vt.17.q.4.quiſquis. Qualiter āt debeat defendi
cōfugiens ad dicta loca. Nō q exceptis ex pdi
ctis caſib⁹ qualitercūq3 aliter grauit delictū cō-
miſerint:debēt rectores ecclie ſeruare ei vitaȝ ⁊
mēbra:⁊ poterūt petēti ꝯcedē rcepta pus ſr ipu
nitate ei⁹ idonea cautione.ſ.vel iuratoria tm̄:vt
17.q.4.id cōſtituim⁹.vel fideiuſſoria ⁊ penali:ſi
timeat q ille q petit nō bene ſeruet iuramētū:ar.
extra de reſti.ſpo.c.ex tranſmiſſa. Sup eo āt qd
iniq̄ fecit ille qui confugit ad eccliam:alias legi
time puniend⁹:ex eo.iter alia. Porro talis q̄diu
ē i ecclia nec extrahēdus ē nec veſtis nec victua
lia ei deneganda nec moleſtādus.C.de his q ad
ecclie ꝯfu.l.pñti. Et ſi qs ꝯfecerit:ſciat ſe crimē
leſe maieſtatis irretitū:⁊ vltimo ſupplicio puniē
dum:⁊ ad reqſita nature ōbitis exeat locis:ita tn̄
q nō accedat ad alias domos:vt.d.c.diffiniuit.
17.q.4. De expenſis āt tali ſic cōfugienti puide-
bit ecclia:ſicut rector carceris puidebit captiuis
vt nō in.d.c.diffiniuit.in glo. Itē nō q etiā con
fugiētes ad mōaſteria ⁊ ꝯuentus debent q̄ſtum
poſſibile ē contutari. Dicit enī Grego⁹.23.q.5.c.
reos ſanguis.defēdat ecclia ne effuſione ſaguis
pticeps fiat vbi dicit glo. Io.q nō ſolū confugiē
tes ad eccliam ſed ēt non cōfugientes qn̄q3 iuua
bit. Sed cū diſtinctiōe:qr ſi iniuſte dānati ſunt:
oīb⁹ modis iuuabit:qbus.ſ.cōmode poteſt:ſi iu-
ſte:debet ſi eſt ſpes correctionis eorū:tn̄ tēpate ⁊
nō iportune iuuabit.ſ.intcedēdo p eis:ne ex idi
ſcreta defēſiōe icidat i malā opini.14.q.ſi.c.di q

De immunitate perſo

narū ecclie ⁊ pdiorū eccliaſticorū. Nō ſm ray.q
ecclie nō debēt fatigari angarijs vl pāgarijs vl
ſeruitutibus pſonarū vel rerū.C.de epi.⁊ cle.oēs
pſbyteros.12.q.2.ecclīarū. In neceſſitate tn̄ vt ſi
ciuitas eēt obſeſſa nō dȝ pati ecclia ſuos ruſticoſ
defendi ab aliquo pulegio a cuſtodia ⁊ hmōi:imo
dȝ ad hoc eos ꝯpellere:extra eo.c.peruenit. Pre
dia āt eccliaſtica habent hanc imunitatē ſȝ ray.
ñ debēt grauari ſordidis onerib⁹:vt calicl coquē
de:arene fodiende:cloace purgande ⁊ ſimilibus
que vilia ſunt.16.q.i.§.nonarū. Ad honeſta vero
munera ſicut ſunt ordinaria tributa:tenēt etiam
pdia ecclīarū.23.q.ſi.c.tributū. Fallit tn̄ i domib⁹

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

atrijs ⁊ hortis iuxta eccl'iam poſitis:⁊ in manſo
de q̊ eccl'ia dotata ē:de qb⁹ nullū dꝫ dari tributū
de alijs āt ſic:niſi fuerit expſſe remiſſū per euꝫ q
poſſit:nam res ad eccl'iam trāſit cū onere ſuo.23.
q.vlti.ſꝫm canonicam.extra de cen.c.ſancitū.16.q
.1.ſi quis laic⁹. Si vero ſūt extraordīaria ⁊ de no
uo inducta nō tenētur.16.q.1.placuit. Siliter nec
ad ea que ſubito īiungūtur:niſi reſpiciāt ad pias
cāas:vt qꝛ pnceps mouet exercitū contra ſarace/
nos:vel qꝛ petitur ad cōſtructionē pontium:aut
aliā ꝯſimilē cāꝫ. In talib⁹.n.ſi neceſſitas expoſcat
debēt dñi tpales ñ auctoritate ppa accipe ſꝫ hu
militer ab epis ⁊ clericis poſtulare:⁊ illi viſa ne/
ceſſitate poterūt cōferre:extra eo.nō minus. Sꝫ
hodie nihil conferre debēt in auxiliū pncipum:
niſi conſulto papa:extra eo.aduerſus. Itē ſi poſ
ſeſſio aliqua vel dom⁹ teneatur alicui albergum
facere:ſi illa poſtea perueniat ad eccl'iaꝫ:⁊ ipa tene
bitur ad idē:vel vendat ſꝫm inno.⁊ hoſti. Itēꝫ
q̄uis hoſpitiū charitatiuū eccl'ia p̄latis nō debe
at denegare:violēter tñ ⁊ tanq̄ ex debito exigē
nō pōt.42.di.c.quieſcam⁹ ex̄.e.c.1.ſꝫm hoſti. Si
tamē aliqs in recognitionē bñficioꝝ ſuoꝝ reſer
uaſſet ſibi hoſpitiū in aliqua eccl'ia illud ſibi de/
bet.18.q.ſi.eleuterius. Sed nec tali lꝫ violēter ir
rūpere domos rōe alicui⁹ iuris ſibi debiti. Et ea
dem rōe nō pōt tollere ſibi neceſſaria ide hoſpi/
tium violēter igrediēdo. Inn. Itē circa res tpa/
les eccl'ia hꝫ hāc imunitatē. Primo q̄ eccl'ijs
donari pōt in īfinitū abſq̄ alia īſinuatiōe: ī auē.
de nō alie.re.§.ſi minus.cetis āt donari ñ poteſt
vel recipi vltra qngētos ſolidos:niſi p̄cedat cer
ta īſinuatio:⁊ niſi certis caſibus de qb⁹.C.de do
na.l.ſi quis. 2° qꝛ relictū eccl'ijs ēt minus ſolē/
niter factum:puta qꝛ in pñtia duoꝝ teſtiūꝫ tñ te
net:extra de teſtis.c.cuꝫ eſſes. 3° qꝛ in eccl'ijs
trāſfertur dñium rei ſoluto pacto:cū alijs pſonis
ſit neceſſaria traditio.C.de ſacroſāc.eccle.l.vt ī
ter diuinū. 4°.q̄ qcqd ē ēptū de pecūia eccl'ie:
ei⁹ ē ⁊ ad ipſam dꝫ reuerti.12.q.2.c.1. Et hoc adeo
verꝫ ē:qa ſi cl'ic⁹ hēat pecuniā ō p̄benda vl' eccl'a
ſua:⁊ de ea emat p̄diū:lꝫ illā potuiſſet dare alijs ī
tuitu pietatis:tñ ñ pōt dare p̄diū:qa ſtatī fuit ac/
qſitū eccl'ie. Et hoc ſiue emerit nōie ſuo ſiue alie
no:extra de pecu.cle.c.1. Et pp̄ē hoc ñ pōt cl'icus
illō aliēare. Et idē ē ſi qs emat p̄diū de pecunia
eccl'ie quā habuit furto vl' ōpoſito:qa.ſ.ē eccl'ie.
Itē nullo mō lꝫ laicis exigē tallias vl' exactiōes
ab eis:ēt rōne ſuarū poſſeſſionū domoꝝ vl' p̄di/
orū:extra de īmu.eccle.qa nōnulli.li.vi. Itē alie
natio rei eccleſiaſtice:niſi ī certis caſib⁹ ⁊ in certa
forma ñ tꝫ:⁊ de hoc.ī.patebit.

Pena autem uiolantiū

īmunitatē eccl'iaꝝ ē ſꝫm gof.qa q ī aliq̊ mō eccl'iaſ
violant vel pſonas vel ab ipis rapiūt violēter ſeu
vſurpāt bona ipſaꝝ ſacrilegiū cōmittunt ⁊ excōi
candi ſunt.17.q.4.nullus.⁊.c.ſi quis deinceps. In
certis ēt caſibus ſūt excōicati:vt icēdiarij ⁊ effra
ctores ſacrōꝝ locoꝝ:de qbus hēs.ī.in q̄rta pte
ti.1. Violatores quoq̄ eccleſiaſtice immunitatis ñ
ſolū pena ſpūali vt dictū eſt puniendi ſt:ſed ēt pe
na pecuniaria q̄nq̄ maiori q̄nq̄ minori:vt.17.q
4.qſquis. Hoc arbitrio iudicis relinquēdū:⁊ dꝫ
talis pecunia dari pſone vel loco cui facta eſt iu
ria.17.q.4.ſi quis atrio. De occupātib⁹ bona
vacantiū eccl'iaꝝ. Itē de vſurpantib⁹ ī eccl'ijs vel
alijs locis pijs guardiā ſeu iuspatronat⁹ de nouo
q̄uo ſint excōicandi hēs.ī.in quarta pte ti.pmo.
De obligantib⁹ res eccl'ie vel eccl'ias p alienis
debitꝭ. Itē de recipiētib⁹ vel tenētib⁹ eccl'ias de
māu laici poſtq̄ fuerīt admōiti hēs.ī.ī q̄rta pte t.

De immunitate eccle/

ſiaꝝ pulchra ⁊ vtilia notat fran.de ȥab.in repeti
tione decre.c.perpendimus extra de ſentē.ex. Et
primo declarat vnde dicatur quid ſit:⁊ in q̊ con
ſiſtat:⁊ poſtea quomodo cōtra eam fiat. Dicitur
autem immunitas ab in qđ eſt ſine ⁊ munus ſeu
munium qđ eſt.i.ſine onere. Et q̄uis aliqui di/
cant emunitas:magis tamen ⁊ pprie debet dici
per.i.ideſt immunitas ſꝫ Io.an. Dicitur ergo im
munitas quaſi libertas ſcꝫ ab oneribus: ſic acci/
pitur per totum titulum.ff.de iure immu. Sed
etiam notant hoſti.⁊ goff.ī ſummis. Eſt ergo im
munitas libertas ſeu exēptio eccl'ie ī pſonis reb⁹
⁊ iuribus eccl'iaſticis qbuſcūq̄. Et ꝯprehendit
oīa p̄uilegia collata eccl'ie ſiue a deo ſiue ab ho/
mine qbus libera eſt ab onerib⁹ qbus alij ſubij/
ciuntur. Sunt quedam p̄uilegia eccl'ie pſo/
nalia que ſcꝫ cōcernunt pſonas cl'icoꝝ: ut q̄ qui
īnijcit manus violentas in cl'icum ſit excōicatus
17.q.4.ſi quis ſuadente. Et q̄ cl'icus ñ poſſit cō
ueniri coram iudice laico: vt de foro compe.c.2.
Quedā p̄uilegia ſunt realia:que.ſ.concernūt res
⁊ iura clericoꝝ ⁊ eccleſiaꝝ:vt.C.de epi.⁊ cle.l.ge
neraliter.⁊ de vi.⁊ ho.cle.c.ſi. Item ſit alia diſtīc
tio:qꝛ p̄uilegioꝝ q̄dam ſunt generalia.ſ.cōceſſa
toti eccl'ie:vt illud ſi qs ſuadente.17.q.4. Que/
dam particularia ſeu ſpālia:vt alicui ordini ꝯceſ
ſa vel alicui pticulari eccl'ie:vt de reſcrip.c.cum
ordinem.⁊ de preſcrip.c.auditis. Itēꝫ ſit alia di
uiſio:qꝛ p̄uilegioꝝ q̄dam ſunt data a deo:quedā
ab hoīe. Et ea que ſunt data eccleſie a deo q̄uis
ſint plura: tñ pncipalr ſunt tria. Primum eſt
illud ex quo tota ptās eccl'ie ōpendet:⁊ cauſata
eſt illud.ſ.quodcūq̄ ligaueris ſup terram.mat.
16.vt hētur.14.q.1.qđcunq̄. Et ppter hoc papa
hꝫ ptātem decidēdi ⁊ interpretandi oīa iura etiaꝫ
ciuilia:vt ex̄ q ſi.ſint legitimi.c.p venerabilem.
Secūdum p̄uilegium eſt de decimis ⁊ obla
tionibus dandis cl'icis.16.q.1.reuertimini.⁊ ex̄
de decimis.c.nobis. Tertiū p̄uilegiū datum a
deo eccl'ie eſt:vt adminiſtret ſola ſine laicis res
ſuas: vt di.96.imperator.⁊ de re.eccle.non alie.
c.ſi. Et hinc eſt q̄ eccl'ia ſola ⁊ non iperator ius
condere poteſt ⁊ aliter diſponere.96.di.c.deniq̄
⁊.c.cum ad verꝫ. Multa alia p̄uilegia ſunt ꝯceſſa

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

a deo eccleſie:que patet ĩ veteri ⁊ nouo teſtamēto
vt dicit. Jnno.i.c.nouit eo.ti. Priuilegioꝝ autē
q̄ſūt data ab hōīe eccleſie. Quedā ſūt data a
papa:vt illud ſi qs ſuadēte.17.q.4.⁊ illō de lega/
tis ad pias cauſas ꝙ ſufficiāt duo teſtes ad pro/
bandū:vt de teſtamētis.c.relatū. Quod ītelligo
tā ad legatū adimēdū q̄ꝫ quo ad īcludēdū:vt con
trariorū eadē ſit diſciplina. Et ſic ſiue dicat debe
ri ſiue nō:vt qa adēptū ēminabit̄ ꝑ iudiciū eccle/
ſie. Similit̄ ⁊ illud ꝑuilegiū eccleſie eſt a papa cō
ceſſū:vt res eccleſie nō alienēt̄:niſi cū certa ſolē/
nitate:vt.12.q.2.ſine exceptione ⁊ de reb⁹ eccleſie
nō alie.c.ſi qs. Quedā ſūt data eccleſie ab īpera/
tore:⁊ hec multa. Et hec quādoq̄ꝫ cōcedunt̄ lo/
co q̄ꝫtū ad īmunitatē:puta nō fiat iniuria vl̄ vio/
lentia ī loco ſacro. Quādoq̄ꝫ eccleſie ⁊ aliquādo
generalit̄ accepte:ideſt toti cōgregatiōi fidelium.
C.de ſacroſāc.eccle.l.i. Aliquādo mi⁹ generalit̄
accepte:ideſt ōnib⁹ eccleſiaſticis:vt romāe eccle
ſie. Et quādoq̄ꝫ epiſcopis:quādoq̄ꝫ aliis ordini/
bus clericorū:vt.C.de.epiſ.⁊.cleri.l.nemo.⁊ mul
alia q̄ ꝓſequit̄. Jnno.in dico.c.nouerit eo.ti.que/
dam alia ꝑuilegia ſūt data eccleſiis ab īferiorib⁹
vt extra de reſti.ī integrū.c.audit].⁊ de ſi.inſtru.
c.int.⁊ de decimis.c.dudū. Et de iſtis do regulā
generalē:ꝙ q̄libet poteſt dare ꝑuilegiū eccleſie ī
his q̄ ad ſe ſpectāt:qa q̄libet ⁊ ꝑuat⁹ poteſt trāſfer
re ius ſuū ī eccleſiā:vt de dona.c.cū.dilecti. Pri/
uilegiū tamē generale null⁹ īferior ꝑncipe conce/
dere pōt:cū ad ſolū ꝑncipē papā.ſ.⁊ īperatorem
ſpectet vniuerſalit̄ diſponer̄ ð orbe.9.q.3.cūcta.
⁊.c.ꝑ ꝑncipalē.⁊ de vſu pall̄..c.ad honores.

Quomodo uel quādo

dicat̄ violari eccl̄iaſtica libertaſ vl̄ īmunitas. Cir
ca qō dicit. Jnno.ꝙ n̄ fit cōtra libertatē eccleſie
quādo violāt̄ ꝑuilegia ɔceſſa particularib⁹ eccle
ſiis:ſed quādo violāt̄ ꝑuilegia ɔceſſa vniuerſali
eccleſie.bar.aūt.ff.quarū.re.ac.nō.da.de le.i.§.q̄
bonorāde dicit fieri cōtra libertatē eccleſie:quan
do fit aliqua diſpō vl̄ ſtatutū:ꝑ qō clerici efficiūt̄
timidiores:qō nō nego. Sed etiā alio modo fit
cōtra libertatē eccleſie ſcilicet vt cū fit cōtra ꝑui/
legia cōceſſa vniuerſali eccl̄ie:vt dictū ē ꝑ. Jnno
⁊ alio modo q̄ dicet̄ īferi⁹. Vn̄ ſi ɔitas faciat ſta/
tutū ne ꝑ ſuos iudices reddat̄ ius ꝑlato alicui⁹ ec
cleſie:puta epiſcopo cōtra ſuos debitores: q̄ꝫuis
ꝑma facie nō videat̄ cōtra libertatē eccleſie ꝑ dic
tū. Jnno.ſupra allegatū:qa ſcilicet fit cōtra parti
cularē eccleſiā tm̄. Sic.n.potuiſſꝫ ex toto ciuitas
reuocare iuriſditionē a ſuis iudicib⁹:ita ī ꝑte limi
tare:vt de offi.delegati.c.paſtoralis.tn̄ cōtrariū
eſt rei veritas. Et rō hui⁹ ē:qr fit ɔtra ꝑuilegiū cō
ceſſum ab īꝑatore oībus clericis.C.de epiſ.⁊ cle.
autē.ſtatuimus. Et ꝓbat hoc tex. notabilit̄ de ex
cep.c.2.li.6. Nō enī ledit̄ hic ꝑticularis ꝑlatus tm̄
īmo tota vniuerſalis eccl̄ia ⁊ ei⁹ libertas. Sicut
⁊ cū vnus clericus cōuenitur corā iudice laico fit
iniuria toti ordini clericali.11.q.1.inolita.⁊ de fo/
ro cōpetēti ſi diligenti. Sꝫ quid ſi ab vna eccl̄ia
particulari exigūtur collecte ꝑ laicos dic idem.
Nā violat̄ libertas eccl̄iaſtica de qua hētur de
īmu.ec.c.nouim⁹.⁊.e.ti.c.clericis.li.6.⁊ lꝫ ſubla/
ta ſit quo ad ſuā ꝑticularē penā illa cōſtitutio cle
ricis ꝑ cle.vnicā eo.ti.tn̄ adhuc durat in rōne ſua
qr fit cōtra eccl̄ie libertatē:⁊ ſi īdirecte violetur
īmunitas:vt de īmuni.eccl̄ie.c.ſi.li.6.vt cū fieret
ſtatutū ꝙ nullus coquat panem clericis vel ɔbat
cum eis. Et ex hoc īfert̄ ꝙ fit cōtra libertatem ec
cleſie quotieſcunq̄ꝫ tollitur vl̄ minuitur libertas
eccl̄ie ēt ꝑticularis. Qn̄ vꝫ illa talis libertas non
eſt vnius eccl̄ie ꝑticularis. Sed eſt ēt generalis
alioꝝ:vt de īmu.eccl̄ie.c.i.li.6 in v̄ſi.ledere vl̄ mi
nuer̄. Et ex hoc patꝫ ꝙ q̄ turbat iuriſditionē vni⁹
ordinarii eccleſiaſtici turbat libertatē eccleſie:⁊
dicit̄ facere iniuriā eccl̄ie vniuerſali. Et ex his de
cidit̄ queſtio:q̄ fuit de quodā ſtatuto facto ī caſ/
tro prati ī tuſcia:quo cauebat̄ ꝙ nullus ꝑſumeret
allegare:ꝙ ꝑpoſit⁹ praten̄.eccl̄ie nō hēret iuriſdi
tionē quaſi epalem in loco. Querebat̄ vtrū hoc
eēt cōtra libertatē eccl̄ie:⁊ r̄ndetur ꝙ ſic. Nā per
tale ſtatutū violatur libertas epi dioceſani qui in
ſpūali iuriſditione fundat intētionē de iure cōi in
tota dioceſi:vt de offi.or.c.i.⁊ eo.ti.cū eps.li.6.
Jta ꝙ nullus īferior poteſt hēre iuriſditionē ī to
ta dioceſi.25.di.perlectis. Eſt enī violatio liber/
tatis eccl̄ie ſi laici aliq̄d diſponūt auctoriçabilit̄
ī aliquo de rebus eccl̄ie:vt di.96.bene.⁊ de ɔſti
tu.c.eccl̄ia. Et ſic ɔſuluit dn̄s lapus de caſtill̄.op
timus ī iure canonico theoricus ⁊ practic⁹. Sed
q̄d ſi eccl̄ie ꝑticulari vl̄ alicui ſpeciali ordini cō/
petit aliqō particulare ꝑuilegiū ⁊ illud violetur.
pone exēplū de ꝑuilegio ciſtercien̄.de quo de re
ſcrip.i.c.cum ordinē.vt ſi aliquis legatus apoſto
licus vrget citerſien̄.ad reſpondendū corā ſe per
reſcriptū non faciens de eoꝝ ordine mentionē:
an faciat contra libertatem eccliſie? R̷. ꝙ non:
Nam hoc caſu oportet ꝙ citatus alleget priui/
legium ſuum.forte enim negabit̄ eſſe ciſterſien̄.
Et eſt verum ſic intellectum ꝙ tenetur dicere ð
his que ſunt facti:⁊ hoc niſi ſit notorium:vt de
accuſa.c.veniēs. Sed ⁊ ſi notoriū ſit:videt̄ obli
gari ad veniendum vt proponat:quia licet ex/
cuſet ab onere probandi:nō tamē ab onere ꝓpo
nēdi:vt lit].non conteſtata.c.accedens. Et ex pre
dictis concludo ꝙ fit contra libertatem eccleſie
quandocūq̄ꝫ violatur priuilegium ɔceſſū ſuper
generali libertate eccleſie. Et hoc ſiue violetur
quo ad omnes eccl̄ias ſiue clericos ſiue quo ad
vnam eccl̄iam vel clericum:qr oīes eccl̄ie ſunt
vna.24.q.i.loquitur.⁊ de ſumma tri.c.i. Secus
de libertate particularis eccl̄ie.i.nō competenti
generali eccl̄ie. ¶ Sed quid de ſtatutis laicorū
diſponentibus auctoriçabiliter ⁊ preceptiue de
aliquibus:que ⁊ ſi non directe:tamen cōcernen/
tibus eccl̄ias:puta diſponit ſtatutū ꝙ aliqua bo
na īmobilia nō poſſint vendi nō ſubdito cōis:et
annulat cōtractum ſi fiat:nūquid ſi laicus vēdet

ecclesie deſtruet̃ cõtract⁹ obſtãte ſtatuto? R̃.dñs
fran.de albergotis cõſuluit ĩ qõne facti ꝙ ſic:qꝛ
ſtatutũ nõ ē cõtra libertatē eccleſie.nã ĩ cõtrahē
do eccl'ia nõ fungit̃ iure ſpeciali ſed iure cõmuni
cũ alijs:ergo ĩ hoc nõ verſat̃ libertas eccl'ie:q̃ nõ
cõpetit oĩb⁹ ſ; eccleſie tñ:ar.ff.ð lega.ȝ.l.legatuȝ.
Sed.Jo.cald.cõſuluit ꝯtrariũ.ſ.ꝙ nõ ĩcludũtur
ĩ tali ſtatuto eccleſie nec pſõe eccleſiaſtice:qꝛ ſi ſta
tutũ hoc exp̃meret eēt illicitum ĩ eo ꝙ ꝓhiberet
cõtractũ de ſe licitũ cũ eccleſia fieri:ad h̃ ð ꝑuile.
c.q̃to ⁊ de imu.ec.c.ſi.li.vi. Sed nec ĩ verbis ge
neralib⁹ ĩcludit̃ eccleſia ad hoc de magiſtra. cõ
ue.l.i. Et hoc tenȝ. Jo.an.de ĩmu.ec.c.ſi.li.vi. di
cens ꝙ tale ſtatutũ quo ad ꝓhibendos cõtractuſ
factos cũ nõ ſubditis laicis bene valet p.l. dudũ
in fi.ff.de cõtrahē.emp.iũcta.l.cũ ita. Sed ſecus
eſt in eccl'ijs q̃ ſunt ꝑuiligiate ĩ donationibus vt
poſſint fieri in eccl'iam.C.de ſacroſanc.ec.l.illud.
ſic ⁊ ſuper alijs cõtractibus ꝙ tranſeat dñium in
eccl'iam ſine traditione.e.ti.l.fi. In generali ergo
ꝯceſſione facta pplis ſup legib⁹ condēdis p.l.oēs
ppl'i.ff.de iuſticia ⁊ iure.nõ ĩtelligitur derogatuȝ
ꝑuilegio tali eccl'iaꝝ:vt in eaꝝ preiudiciũ poſſint
ppl'i ſtatuere. Itē ſic intelligēdo eēt cõtra liberta
tem eccl'ie ex̃ de conſti.c.eccl'ia. Et ſi fuiſſet expſ
ſum ſtatuentes ⁊ q ſeruari facerent:eēnt excõica
ti:vt eo.ti.nouerint. Et dicit Jo.an.ꝙ nõ eſſet ab
ſurdũ dicere:ꝙ iudex eccl'iaſticus poſſet cogere
illoſ ad q̃s ptinet ad declarãdũ ſtatutũ illud ñ re
ſpicere cõtract⁹ faciendos cũ eccl'ia:qꝛ ⁊ ſi non de
iure tñ de facto ĩpeditur vtilitas eccl'ie p illud vt
de arbi.c.peruenit. Jdem determinauit. Oldra⁹
de quo ponit fed.de ſenis ĩ opere ſuo:ꝯſilio.77.
Jpe ãt franc.de ȝab.ad hanc addit aliã qõnem:
vȝ diſponit ſtatutũ piſtorij ꝙ donatio ſit ip̃o iure
nulla:niſi ſit denũciata ptãti infra menſē. Querit̃
an donatio facta eccl'e ⁊ nõ denũciata tali modo
ſit nulla? R̃ndit ⁊ dicit ꝙ Jo.cal.diſputauit hãc
qõnem l; ſub alijs terminis:vȝ ꝙ bonoñ.ſtatutũ
diſponit teſtñ nõ valere: qð nõ fuerit regiſtratũ
in memoꝛalib⁹ cõis infra certam diem:ſi eccleſia
fuerit ĩſtituta heres ñ ſeruata illa qualitate: vtrũ
valeat teſtamētũ. Et tenuit quo ad eccleſiã ſtatu
tum nõ ligare p ratiões ſupra poſitas. In cõtrariũ
arguit ipſe franc.de ȝab.ſic. Statutũ poteſt quali
ficare cõtractũ laicoꝛũ. Per hoc etiã quod notat
bar.ff.de.mu.⁊ ho.reſcripto.§.fi.vbi dicit appõi
poſſe remediũ:ne p̃dia tranſferant̃ in eccleſiã:niſi
cũ onere:vt teneat̃ eccleſia ad tributa ⁊ vectiga
lia:⁊ dat modũ ꝙ fiãt omnia p̃dia ciuiũ tributa
ria ꝯmunis:⁊ tunc trãſeãt cũ onere tali:ad quod
ĩducit nota.p. Inno.in.c.poſtulaſti. S; magis ad
hoc facit.c.paſtoꝛalis ð decimis. ⁊ de pigno.c.ex
litteris. Demũ poſt plures ratiões inductas dicit
ꝙ tũc demũ talia ſtatuta nõ tenēt cũ apparere po
teſt ea vergere in derogatiõeȝ eccleſiaſtice liber
tatis. Si autē querat̃ quãdo dicãt̃ vergere talia
ſtatuta ĩ ðrogationē eccleſiaſtice libertat] ĩ ſttib⁹
qõib⁹ diſtiguēð ſic: qꝛ aliquãdo fit mētio de ec
cleſia vl' eccleſiaſticis pſonis ĩ illis ſtatutis. Ali
qñ non fit mentio:⁊ ſi fiat mentio dico ꝙ eo ip̃o
apparet ꝙ ſũt contra libertateȝ eccleſie in eo ꝙ
laici ſtatuũt de nõ ptinentibus ad ſe per dictum
c.ſi.de re.ec.nõ alie. Si ãt nulla fiat mentio vt in
duab⁹ predictis qõnib⁹:tunc aut ſtatutũ nõ ſim
pliciter ꝓhibet contractũ:ſed certã foꝛmã reqrit
vt in qõne p̃miſſa:cũ.ſ.diſponat ſtatutũ ꝙ nõ va
leat donatio:niſi inſinuata ptãti. Aliqñ ſimpl'r ꝓ
hibet cõtractũ. Et in p̃mo caſu aliqñ foꝛma ē ob
ſuabil' ſiñ magna difficultate:aliqñ ñ obſuabiliſ
ſine magna difficultate. Si ſiñ magna difficulta
te obſuari põt. Aut foꝛma adijcit̃ ꝯctui q ð ſui nã
ē de foꝛo eccl'iaſtico: vt ſup legatum ad pias cãs
vel alijs ꝯctib⁹ factis ad pias cãs. Aut adijcit̃ al
teri cõtractui. Primo caſu dico ꝙ nõ tenet tãq̃
de nõ ptineñtib⁹ ad iuriſditionē ſtatuentis:cũ taliſ
regulatio ad eccl'iaſticũ iudicē ſpectet:vt ð teſtis
c.nos qdē. ⁊.C.de epi.⁊ cle.l.nulli. Si ãt adijcit̃
contractui qui de natura ſui eſt de foꝛo iudicis
ſecularis:vt regulariter ſunt omnes contractus ⁊
diſponēs laicoꝝ:tũc p hoc nõ violatur libertas
eccl'ie in aliquo. Quãuis eni ſit fauendũ eccl'ijs
⁊ pſõis eccl'iaſticis:ñ tñ ita vt turbet̃ iuriſditio lai
coꝝ:vt de iudici.c.nouit. Et maxime hoc dico:qꝛ
ex iuſtis cãis pñt iuſtificari talia ſtatuta ne.ſ.bõa
alienētur ĩ nõ ſubditos ad nutũ eoꝝ q bona hñt
ſed ſolũ cũ ſubeſt rõnabilis cã:alias de facili poſ
ſet ciuitas exui tributarijs ⁊ ſubſtinentib⁹ onera
cõitatis. Et idcirco ſi diſponat ſtatutũ ꝙ nõ tene
at venditio:niſi fiat ꝓclamatio ĩ palatio ſi qs ve
lit contradicere ĩ aliquo vel niſi alienãs ſit ãnoꝝ
ȝo.vel niſi ſint it̃ duo p̃xioꝛes: ñ tenebit aliēatio
facta ĩ eccl'iaȝ nõ ſeruata tali foꝛma:qꝛ ĩ hoc nul
lo iure ſpẽali munita ē eccl'ia:nec ĩ aliq̃ p hoc ſibi
ꝑiudicabit̃. Si vero foꝛma adiecta ē ſiñ magna
facultate obſeruabilis:dico idē:ſicut ⁊ qñ ꝯctus
p̃ciſe ꝓhibet̃ cõpando in hoc difficultatē ĩpoſſi
bilitati vt de iure iu.c.bꝛeui. Et h̃ ĩtelligēdo de
difficultate que ſit maxĩa ⁊ talis ꝙ cēſeatur ĩpoſ
ſibilitas. Et per hoc deciditur alia qõ. Cũ enim
ſit ſtatutũ ꝙ ñ fiat trãſlatio ĩmobiliũ ĩ ñ ſubeũtē
onera cõitatis :niſi ð lnĩa cõis vel hñtis ius cõis.
Si q̃ritur vtrũ teneat trãſlatio facta in eccl'iaȝ ita
ꝙ nõ ſeruata illa foꝛma dicat̃ nulla? R̃.ꝙ tenet
talis tranſlatio:nec poteſt dici nulla:qꝛ cuȝ talis
obtētio lnĩe dependeat ab vno ſolo ꝓ ĩpoſſibili
hētur. Vñ ſtatutũ tale qð eſt padhuc limitãdũ: ita
.ſ.ꝙ nõ extēdat̃ ad eccl'ias. Et idē dicēdum ſi diſ
ficultas ſit magna:q̃uis ⁊ ſi nõ tanta ꝙ cēſeatur
ꝓ ĩpoſſibili. Qñ autē dicat̃ talis difficultas ⁊ qñ
nõ patet p exēpla ſupꝛa ⁊.ĩ.poſita:ĩ quo p maxĩe
debent attēdi circũſtantie:ex quib⁹ actus variat̃
vt de iureiu.cũ qdam. Si vero ſtatutũ ſimplicit̃
ꝓhibet cõtractũ:vt cum diſponit bona nõ poſſe
tranſferri in nõ ſubditum vel nõ ſubeuntē onera
cõitatis:tunc ſi cõtractus eſt de foꝛo eccl'ie:tũc nõ
tenet ſtatutũ:ſicut dictũ ē ĩ alio p̃cedenti mēbꝛo.
Sed ſi nõ eſt de foꝛo eccl'iaſtico: vt cum ꝓhibet

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſendi nō ſubſtinēti onera cōitatis:tūc aut ex ob/
ſeruantia ei⁹ multū ꝑiudicaſ eccl'ie aut paꝝ vel ni
hil. Et ꝑmo caſu nō extēdiſ ſtatutū ad eccl'iam
vel clericos:ſicut eſt ꝑdictū ſtatutum qḋ ꝓhibet
vendi nō ſubeuntib⁹ onera cōitatis. Nam lȝ cle
rici nō ſubſtineant onera cōitatis: vt ex̄ de imu.
eccle.c.nouim⁹. Non tñ ꝓpter hoc debēt minus
bene tractari q̄ȝ laici ſubſtinētes:alias ꝑuilegiuȝ
eccleſie eēt dānoſū contra illud de re.iu.c.qḋ ob
grām.li.6. Itē ex hoc violareſ libertas imunita/
tis eccl'ie: ex quo ꝑ eam efficerētur deterioris cō
ditionis:vt de ꝑuile.c.q̄ȝto. Sed ſi nullū vel par
uum ꝑiudiciū īferreſ ex obſeruantia eius: poſſet
ſubſtineri ſtatutū:puta ſi diſponit arma non alie/
nari in nō ſubditos:vel qd ſimile de his q̄ cleri/
cis ꝓhibētur de iure:vt q̄ recipētur gabelle ab
oībus qui deferunt res cā negociatiōis ꝛ hi⁹: ex̄
ne cle.vel mo.ꝑ totuȝ.imo ēt ſi ſī talia que pñt cō
petere clericis:dū tamē nō ſit notabile ꝑiudiciuȝ
eccl'iaꝝ:ꝛ appareat cā rōnabilis aliqua ꝓpē quā
moti ſūt ſtatuētes. Idē dicerē:puta diſponit ſta/
tutū q̄ certa bona que ſūt ī ꝯfinib⁹ nō alienētur ī
non ſubſtinētes onera:ne poſſit contingere fines
variari:vel q̄ certe dom⁹ q̄ ſunt ad vſū publicuȝ:
lȝ ſint ſinguloꝝ non poſſint trāſferri in nō ſubdi/
tum:ne poſſet cōtingere q̄ a tali in quē tranſlata
foret:nō poſſet habere cōe in locationem ꝓ vſu
publico:q2 ille locare nollet: vel nō ſine magno
emolumēto in quo magnū fieret cōi ꝑiudicium.
Iſtis caſib⁹ ꝛ ſimilib⁹ dico q̄ in eccl'iam facta alie
natio nō tenebit:ꝓcedūt hec de radice iuris ꝛ ni
tunſ maxīa equitate:vt eccl'ie cōſeruētur in iure
ſuoꝛ laicoꝝ iuriſditio nō ex toto cōfundaſ. Et
accedit ad hoc.ii.q.i.ꝓuenit. Nō āt dicit Franc.
de albergotis q̄ pōt ſtatuens ꝓhibere trāſlatio/
nem reꝝ in nō ſubditū:nec ꝑ hoc agiſ ꝯ liberta/
teȝ eccl'ie nō ſimpliciter eſt veꝝ. Sed diſtinguen
dū:q2 aut nō ſubdit⁹ dr̄:q2 de alio territorio eſt:
puta de bononia:ꝛ tale ſtatutū ſit floꝛentie:aut ñ
ſubditus dr̄ q2 exempt⁹ vt clerici ꝛ eccl'ie ꝛ tunc
eſt verū:nec cōcedendū:q2 ꝑuilegiū clericoꝝ nō
debet eis eē dānoſū:qḋ eēt ſi excluderēſ a bñfi/
cio qḋ hñt ciues ꝛ ſubditi quo ēt ipi debēt gau/
dere:de foro cōpetēti:dilecti. Dictū ēt bar.ſupra
allegatū nō ꝓcedit in italia:cū in ea ꝑdia nō ſint
tributaria.C.de epiſ.ꝛ cle.l.ō his. Sȝ ſi generalr̄
faciēdo oīa ꝑdia tributaria appereret factū ī frau
dem ꝛ in grauamē eccl'ie:maxime qñ tributū eſt
maximū:ꝛ ſolū eēt īpoſitum ꝛ nō exigereſ. Vñ
cōiter a modernis teneſ illud cōſilium bar.licite
fieri nō poſſe. Et ex hoc apparet ſtatutū factū flo
rentie āno dñi.1425.vel circa:q̄ oīa bona imo/
bilia q̄ tunc īueniebātur apō laicos ſeu poꝛtātes
onera cōitatis ī quēcūqȝ trāſferrētur trāſirēt cū
onere īpoſitionū cōitatis:nō pōt extēdi ad eccl'i
as vel clericos.ſ.q̄ ſi emanſ ab eccl'ijs vel donē
tur aut legenſ eiſdē ꝑ teſtm̄ talia imobilia ſubijci
āturoneri b⁹ cōitatis:cū nō fuerint ab antiq̄ tribu
taria:nec ſeruat⁹ ſit modus dat⁹ a bar.qui tñ nec

reputatur licit⁹:q2 in fraudē factus ꝛ hoc eēt con
tra libertatē eccl'ie:de imu.eccle ꝑ totum. Et ſi al
legaſ q̄ ꝑ hoc multe fraudes fiant:q2 multi do/
nāt eccleſie vel legant ſimulate:vt euadant one/
ra cōitatis? R̄.q̄ fraus ꝛ dolus nemini patrocia/
ri debēt:vñ talibus detectis puniāſ. Sed negari
nō pōt qn ad eccl'ias ꝛ hoſpitalia ml'ta imobilia
licite ꝛ ſine fraude:ſed iuſtis titulis legari vel ēp/
tionis noīe ꝓueniant:q̄ vtiqȝ debēt gaudere ꝑui
legijs eccl'iarum:alias violareſ libertas eccl'ia/
ſtica:ꝛ ꝑnceps ꝓuinciaꝝ facta eēt ſub tributo.
Quoddā ēt ſtatutum floꝛentie factū fuit āno dñi
1443.vel circa:quo cauebaſ q̄ nullus foꝛenſis
q.ſ.nō eēt de ciuitate vel diſtrictu floꝛentino poſ
ſet obtinere vel poſſeſſionē capere cuiuſcūqȝ be
neficii eccl'iaſtici ſibi collati ꝑ quēcunqȝ:niſi ꝑus
in cōſilio obtinereſ ꝑ ꝓtitum habendo.36.fabas
nigras. Et lȝ aliq dicerent nō eē hoc ſtatutū ꝯ li
bertatē eccl'ie:tñ cōiter fuit determinatum cōtra
riū:ꝛ ſic declaratum ꝑ papā:vñ opoꝛtuit ānulla/
re illud ſtatutū:alias nō poterāt abſolui ab excōi
catione ꝯcta:q2 contra libertatē eccl'ie erat.

De cenſibus ꝛ tributis eccl'iaꝝ. c.4.

Cenſum ſeu tributū
eē ſoluendū ei cui debetur:oſtendit xp̄s
verbo:qñ interrogat⁹ a qbuſdā ſi lȝ cenſum da/
re ceſari an non? Rñdit Redde que ſunt ceſaris
ceſſari ꝛ q̄ ſī dei deo: mat.22. oñdit ꝛ exēplo qñ
iter faciendo cū diſcipulis qui exigebāt a tranſe/
untibus tributum vel pedagiū vel vectigal hoc
petēs a petro oſtēdit xp̄s ipſi petro ſe liberuȝ eſſe
ſab hui⁹ ſolutiōis debito. Et ſubdit vt nō ſcāda/
lizem⁹ eos: vade ad mare ꝛ mitte hamū et eū pi/
ſcem quē ꝑmo capies:accipiēs iuenies ī ore eius
ſtaterā.i.certā monetā:ꝛ illud ſumēs da illis.ſ.ex
igētib⁹ quod ꝛ factū ē vt habeſ:mat.17.ad idem
ap̄ls ad ro.7. Reddite oīb⁹ debita:cui honoreȝ
honoꝛē: cui tributū tributū:cui vectigal vectigal
Et aug⁹ tractans illud ap̄li ad ro.13.c. Oīs aīa po
teſtatib⁹ ſbl'ioꝛib⁹ ſb̄dita ſit diſ. Et vos ſubditi eē
debetis:iō enim tributa preſtatis:qa hec ē ꝓba/
tio ſubiectiōis:extra de cenſi.c.oīs. Et dicit glo.
hoc dictū laic':ꝛ pōt extēdi ad clericos ñ omnes
ſed eos q poſſidēt caſtra ꝛ ciuitates a laicis data
cū aliqua ſubiectiōe obſequij tēpoꝛalis. Hic am/
bꝛo.ait.ii.q.i. Magnū qdē eſt ꝛ ſpeciale documē
tū:quo xp̄iani viri poteſtatib⁹ ſublimioꝛib⁹ docē
tur debē eē ſubiecti:ne qs cōſtitutiōeȝ terreni re
gis putȝ eē ſoluēdā. Si.n.cenſū fili⁹ dei ſoluit: vt
pȝ ex exēplo poſito:tu qs tātus es qui putas non
eſſe ſoluendū? Ubi dicit glo.q̄ chriſt⁹ ſoluit ſcſuȝ
nō ex debito:qa cū cēſ⁹ ſit ſignū ſubiectiōis:chꝛiſ
tus aūt nemī erat ſubiect⁹ ſed dñs oīum:ꝛ iō non
erat obligat⁹ ad illud:ſȝ ad tollēdū ſcādalū puſil
loꝝ ſoluit. Et pedagia qdē ꝛ gabellaſ ꝛ collectas
vl' tallias ñ poſſe exigi a clericis ꝛ eccl'ijs vl' īpoī

abſq3 lnia pape p cõitates ⁊ p̃ncipes ſeculares ſb
pena excõicationis:habetur .j.in ti.de exõi.maio
ri. Quo ãt ĩponende ſint laicis ⁊ exigende habes
ſupra in 2ª pte ti.i.c.de rapina. Sed cēſus ſeu tri
butum q̃ ,p codẽ ſupponũt:debẽtur ⁊ pñt licite
exigi nõ a laicis tm̃:ſed ẽt a clericis. Nã eccl'ie re
periuntur obligate ad cenſũ vel tributũ ſoluẽdũ
aliqñ p̃latis eccl'iaſticis:aliqñ patrõis:qđ freque͂
ter accidit:aliqñ p̃ncipibus ſecularibꝫ. Et ſi ab an
tiquo reperiũt ſic obligate:ſoluere debẽt. Unde
ambro. Si tributũ petit ĩperator ñ negamꝫ: agri
eccl'ie ſoluũt tributum. Si agros deſiderat ĩpera
tor:poteſtatẽ habet vendicãdorũ:tollat eos ſi li/
bitũ ẽ imperatori:nõ dono:ſ3 ñ nego.ii.q.i. Et glo
dicit ſuper ṽbo poteſtatẽ:ꝙ illđ ĩtelligit de facto
nõ de iure. Nã ſiue auctoritate p̃ncipis ſiue alte
rius qs detineat res eccl'ie ſacrilegꝫ eſt niſi reſti/
tuat.iz.q.z.q̃ſquis. Nec etiã ex hoc ꝙ p̃dia eccl'e
ceſſẽt a tributo,ppterea pñt vendi.i6.q.i.§.nona
rum. Et ſup ṽbo non nego dicit glo.ſ.corporalit̃
me opponendo:qa ,p tẽporalibus opponere me
nõ debeo. Idẽ ãbro. Imperatori poſtulanti ab
eo vnã eccleſiã,p hereticis arriãis nll'o modo vo
luit aſſẽtire:ſed ĩter cetera dixit. Allegat̃ ĩpatori
licere õnia ipſiꝫ eẽ vniuerſa. Re noli grauar̃ te ĩpa
tor vt putes te ĩ ea q̃ diuia ſt ĩpiale aliqđ ius h̃ere
noli te extollẽ. S3 ſi tu vis diutiꝫ ĩpare eſto deo
ſbditꝫ. Scriptũ ẽ q̃ dei deo q̃ ceſãis ceſari. Ad ĩpa
torẽ palacia ꝑtinẽt:ad ſacerdotẽ eccl'ie:publicorꝫ
tibi meniũ ius cõmittit̃ nõ ſacrorũ. Naboth:poſ
tulatꝫ a rege.ſ.achab pro vinea ſua. Rñdet:abſit
vt ego patrũ meorꝫ tradã hereditatẽ: vt h̃ẽt.3.li.
Re.ſactꝫ naboth vites ſuas ſuo ,pprio cruore de/
fendit:qa.ſ.,p eo iniuſte occiſꝫ eſt. Si ille nõ tradi/
dit vineã ſuã nos trademꝫ xp̃i eccleſiã:⁊ infra:tri/
butũ ceſaris eſt ñ negat̃. Eccl'ia dei nõ vtiq3 ei de
betur:qa ius ceſaris nõ poteſt eẽ tẽplũ dei. Quid
honorificẽtiꝫ q̃3 vt ĩperator filiꝫ eccleſie dicat̃ eẽ
quod.n.dr̃:ſine peccato dr̃: cũ gr̃a dr̃. Impator
eni3 ĩtra eccl'iã eſt bonꝫ ĩperator:q̃rit auxiliu3 ec/
cleſie:nõ refutat. Si de meo aliqđ poſcat̃:aut fũ/
dus aut domꝫ aut aurũ vl' argẽtũ:id qđ mei iuriſ
eſſet libẽt offerrẽ: tẽplo dei nihil poſſũ decerpẽ
vl' tradere illđ cuſtodiẽdũ qđ ñ tradẽdũ accepi.
Hec õnia habẽt̃.z3.q.8.cõuenior. Ad idem facit
quod dicit vrbanꝫ.q.ea.tributũ ĩ ore piſcis piſcã
te petro ĩuentũ eſt: qa de exterioribꝫ ſuis que pa
lam cũctis apparẽt tributũ eccl'ia reddit nõ aũt
totũ piſcẽ dare iuſſus eſt ſ3 tãtũ ſtaterã q ĩ ore piſ
cis ĩuẽtus eſt:qa ñ eccl'ia dari ĩpatori:ñ põtificaľ
apex:qui ĩ ore capitis eccl'ie p̃eminet:ſubijci regi
bus põt. S3 ſane:vt diximꝫ qđ ĩ ore piſcis ĩuẽtũ
eſt ,p petro:⁊ dño dari iubet̃:qa de exterioribus
rebus eccl'ie:qđ cõſtitutũ antiq̃tꝫ ẽ ,p pace ⁊ qete:
quia nos tueri ⁊ defẽſari debẽt ĩpatoribꝫ pſoluẽ
dum ẽ. Hec ĩ glo.ſup ṽbo exterioribꝫ.i.de rebus
eccl'ie. Nã ex quo ſemel datũ ẽ eccl'ie ſancta ſãc/
torũ erunt dño.iz.q.z.nulli.vl' de exterioribus.i.
q̃ntũ ad ea que p̃us erãt tributaria:qa cũ onere ꝑ

tueniẽt ad eccl'iã:vt de decis.c.cũ nõ ſit. Uñ ⁊ gra
nus dicit.§. Hic dat̃.ꝙ de his q̃ a q̃buſlib3 eccl'ia
emerit vl' viuorũ donationibꝫ acceperit: p̃ncipi/
bus cõſueta d3 obſeq̃a:vt ⁊ ãnua pſolnat tributa
Et idẽ granus §.ſ3 notãdũ.q eſt ãte.c. cõuenior:
dicit ꝙ ſũt q̃dam epiſcopi q nõ cõtẽti decis ⁊ pri
mitijs predia villas ⁊ caſtella ⁊ ciuitates poſſidẽt
ex qbꝫ ceſari debent tributa ⁊ hiꝫ:niſi benignitate
impiali ,pmeruerũt ĩmunitatẽ ab hiꝫ:debẽt vtiq3
tributa ſoluere:qbꝫ a dño dicit̃. Reddite q̃ ſũt ce
ſaris ceſari. De cenſibꝫ ⁊ ,pcuratiõibꝫ h̃ẽtur titulꝫ
ſpecial'i decretis cũ multis.c.⁊ ĩ.vi.⁊.cle.ẽt titul:
⁊ p̃cipue quo ad curatiões. Ex qbꝫ eliciũt̃ aliquę
cõcluſiones magis cõẽs contẽtioſa fori iudicial'
dimittẽdo aduocatis. In.c.ſancitũ dicit. Io.an.ĩ
nouella de dote eccl'ie ꝙ antiq̃tꝫ fundatores ec/
cleſiarũ cõſueuerũt aliq̃ cẽſũ pro fũdo ĩ dotẽ aſ
ſignato recipere:illũ debẽt remittere:ar.ex hoc.c.
⁊.io.q.i.c.i. Et ſi nõ remittũt:,p remiſſo:⁊ ſi de no
uo imponũt:,p nõ ĩpoſito habet̃ ar.ex eiſdẽ iuri/
bus. S3 ſi alij erat tributariũ qđ dat̃ ,p dote non
erit eccleſia liberata. S3 eccleſia nõ d3 illam t̃re
recipere ,p dote niſi p̃us ſit liberata a t̃buto:⁊ po
tius eſt ab edificatiõe ceſſãdũ f3. Inno. De tribu
tis t̃re q̃ dant̃ eccleſie ,p dote. Dixit hoſti.ꝙ ſi aſſi
gnatio dotis talis fuit facta ſine cõſenſu dñi illius
ſ.cui debebat̃ tributũ:nõ valuit ar.de loca.⁊ cõ/
du.c.potuit. Si ãt de cõſẽſu:tũc ſi nõ retinuit t̃bu
tum illđ videt̃ dediſſe:di.45.ſi.ſeruꝫ. Et ſic ĩtelli
gatur opi.ala.cũ iuribꝫ ſuis.aut ipſũ excepit:⁊ tũc
ſibi ĩputet eccl'ia q̃ rẽ tributariã recepit:cũ ⁊ dño
licuerit retinere. In.c.l3 h̃ẽtur ꝙ cecꝫ ad collectas
pſonales cogi nõ debet:qđ. Inno.ĩtelligit de pſo
nalibꝫ tm̃:nõ de realibꝫ. S3 hoſtiẽ.ĩtelligit gene/
raliter de collectiſ que fiũt ĩ t̃ra:vt fodrũ alberga
ria regiũ ⁊ ſimilia. Putat eni3 ꝙ tales pſone miſ
abiles nõ ſolũ a pſonalibꝫ: ſ3 ẽt a realibꝫ extraor/
dinarijs debeãt eſſe ĩmunes:ar.89.iudicatũ. In
realibꝫ ãt ordinarijs nõ ſũt ĩmunes. Fatet̃ tñ ꝙ ta
les ſi teneant aliquã t̃rã,cenſualẽ vl' tributariã:ꝙ
debent ſoluẽ tributũ vl' cẽſũ.i6.q.i.ſi.quis. Quis
pie faciat dñs ſi ,p pauptate oppreſſo hoc remit/
tat. Ex.c.preterea habet̃ ꝙ p̃latꝫ auctoritate ſua
nõ poteſt p̃ſerti pꝫ mortẽ eccleſiã ſuam cõſtituere
cenſualẽ:qđ ſi faciat ſine ſupioris auctoritate:nõ
duret poſt mortẽ:vt de tranſac.c.de cetero. Ex.c.
eccleſijs h̃ẽtur ꝙ ex hoc ꝙ ep̃s eripiat aliquã ec
cleſiam de manu laicorũ vl' quo ad ius patrona/
tus quod iniuſte tenebãt:vel quo ad fructus q̃s
ſibi vſurpabant non tamẽ ex hoc poteſt epiſcopꝫ
aliquid cenſus de nouo imponere.tenebatur eni
epiſcopus ex officio ad hoc liberare eccleſiam de
manu laicorum:vt extra de reli.do.c.de xenodo
chijs. In.c.innouamus habetur quod.c.illud qđ
alias fuit ſtatutũ de theloneis de pedagijs.z4.q
3.ſi quis romipetas.precipitur obſeruari:vt ſcili
cet noua pedagia ſine auctoritate regu3 ⁊ princi
pum non conſtituantur. Ubi dicit glo.ꝙ reges ⁊
principes tm̃ h̃ẽnt poteſtatẽ noua pedagia iſtitu/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

endi.ff.de publica.ꝛ vectigal.l.vectigalia.Alia ãt
oĩa pedagia ĩterdicta ĩtelligũt̃ niſi ex cõſuetudĩe
cui⁹ nõ extat memoria in cõtrariũ:exigãt̃:de ver
bo.ſig.c.ſup.Et tales hodie ĩ curia romana a pa
pa excõmunicãt̃ ſecũdũ hoſtien. Sȝ q̃rit.Jo.an.
vtrũ tale pedagiũ ꝓhibitũ r̃cipiens ſit excõmuni
catus:non tñ hoc ſtatuẽs? Rñdit q̇ ſic ſaltim ex
mente.ar.de ſẽtẽ.ex.c.nup.niſi excuſet ĩdulgẽtia
ex̃ de ſen.exco.c.qa periculoſũ li.vi.vl̃ iuſta igno
rãtia:vt de cle.exco.c.apoſtolice.Hoſtiẽ.Et dicit
lex.C.ne.noua.vectigalia.l.i.z.ꝛ.z.q̇.ſine ĩperato
ris precepto nec p̃ſidi nec curatori nec curie con
ſtituere lȝ ea:neqȝ p̄cedẽtia reformare vl̃ his ad
dere vl̃ minuẽ:de pedagijs tñ vide ſupra ĩ ſecun
da parte ti.i.de rapia.Nõ debet̃ cẽſ⁹ cui⁹ cã igno
ratur hoc dicit.c.ꝑuenit de cẽſib⁹ ſub his v̉bis cẽ
ſus ignorãtie.i.cui⁹ cã ignorat̃ vt dic̃ glo.nec diui
nis nec hũanis legib⁹ ĩucit̃.glo.ſupple qđ ſolui de
beat ſine cã:ꝛ iõ qui petit alleget cauſaȝ.Ubi dic̃.
Jnno.q̇ ſi eſt certũ cẽſũ deberi etiaȝ ſi nulla cau
ſa ſubeſſet:ſolui dȝ:vt de cen.c.q̃rto. Dicit autem
hoſt.q̇ ep̃s ſolũ p ſe ſic̃ nec patiẽtia p ſe nec negli
gentia obligationẽ talẽ ĩducit:ſȝ negligẽtia cũ tẽ/
pore obligationẽ tollit:vt de p̄ſcrip.p totũ.ꝛ pati/
entia cũ tẽpore obligationẽ ĩducit.Dicit ẽt hoſti.
q̇ ĩcepte petit qs cenſũ dicẽdo peto cẽſũ:qa mihi
p̄ſtit⁹ ẽ p ãnos.xl.Sȝ ſi dicat peto talẽ cẽſũ ex
tali cã ĩpoſitũ:ad qđ ꝓbãdũ allẽgat ſolonẽ cõtinuã.
40.ãnorũ bene petit:ꝛ obtinebit ſolutionẽ illaȝ
probãdo.Caueat tñ tal̃ ſubdit hoſtiẽ.de cõſciẽtia
q̇ nõ exp̄mat vl̃ fingat falſã cãm:de preſcri.c.ſi.
Uidetur tñ q̇ ſi nõ ẽ memoria initij p̄ceptiõis vl̃
cãe:ſuffic̃ dicere ex iuſta cã ĩpoſitũ:ad qđ ꝓban/
dum ĩducat̃ tẽpus cui⁹ cõtrarij ñ extat memoria
ar.ad hoc de p̄ſcrip.c.i.li.vi. Nec obſtat q̇ non
ſpecificat̃ cã:qa preſũptio ẽ ꝓ petẽte:cũ ñ ſit v̉iſi/
mile aliquẽ cẽſũ ſine cã ꝛ ſine querela tãto tẽpore
p̄ſtitiſſe:ar.ff.de ꝓba.l.cũ de ĩdebito.Jtẽ ĩcer/
titudo ꝛ ĩpoſſibilitas merito excuſat hoc caſu ñ
exp̄imẽtẽ ſpecialẽ cauſã:de re.iu.nemo poteſt li.
vi.nec his cõtradicit tex.ipſi⁹.c.qa nõ eſt talis cẽ
ſus ignorãtie q̇ preſcript⁹ ẽ:ꝛ ſi cauſa ignoret̃:hoſ
tien.Sed ab.de ſicilia ſup.c.ad audiẽtiã de pre/
ſcrip.querit vtrũ cõtra p̄ſtationẽ cẽſ⁹ currat p̄ſcrip
tio? Reſpõdet p diſtĩctionẽ ꝑus declarãdo ſȝ glo.
ꝛ bar.q̇ tributuȝ ꝛ cenſus ſunt ſynonyma.Aut
ergo preſtatur cenſus p̄ncipi in ſignum ſupreme
poteſtatꝭ ꝛ dñij:ꝛ tũc nõ põt p̄ſcribi:ſic̃ nec ſubiec
tio ip̃a:vt đ p̄ſcri.c.cũ ex officij.Aut cẽſ⁹ đbet̃ alia
ↄſideratiõe:ꝛ tũc põt p̄ſcribi:vt ĩ ipſo.c.ad audiẽ
tiam de preſcrip.Et notat.Cy.in dicta.l.cõperit.
C.de preſcrip. Sic̃.n.alia iura eccl̃ie vel p̄ncipis
poſſũt p̄ſcribi ita ꝛ cẽſus:ex q̃ ceſſat cã p̄dicta.Et p
p̄dicta puto q̇ vbi põt p̄ſcribi ſubiectio:puta ep̃i
vl̃ alteri⁹ citra p̄ncipẽ poterit etiam p̄ſcribi ꝛ cen
ſus ẽt ſi p̄ſtaret̃ ĩ ſignũ ſ̃biectiõis.Si.n.p̄t p̄ſcribi
ſubiectio:ita ꝛ forti⁹ ſubiectiõis ſignũ:ne fortius
ſit ſignũ q̃ȝ ſignatũ:ad qđ nõ.C.de cathedratico
in.c.oli ꝛ.c.cũ venerabil̃ đ cenſ.Dubitat̃ tñ an ſre

manẽte ſubiectiõe poſſit ĩ totũ p̄ſcribi ſubiectiõis
ſignũ:ꝛ dic̃ q̇ ſuprema ptãs p̄ſcribi ñ põt:ſic̃ nec
cõtra deum cui⁹ vices papa gerit:vt notãter dic̃.
Jnno.in.c.bone.de poſtul̃.Dñicus de ſcõ gemi/
niano ſic v̄r diſtinguere vt auditi:qꝛ certũ ẽ cen
ſum inſtitutũ in ſignũ ſubiectionis:ꝛ tũc p̄ſcribi ñ
poteſt:ſicut nec ſubiectio ea durante.Aut ob aliã
cãm eſt certum fuiſſe inſtitutũ:ꝛ tũc p̄ſcribi põt:
aut dubiũ:ꝛ tunc qꝛ p̄ſumitur in ſignũ ſubiectio
nis inſtitutũ nõ poterit p̄ſcribi. Jn.c.ſignifica/
uit.ſũmarie habet̃ q̇ is q̇ recipit iuramẽtũ de no
uo cenſu ĩpoſito eccl̃ie ſoluendo cõpellit̃ iurãtẽ
abſoluere.Ubi dicit Hoſti.q̇ ſi cẽſus ille erat ĩ/
debitus:nõ aſtringebat iuramẽtũ illũ a q̃ peteba
tur ad ſoluendũ.Jnterdixit ãt ep̃s ĩ caſu dicte de
cretalis ſacerdoti talis eccl̃ie ne ſolueret cenſum
illũ monachis q̇ exigebãt ip̃m:qꝛ monachi igno
rante ep̃o cui⁹ auctoritate ꝛ nõ inferioris eo cen
ſus eſt eccl̃ie ĩponẽdus:vt eo.ti.c.p̄terea.hũc cẽ/
ſum acq̇ſierant:ꝛ ſic clãdeſtine poſſidebãt. Nec
eccl̃ia erat obligata:ſȝ is q̇ ſoluit tñ:qꝛ ſacerdos
non potuit eccl̃iam obligare:nec ei q̃ ad poſſeſ/
ſiõeȝ p̄iudicare niſi legitimis modis:vt đ arbi.c
p tuas.Uel dic q̇ ſatꝭ potuit acq̇ri poſſeſſio mõa
chis p ſolonem ſacerdotis:vt de capel.mo.c.z.
Sed ep̃s bñ ſciebat illũ cenſũ nõ deberi de iure:
ꝛ iuramẽtuȝ nõ obſtare:qꝛ fuit p̄ſtitũ in detrimẽ
tuȝ eccl̃ie de iureiu.c.z.Et iõ potuit ꝓhiberi ep̃is
ne ſolueret̃:qꝛ cõſtabat q̇ monachi iniuſte ꝛ ma
la fide poſſidebant.Secus ſi p̄ciperet q̇ poſſeſ/
ſio rei corporalis quã aliuſ ẽt mala fide tenet:au
ferret̃ ei violẽter:hoc enĩ malũ p̄ceptũ eẽt:qꝛ ẽt
violento poſſeſſori non ẽ vis ĩferenda.z.q.z.§.ſi.
Et eodẽ modo ſi ille cui de nouo cenſus ſubtrac
tus eſt violenter ꝛ cũ armis recuperare vellet.
Et eẽt eidem forſitan cũ armis recuperãdum:de
iure tñ cõtra ip̃m agendũ lȝ alij cõtradicant. Si
ãt monachi qui cenſũ recipiebãt eẽnt bone fidei
poſſeſſores:tunc ſacerdos ꝛ ſi in veritate cenſũ
non debeat:ip̃m tunc tenet̃ ſoluere:qꝛ ſicut non
lȝ aliquẽ ſpoliare aliqua re ſic nec poſſeſſiõe.C.
vnde vi.l.ſi quis in tantã.vel cenſũ de nouo ſub/
trahere:vez ſi ep̃s p̄cipiat ſacerdoti ne ſoluat cẽ/
ſum bone fidei poſſeſſori:ſacerdos dȝ appellare
qꝛ iniuſtũ eſt p̄ceptum.Et idẽ v̄r dicendum vbi
ep̃s p̄cipit alicui de ſua dioceſi q̇ p̄ſtaret ei obe/
dientiã vel aliud ad ip̃m ſpectans đ iure cõi.Sȝ
ſubditus ſe dicit liberũ ꝑuilegio vel p̄ſcriptione
vel alio modo.Jn hoc tñ caſu ſi ep̃s etiã poſt ap
pellationẽ ꝛ ſine aliqua cẽ cognitione ſubditum
excõicet:tñ tenet excõicatio:dũmodo verũ ſit q̇
nõ ſit liber:qꝛ qđ petit ep̃s iuris eſt:ꝛ ideo ibi nõ
req̇ritur iuris ordo:de iureiu.c.ad nr̃am.Sed ĩ
notorijs ꝛ in falſis nõ valet appellatio:ſecus ſi lȝ
petat a clerico qui non eſt de ſua dioceſi:vel etiã
a clerico ſue dioceſis ea que ad ip̃m nõ ſpectant
de iure cõi.Nã tunc non teneret excõicatio lata
poſt appellationem ꝛ ſi ĩ veritate deberet̃ qđ pe
tebatur:qꝛ p appellationẽ negociũ ad ſuperioris

audientiam ē deuolutū. Aliqui tñ cōtradicūt aſ/
ſerentes ꝙ in caſu appellationis ſnīa ſemꝑ ligat:
⁊ maxime in eo cui cēſus quē poſſidebat: ſubtra
hitur. Hoc enī caſu ēt poſt appellationē ⁊ ſine cē
cognitione poteſt excōicare ſubtrahentē: ⁊ ſic de
fendet poſſeſſionē ſuam ꝑ excōicationē: vt de re
ſti. ſpo. c. olī. Appellatō. n. ñ dꝫ auferre alicui poſ
ſeſſionē. Sed quid ſi abbas excōicat ſacerdotē
cenſuariū ſuū hñs in eo ptātem: ſi nō ſoluit: ⁊ eps
excōicat ſi ſoluat? Rñ. appellet ſacerdos: ⁊ ſic tut⁹
erit: ar. per id qđ notaᵗ de appel. c. pter. ⁊ nūꝗ̄ ob
liget eccl'iam nec cenſum ſoluat: niſi ꝓbabilē ⁊
manifeſtā credulitatē habeat ꝙ ſoluere debeat
ſm inno. cuius tota mens eſt hec glo. Sed nec ꝑ
oīa placent iſta. Quō enim ſm hoſti. potero ſcire
de mente ſubtrahentis cēſum: qua intentiōe hoc
faciat? vtiqꝫ hoc ipō ꝙ ſubtrahit cēſum potero
agere contra ipm poſſeſſorio vł petitorio: quod
dic vt plene nota i. c. peruenit. e. ti. Sed nec placꝫ
qđ dixit. ſ. ꝙ in his que de iure petūtur poſt ap/
pellationē interpoſitā teneat excōicatio: hoc. n.
verū eēt ſi ſubditus appellaret ꝓ eo: ꝙ liber eſt ⁊
libertatem nō ꝓbaret. Si āt appellet: qꝛ i dubio
nō dꝫ eps ſibi ius dicere bene defendet eū appel
latio. Et dicit Hoſti. ꝙ nō ſolū regrūtur hec duo
auctoritas. ſ. epi ⁊ iuſta cā ad cenſū imponēdum:
ſed ⁊ ꝙ capl'm cōſentiat: vt ex̄ de his q̄ fiunt a ꝑ/
la. c. tua. ⁊ c. paſtoralis. ⁊ etiā conſēſus eccl'ie cui
cenſus iponitur: ſi eſt conuētualis: vt in. c. i. de re.
ec. nō alie. c. fi. Fateᵗ tñ ꝙ ſola auctoritas epi ſuf
ficit maxime cū cā ad transferendū iuſtū titulum
preſcribēdi. Et ſic pōt intelligi de dona. c. apoſto
lice. Nec preſcribēs ſuꝑ hoc dꝫ habere malā fi/
dem: cū fulciaᵗ auctoritate pape: q hoc ius cōſti/
tuit: maxime cū de tali re agatur: quā papa poſ/
ſet tollere ⁊ cōtrarium ei⁹ cōſtituere. ſ. ꝙ ſola auc
toritas epi ſufficeret ad plenū ius trāferēdū. Si
tamen hr̄et cōſciam ꝑmordentē: q̄uis ſcrupulo/
ſam: illā ſequaᵗ: vt de ſimonia. c. per tuas. Itē di
cit hoſti. ꝙ ſi cōſcientia dictat ei a quo petiᵗ cēſ⁹:
ꝙ debeatur: ſoluat ipſe rector: ſi dictat cōtrariū
non ſoluat: ſi dubitatā tali caſu obediat: cū ei pre
cipitur vt ſoluat: vt de tēpo. or. c. ad aures. Idē
goſ. Itē querit hoſti. quid ſi cōſtare poſſit ꝙ olī
preſtabaᵗ ex cauſa: ſed tñ ceſſatū fuit a ſolutione
eius legitimo vł longiſſimo tēpore preſcriptiōis
nunc vero renouat⁹ eſt auctoritate epi: nunqd ſit
ſoluēdū? ⁊ videᵗ ꝙ non: quia obſtat preſcriptio
eo. ti. c. olim. Sed tenet ipſe contrarium. Et hoc
tenet: qꝛ cenſus nō preſcribiᵗ. C. đ preſcrip. trigi.
ānorum. l. male. de reli. do. c. conſtitut⁹. Tū quia
aliud eſt de nouo iponere aliud renouare: vt de
iudi. c. cōſuluit cū concor. tū qꝛ nō vr̄ facta dete/
rior cōditio eccl'ie: ſi ad id qđ ab initio ſibi impo
ſitū fuit reuertaᵗ: di. 54. c. generalis. tū qꝛ caſus
vr̄ hic notari de cenſ. c. cū venerabilis. Hec oīa
Io. an. in nouella.

De diminutione cen/

ſus nō fienda: ⁊ de ꝓcurationib⁹. c. olim. de cen.
ſic ſūmat Io. an. Soluendi ſunt cenſus ad anti/
quam monetā in qua cōſtituti fuerūt: niſi ſit in al
terius monete ſolutione preſcriptū. Ubi dicit ho
ſtien. ꝙ ſicut preſcribi nō poteſt. C. de preſcrip.
tri. an. l. male agitur. ſic nec diminui ſaltē ab eo q
hꝫ malam fidē: ar. de reli. do. c. cōſtitutus. qđ etiā
tenuit Goffre. ſed ſi non hꝫ malā fidem: vr̄ poſſe
preſcribi diminutio ꝑ illud. c. olim. In. c. cum ca
nonicis. ſic ſūmat Io. an. ad antiquā monetam
vel eius extimationē ſoluende ſūt pēſiōes antiq̄
c. fi. de cen. ſic ſūmat. Io. an. Propter priuatum
oratorium ꝓcuratio nō debeᵗ. Hec eſt autē diffe
rentia inter eccl'iam ⁊ oratorium: quia dr̄ eccl'ia
vbi ſtatuta eſt certa dos ꝓ rectore clericis ⁊ alijs
neceſſarijs: de conſe. di. i. c. nemo. Oratorium vo
qđ nō eſt dotatum nec edificatum ad miſſā cele
brandam ſed ad adorandū: de conſe. di. i. vnicui/
qꝫ. De licentia tamē epiſcopi poteſt ibi quandoqꝫ
celebrari. Sed in maiorib⁹ feſtiuitatib⁹ non da/
bit hanc licentiā ſecūdum inno. Si vero eſſet in
oratorio aliquis rector cōſtitutus vel aliqua cer
ta perſona vel vna de certis que debēt oratorio
deſeruire: non videt Inno. quare epiſcopus non
poſſit viſitare ⁊ ꝓcurationē ſuā exigere: extra de
rel. do. c. de xenodochijs. Nam q̄uis tale orato
rium ſit grā deuotionis factū ſecularium: tamen
miniſter eius erat pn̄tand⁹ epo. Sed alij cōtra/
dicunt. In cle. de cen. c. i. habeᵗ ꝙ religioſi q̄cūqꝫ
ꝓ monaſterijs ⁊ eccleſijs que ad eos quocūqꝫ ſit
ti. deuoluta ꝓcuratōes legatorū ſedis apoſtolice
intra epalia ⁊ alia preſtare ꝓ ipſis anteqꝫ ad eos ꝑ
uteniſſet ſolicitꝫ ꝓmpte ſoluere ſtudeant: niſi forſā
ſedis apoſtolice ꝑuilegio exemptione. ſ. facta ſpe
cialiᵗ de hi⁹ ꝓcurationibus nō ſoluendis vel alia
cauſa legitima ſe ab his valeant excuſare. c. q̄to.
de cē. ſic ſūmat Io. an. Qui tenētur ꝓcurare, fres
alicuius dom⁹: lꝫ illoꝝ numerus nunc creuerit ꝓ/
curabūt oēs. Sed ſi ex eo nimiū grauarētur: eis
ꝑ officiū iudicis ꝯſuletur. Et dr̄ ibi ꝙ ſꝫ pe. ⁊ ab.
eſt hic ar. ad qōnem đ illo qui hēbit furnū ⁊ m/
lendinū in emphiteoſim ſub pacto molēdi ⁊ co
quēdi gratis dño ⁊ familie ſue: hūit poſtea dñs
decem filios: ⁊ q̄libet filius. io. filios alios: vnde
ſi oībus molat ⁊ coquat ēphiteota: expedit ſibi
magis non hēre q̄ꝫ habere. De iure ſtricto tñ di/
cunt illū teneri: ſed iudicis officio ſibi ꝓuidebiᵗ:
vt nō teneatur vltra ꝓmā menſurā. Sed Hoſti.
dicit ꝑ hāc decretalē ſimpliciᵗ ad ſtatū ꝓmum de
bere reduci: vt in. c. cum canonicis. C. de ſeruis:
l. preſes. Qđ dicit verum niſi in maiori numero
ſic preſcriptum: vt in. c. olim. e. ti. lꝫ mlta iura poſ
ſent in ꝯtrium allegari.

¶ De alienatione reꝝ eccleſie. c. 5.

De alienatione rerū

eccleſie. Nota ꝙ dicit. c. nulli liceat rem
imobilem eccleſie: neqꝫ hypothece titulo obliga

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

re. Alienatiõis autem verbũ continet cõditionẽ venditionem donationẽ ꝑmutationẽ ⁊ ẽphiteoſim ꝑpetuũ ⁊ctũ: extra de re. eccle. nõ ali. Ubi dicit glo. ꝙ hypotheca eſt obligatio rei ĩmobilis ſicut pignus rei mobilis. Cõditionẽ appellat contractum ſub cõditiõe factum: vt ſi ſoluat tributũ vel do tibi talẽ rem ſi nauis veniat ex aſia. Aliẽare niſi ꝓ vtilitate eccleſie. Sed nota ꝙ iſta vtilitas eccleſie cõprehẽdit omnes caſus quibus permittitur a iure aliẽatio reꝝ eccleſie q̃ ſũt quatuor vt ponit glo. ſũmaria. iz. q. z. in ꝑrin: Primum eſt cã neceſſitatis: vt ſi debitũ vrgz. io. q. z. §. hoc. iuſ

Secund⁹ cã pietatis: vt ꝓ redẽptione captiuoruꝫ vel alimonia pauperũ. iz. q. z. aurũ. Terti⁹ caſus vtilitatis. q. e. c. ſine exceptiõe. Quartus cã ĩcõmoditat] vl minoris vtilitatis: vt. q. e. c. terulas. Item vltra dictos. Quĩtus caſus ꝓpter eccleſiam edificãdã vel cimitium ampliandũ. q. e. c. aurum. Sext⁹ eſt quando epiſcopus cũ cõſenſu clericorũ põt donare qnquageſimam ꝑtẽ rerum ſue eccĩe ꝓ conſtructione monaſterii in illa dioceſi vt. q. e. bone rei. Sed de forma alienationis eſt dubiũ. Naz glo. ber. ſuper dicta decretali dicit ſeruata forma que habetur. io. q. z. hoc ius. Sed alia glo. dicit ꝙ talis forma nõ ſeruatur hodie: ſꝫ illa forma que habet̃. iz. q. z. ſine. exceptione. hoc tenẽt Hoſti. Jo. an. Guli. Ber. etiã correxit ſe: ⁊ idẽ tenet. Illud ãt. c. ſine exceptione cõtinet ꝙ ñ fiat aliẽatio talis ab ep̃o: niſi cũ contractu ⁊ cõſenſu totius cleri. ⁊ ꝙ nõ ſit dubiũ illud eccleſie ꝓfuturũ: alias ſit irrita. Et dicit ibi glo. ꝙ ẽt ſi eccleſia ex tali contractu non ſit locupletata: dumodo nõ ſit damnificata tenet cõtract⁹. Nam eo ipſo ꝙ nõ eſt pauperior facta ĩtelligit̃ locupletata. ff. de ſolu. l. ĩ pupillo. Sic ergo ſecũdum Jo. in glo. iz. q. z. in ſũma. ⁊ Guli. In alienatione reꝝ immobiliũ eccleſiaſticarum collegiataꝝ reqrit̃ conſenſus epiſcopi ⁊ capituli. i. maioris partis capituli. In rebus autem monaſterij reqritur conſenſus abbatis capituli ⁊ ep̃i. iz. q. z. abbatibus.

In alienatione rerum huiuſmodi eccleſie parochialis requiritur conſenſus ſacerdotis ipſius parochie. io. q. z. ſi quis ep̃s. Alias facta alienatio cõtra predictam formam nulla eſt: lꝫ ſit in caſu licito: vt in dicto. c. ſine exceptione. Sed cum p̃ſcripta forma facta in caſu etiam non conceſſo tenet ipſo iure: extra de his que fi. a p̃la. ſine cõ. ca. c. cũ nos. Sed ſi dãnoſa fuerit eccleſie reſtituitur: ex̃ de in ĩte. reſtitutione. c. i. hec in dicta glo. Quidã ẽt dicunt: vt Hoſ. ꝙ in hi⁹ alienationib⁹ ſufficit ſeruare conſuetudinẽ illi⁹ eccĩe cui⁹ ſit alienatio: ẽt ſi ſit illa cõſuetudo p̃ter ius. Sed Hoſti. ⁊ Guli. tenent contrariũ. Jo. an. eo. ti. c. i. li. 6. dicit p̃mam opi eẽ veram: cũ conſuetudo eccĩe grauaret alienationẽ z^am non vbi conſuetudo laxaret. Item nõ ꝙ cũ dr̃ ſupra in glo. Jo. ꝙ reqrtur conſenſus ep̃i in alienatione monaſterii intelligitur de monaſterio non exempto. Naz in exẽptis: dicit Frãciſcus de Zab. poſt Inno. ſup cle. monaſterioꝝ eo. ti. ꝙ requiritur conſenſus pape vel p̃lati imediati: cui ſubſit eccĩa pleno iure: ſicut hñt plures priores ſuos abbates. Talis igit̃ p̃lati requiritur ſaltim aſſenſus in exemptis: ẽt ſi p̃latus qui alienare vult habet cõuentũ: q̃uis cle. illa videatur dicere de eo qui nõ habet conuentũ: ita tenet ibi glo. ⁊ ſic dicit ſe feciſſe ſeruare ad validãdum cõtractum. Item dicit Franc. ibidem ꝙ conſenſus põt ẽt interuenire poſt cõtractũ celebratuꝫ: vt nõ eo. t. c. i. li. 6. Nõ dicit Stephanus verũ eẽ. niſi bona q̃ alienat p̃latus ſpectant ad menſam cõuent⁹ qꝛ tũc reqritur cõſenſus eius in ipſo contractu.

Itẽ dicit Jo. in glo. io. q. z. §. hoc ius. ꝙ ſi aliquid datur eccĩe ea conditiõe ne alienetur: q̃uiſ videatur ꝙ nullo caſu poſſit alienari: in autẽ. de al̃. emphi. §. ſciſſimas. Iſtud nõ eſt verum: quia nõ valet hoc pactũ cũ ſit cõtra legem dei: vt. iz. q. z. aurũ. Ray. autẽ diſtinguit ⁊ dicit ꝙ ſi eccĩa hꝫ alias poſſeſſiones quas. ſ. poteſt alienare: ſic non poteſt illam alienare: vt dicit lex inducta. Si non hꝫ alias poſſeſſiones: tunc poteſt in caſib⁹ a iure ꝑmiſſis. Concor. Inno. ⁊ Hoſti. Itẽ ſi legaret̃ monaſterio aliqua poſſeſſio: qđ nõ poſſꝫ tenere poſſeſſiones: vt ſunt mendicantes: ẽt ſi adijceret̃ pena in contrariũ facienti: non videtur eẽ locus pene. Et nõ obſtante illa cõditione poterit ⁊ debebit vendi: qꝛ vt turpis conditio ẽ habẽda: ex quo eſt cõtra ordinẽ ſuũ: vnde ꝓ non adiecta hẽtur: qnimmo ⁊ cuicũqꝫ eccĩe ſit data poſſeſſio appoſita ibi cõditione aliqua vel modo: vt. ſ. aliqđ fieret: ſi non fiat non poteſt ꝑ hoc reuocari datio niſi ſit facta: ita ꝙ ceſſante illa conditione vel modo reuocetur vel reuocari poſſit: extra de condi. appo. Item quod dictum eſt ſupra ꝙ hoc fiat pro vtilitate eccleſie: quanuis Laurẽ. dixerit ꝙ oportebat ꝙ precium rei vendite eſſet vſum in vtilitatem eccleſie: ⁊ ſic euidens ⁊ perpetua illa vtilitas: vt in edificijs perpetuis ẽptionibus aliarum rerum vel ſolutione grauis debiti: ⁊ ꝙ emptor debet eſſe curioſus: vt videat ꝙ ſic conuertatur. Franciſ. tamen de Zab. ſuper cle. monaſteriorum eodem ti. dicit ꝙ non eſt neceſſe ꝙ duret verſum in vtilitatẽ eccleſie. Glo. etiam Jo. ſuper dicto. c. hoc ius. dicit ꝙ emptor non oportet ꝙ ſciat ad quem vſum conuertatur pecunia: ſed ſufficit probare ꝙ tunc eccleſia indigebat pecunia. Dicitur etiam in ea glo. ꝙ ſi plus offeratur de rebus eccleſie q̃ꝫ valeat: ꝙ tantum iuſtum p̃cium debet accipi: quia eccleſia in ſuis contractibus non debꝫ dolum facere. Et Grego. dicit zz. q. ſecunda. ſicut eccleſia proprias res amittere non debet: ita in rapacitatis ardore aliena ĩuadere non oportet. Poteſt tamen epiſcopus aliquos ſeruos eccleſie bene meritos manumittere ideſt liberos facere: vt dicitur. iz. queſtione z. ſi quos. Et vt dicit glo. ibi dicitur benemerit⁹ qui aliquid inſigne ſeruitium fecit eccleſie.

Sed notandum vt ſubdit ibi Gratianus. §. ſequen. ꝙ ſerui eccleſiarum manumitti nõ poſſũt:

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

niſi fretо eccleſiaſtico patrocinio: niſi ſorte manu
miſſor duos eiuſdẽ meriti ⁊ eiuſdẽ peculij eccle-
ſie cõferre voluerit quod ꝓbat p.c.eps q.ea. q.
Queritur an ſucceſſor ĩ platura prioratꝰ abbatiſ-
ſatus vel epatus ⁊ alias hꝰ teneaẽ ſtare cõtracti
bus factis p pdeceſſorẽ ſuũ circa ĩmobilia? R. p
diſtictionẽ: qꝛ aut loqmur d ꝯctu ꝯcernẽte verã
aliẽationẽ ꝑpetatã: puta vẽditiõis dõatiõis pmu
tatiõis ⁊ hꝰ. Et tũc ſi fuerit celebratꝰ ꝯctꝰ cũ debi
ta ſolẽnitate q.ſ.hẽt.iz.q.z.ſm̃ exceptiõe. Et dcla
ratẽ.ſ.ĩ iſto.§.ſed de forma. Tũc enĩ poſſeſſor ſta
tim cepit ꝑpetario poſſidere: ⁊ nõ tollitẽ: qd ſolẽ
niter actũ eſt: vt.ff.de mino.l.in ĩtegrũ. Aut loqui
mur de ꝯctu cõcernente redditꝰ q ſpectãt ad pla
tum: vt locatione: ⁊ tũc mortuo plato vel trãſlato
vel amoto nõ durat ꝯctus alteriꝰ: vt. ff.locati.l.ſi
qs domũ. Et hoc niſi cõtraxiſſet: vt ſindicꝰ mona
ſterij vel ſolẽniter cũ conſenſu capli ⁊ ꝓ vtilitate
monaſterij: qꝛ vtiliẽ geſtũ dꝫ hẽri ratũ.ff. d nego.
ge.l.põponius. Ita diſtinguit Bal.de foro cõpe.
ĩ.c.dilecti. ⁊ legẽ eũ fr̃ eius pe.in.c. qrelaꝫ.ne pla.
vi.ſuas. Et remittit ad notata.iz.q.z.alienatiões.
Et glo.in.d.c.qrelam diſtinguere vr̃ ſic. Qꝛ ſi p-
latus faciat locationẽ noĩe ſuo: ſucceſſor nõ tene
tur ſtare tali cõtractui: ſed ſi noĩe eccl̃ie tũc durat
locatio pdeceſſoris pꝰ mortẽ eius. Reſtat ḡ vide
re qñ dicatur fieri locatio noĩe eccl̃ie ⁊ qñ noĩe p
lati: ⁊ vr̃ eẽ de mente dicti Io.cal.ſup.d.c.qrelaꝫ.
Qꝛ quotienſcũqꝫ platꝰ locat noĩe ſuo: vtputa ex-
pmendo ꝓpum nomẽ: vel aliꝰ p eo: vt ꝓcurator
eius tũc nõ tangit talis cõtractꝰ ſucceſſorẽ: ad qd
acit.c.lr̃e de dila. Et iõ ſucceſſor põt ꝯuenire: vt
n.c.relatũ de teſ. Si vero locatio fit noĩe eccl̃ie:
vt qꝛ dicit talis platꝰ ꝓ ſe ⁊ eccl̃ia ⁊ ſucceſſoribꝰ.
Et tũc ſi nõ locauit vel cõtraxit ꝓ vtilitate eccle
ſie: põt ſuccẽſor cõtrauenire: nec teneẽ ſtare tali cõ-
tractui: vt de reꝝ pmu.c.z. Si ãt locauit vel con
traxit ꝓ vtilitate eccl̃ie: ⁊ tũc teneẽ ſtare. Aliena
tiones ãt reꝝ mobiliũ pdictam ſolẽnitatẽ nõ req
rũt: q̃.tñ ⁊ pcipue reꝝ quaꝝ eſt vſus ĩ eccl̃ia: vt ca
lices libri ⁊ hꝰ non ſine magna cã ⁊ rõnabili fieri
debẽt: vt dr̃ ĩ.c.hoc ius.io.q.z. Itẽ nota q nulluſ
platus religioſus põt vendere redditꝰ ſeu cõcede
re alicui ad vitã vel ad certũ tps: niſi neceſſitas
vel vtilitas loci expoſcat: vel de cõſenſu cõuentꝰ
vel ſi conuẽtũ nõ hẽat: de conſẽſu plati ſui: ĩ cle.
monaſterioꝝ.ex̃ co.ti. Alienationes facte ab ĩtru
ſis nõ valẽt.iz.q.z.alienatiões. Et ſiliter aliẽatio
nes facte a ſciſmaticis: ex̃ de ſciſma.c.i. Et teneñẽ
reſtituere oẽs pdicti loca ⁊ res ⁊ fructꝰ pceptos:
ex̃ de reſti.ſpo.c.grauis. ⁊ qño q vtiẽ talibus alie
nationibꝰ ſit excõicatꝰ hẽs ĩ quarta parte ti.i.c.de
excõicatiõe. Quia ſupra dictũ eſt ĩ dicta decre-
tali nulli eo.ti.q nec ẽt ĩ emphiteoſi debẽt dari
poſſeſſiones eccl̃ie: ideo breuiẽ aliqd de emphi
teoſi dicendũ ẽ. Ubi ſciendũ q ẽ nomẽ grecum
⁊ latine ĩpretaẽ melioratio. Et ab initio quedaꝫ
viles ẽre per hũc cõtractũ cõcedãẽ: qs recipiens
meliorabat: ⁊ meliorationes ſue erãt. Nõ poſtea

permiſſũ ẽ de fertilibꝰ ⁊ fructuo ſis: ⁊ cõſiſt ĩ rebꝰ
ſoli tñ. Et iuxta vulgare quorũdã dicitur datio
ad liuellũ. Poſſeſſio ergo eccleſie d nouo ñ põt
dari ĩ epphiteoſim ꝑpetuo: vt diciẽ ĩ dicto. c.nul
lis. Si tñ poſſeſſio erat priꝰ ẽphiteotica ⁊ ꝑuene
rit libere ad eccleſiã bene poteĩt dari ĩ ẽphiteoſiꝫ
alteri etiã perpetuo. Cõtrahiẽ autẽ ẽphiteoſis ĩt-
ueniẽte ſcriptura. C.eo.l.i. Et p ꝯſẽſuꝫ dñi ⁊ ẽphi
teote: vt.ſ.ſtatiꝫ dñs pro re ipſa aliquid accipiat
ſecũd q ĩter eos ẽ cõuẽtũ. Itẽ de cetero ſingulis
annis cõuẽtũ canonẽ.i.pẽſionẽ ſoluat: vt ĩſtituta
locati.§.adeo. Cõtrahiẽ autẽ aliquãdo ad tẽpꝰ
io.vel.zo.ãnorum: ⁊ ſuccedit ĩ hoc heres vſqꝫ ad
dictũ tps: aliqñ ĩperpetuũ ⁊ tunc nõ auferẽ ẽphi-
teote nec heredibꝰ eiuſ qͣdiu ſoluerit canonẽ. Si
tamen res illa ex toto periſſet vel etiã medietas ñ
debet tñ exigi. Eſt ãt de natura ẽphiteoſis ſꝫ
hoſti. q liceat dño emphiteotã expellere ſi p triẽ
nium ĩ ſecularibus vel per bieniũ ĩ eccl̃iaſticis nõ
ſoluerit penſiõeꝫ.io.q.z.hoc ius. Nec teneẽ dñs
cenſũ requirere. qꝛ dies ſtatuta ꝓ dño interpel-
let. Repellet ãt ſm̃ quoſdam ꝓpa auctoritate ſꝫ
alios ⁊ verius p iudicem: qd tenet Inno. ⁊ hoc
niſi celeriter ſatiſfaciat: vt dr̃ extra de loca.c. ꝓpẽ
Et dico celeriter añqꝫ patiatur trahi ad iudiciũ.
Item poteſt emphiteota ius ſuũ alteri vendere
dño pꝰus requiſito ⁊ ꝓpoſito pcio qͣtum re vera i-
uenire poteſt. Si enĩ dñs ꝯpare voluerit cuilibꝫ
emptori eſt preferẽdus. Si lniam det: vẽdi põt.
Qui ẽt ſi taceat elapſis duobuſ mẽſibꝰ a denũcia
tione vendere poteſt ⁊ ſine cõſenſu dñi: dũmõ ñ
perſonis ꝓhibitis vt ſunt potẽtiores emphiteo-
ta: ſi ſecus fecerit: ius ſuũ amittit. Põt etiam em-
phiteota ius tale donare ⁊ pignori dare: etiam ir
requiſito dño ⁊ ſi pñtibus ãnis ſoluit: lꝫ prius p
plures ãnos non ſoluerit: nõ poteſt expelli. Eſt
quidam alius contractꝰ quĩ dicitur precariũ vel
precaria: de quo hẽtur.io.q.z.precarie.cum glo.
.i. ⁊ extra eo.per totum. Et quia non eſt multus
in vſu obmitto: ibi potes videre. De emptione ⁊
venditione ⁊ de locatione ⁊ de cõmodato ⁊ hu-
iuſmodi habes in ſecũda parte ti.pmo.c. Iteꝫ di
cit Gratianus.iz.q.z.ſ.8. Item ſi rectores. Qꝛ ſi
rectores eccl̃ie de rebus ꝓprijs tantũdem eccl̃ie
reſtituere voluerit: eccleſiaſticas facultates libe-
re dare poſſunt. Et conſtabunt his quibus date
fuerunt perpetua firmitate: qd probat per.c. ſe-
quens. vbi dicit glo. q hoc eſt verum quãdo pri
us eſt habitus tractatus cuꝫ clericis ⁊ cõſentiũt:
vel cum prius tandem dederat eccl̃ie. Item di-
cit Grego.q.ea. Eccleſiaſticis vtilitatibus deſer-
uientes eccleſiaſtica dignum eſt remuneratione
gaudere. Et propter hoc dicit Gratianus q poſ-
ſunt res eccleſie donari pro remuneratiõe: ſcilicꝫ
impenſi obſequij. Et ſi aliquid propter hoc iuſte
fuiſſet alicui permiſſum: tenetur eccleſia obſer-
uare: vt diciẽ in capitu. quicunqꝫ. Notandũ ẽt
diligẽter q dicit Ambroſiꝰ.q.e.c.aurũ hẽt eccl̃ia
nõ vt ſuet ſꝫ vt eroget: ⁊ ſubueniat ĩ neceſſitatibꝰ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quid eſt opꝰ cuſtodire qđ nō adiuuat? an igno/
ramꝰ q̄ſtū auri ⁊ argēti de tēplo dn̄i aſſyrij abſtu
lerūt? Nōne meliꝰ cōflat ſacerdos ꝑpter alimō i
am paupuꝫ? Nōne dicturꝰ eſt dn̄s? Cur tot ino/
pes paſſus es fame mori? ⁊c̄. Et ipē ō ſe narrat cali
ces feciſſe aliq̄n cōflare ad ſubueniēdū pauperi/
bus di.86. nō ſatis. a quo tale exēplū ſūpſit auguſ
tinus: vt refert: ſimilia faciēdi.

¶ De cōſecratiōe eccleſiaꝝ ⁊ quomō eccleſia vio
letur ⁊ cōſecret̄ ⁊ recōciliet̄. c. vi.

Sanctificauit taber

naculuꝫ ſuū altiſſimꝰ: deus ī medio eiꝰ n̄
cōmouebit̄. ps. pſalmo. 45. Ut dicit gratianꝰ de
cōſe. di. i. i prin. Tabernaculū moyſē dn̄o precipi
ente feciſſe ⁊ cōſecraſſe cū mēſa ⁊ altari eiꝰ ⁊ vaſiſ
ad diuinū cultū explēdū legimꝰ. ſ. i exodo. Dauid
regum piſſimꝰ qualit̄ āpliſicauerit cultū dei ⁊ tē
pluꝫ dei edificare voluerit: ſꝫ ꝓhibitus ꝓpt̄ mul
tum ſāguinē effuſū. ſ. inimicoꝝ: ⁊ ipſe ip̄ēſas colle
gerat. Salomon quoqꝫ filius eius qđ ipē facere
optauerat iubente ⁊ auxiliāte dn̄o perfecit: ⁊ tem
plum cū altari ⁊ reliqua ad diuinum cultū pera/
gendū ꝯſecrandū: in li. R. legitur. 3. Regū. c. 8.
Si ergo iudei qui vmbre legis deſeruiebāt hoc
faciebant: multo magis q̄bus veritas pateſacta:
⁊ gr̄a per xp̄m facta eſt tēpla dn̄o edificare: ⁊ put
melius poſſumus ornare ea que diuinis p̄cibus
⁊ ſcis vnctionibꝰ deuote ⁊ ſolēniter ſacrare: nō in
alijs q̄ꝫ in ſacratis ab ep̄is miſſas celebrare: ⁊ ſa/
crificia offerre debemꝰ. Unde hyginꝰ papa. Oēs
baſilice cū miſſa ſemꝑ debent cōſecrari. de ꝯſe.
di. i. Et ibi dicit glo. miſſā eē de ſubſtantia conſe
crationis. Sed Hugo cōtrariū ſentit. Debet autē
cōſecratio fieri per ep̄m non ꝑ alium inferiorem
di. 25. c. ꝑlectis. Sed vtrū ſit neceſſariū ad conſe
cratione eiꝰ ip̄m ep̄m conſecrantē dicere miſſam
vel per aliū facere dicere? Hug. tenet ꝙ nō: ⁊ hoc
eſt clarū ſi miſſa nō eſt de ſubſtantia cōſecratiōis
vt ipē tenet. Sed ſi eēt de ſubſtantia tunc oporte
ret eū dicere: vt alij dicunt.

Ea aūt que fiunt in cō/

ſecratione deſignāt illa q̄ cōcurrunt ad ſcificatio/
nem eccl̄ie militantis. Nā triplex circuitus queꝫ
facit pontifex circa eccl̄iam ab extra ſignificat cir
cuitū quē fecit xp̄s ad ſcificandū eccl̄iā. ſ. de celo ī
mūdū: ō mūdo ad limbū: de libo r̄ſurgens et he
ra aſcendit in celū ſ̄m illud pſalmo. 18. a ſūmo ce
lo ⁊c̄. Uel etiam triplicē ſtatum eccl̄ie: cōiugatoꝝ:
viduarū: ⁊ virginū: quas circuendo viſitat ⁊ defē
dit. Triplex percuſſio ꝑ ep̄m facta ad oſtium di/
cens. Tollite portas: deſignat triplex ius: vel rō
quare debet ſibi apiri introitus in cordibꝰ n̄ris.
Un̄ Anſelmus: dn̄e debeo me tibi totū: q2 me fe
ciſti. Et iterū totum: q2 redemiſti. Et iterū totum
q2 tanta ꝓmittis. ſ. teip̄m. Fit tertio aque aſꝑſio
deſignans baptiſmū vel penitentiā qua mūdan

tur peccata. ps. 50. Aſperges me dn̄e iſopo ⁊c̄.
¶ Quarto ſcribit̄ alphabetū in pauimēto litterꝭ
grecis ⁊ latinis ſuper cineres ibi ſparſos: ⁊ ſcriptu
ra fit ibi de angulo dextro in angulū ſiniſtrum ꝑ
tranſuerſum ⁊ econuerſo in modū crucis ad īnu/
endum vnioneꝫ factam duoꝝ ꝑplorum in cruce
xp̄i ⁊ fide articuloꝝ qui ſunt p̄ma elementa doc
trine xp̄iane: vel etiaꝫ continentiā vnius teſtamē
ti in alio: ⁊ ecōuerſo in xp̄i carnatione cōuenien/
tiam in materia ſ̄m illud Ezē. i. Erat rota in me/
dio rote. Fit etiam ſcriptura ſuper cineres: q2 hu
miliari oportet ad ſuſcipiendū doctrinam fidei.
¶ Fit quinto pictura crucū in parietibꝰ eccl̄e in/
tra ad ſignificandū mortificationē ſenſuū quam
debent habere fideles ſꝫ illud ad Gal. 6. Qui ſūt
xp̄i carnem ſuā crucifixerunt cuꝫ vitijs ⁊ cōcupi/
ſcentijs. ¶ Sexto ponūtur luminaria āte cruces
⁊ ſignificat lumē agendoꝝ: qđ debent habere in
ſua cōuerſatione ⁊ recte intentiōis in operibꝰ ſ̄m
illud luc. 12. lucerna corporis tui eſt oculus tuus.
¶ Septimo īunguntur cruces chriſmate ad īnu
endū odoreꝫ ⁊ nitorē bone fame: eccleſiaſtici. 41
c. Curam habe de bono noīe ſic ſuū tabernaculū
ideſt eccl̄iam ſcificauit. Et ex hoc ē in medio eiꝰ
tabernaculi. Un̄ ⁊ cōgruēter figura crucifixi po
nitur in medio eccl̄ie quaſi oēs īſpiciat: q̄libꝫ ad
eū imitandū attendat: oēs defendat: oēs audiat
⁊ vniat: vnde ⁊ naſcens ⁊ moriēs ⁊ docens ⁊ re/
ſurgens in medio ſtetit: vt patet in euangelio: vt
oſ̄nderet ī cōuerſatione ī doctrina in oībus alijs
mediū tenendū virtutis. Un̄ deus in medio eius
mat. 18. vbi ſūt duo vel tres cōgregati ī noīe meo
ibi ſum in medio eoꝝ. Sūt in eccl̄ia congregati
duo ſtatꝰ clerici. ſ. ⁊ laici: vl̄ tres cōiugati ꝯtinētes
⁊ ꝑlati in noīe xp̄i in fide formata eiꝰ. Et ideo xp̄s
ī medio habitās ꝑ gr̄am: Ezē. 18. Si fuerint tres
viri Job Noe ⁊ Daniel ī medio eiꝰ: ipſi liabūt
aīas ſuas. Job cōiugatos. Noe regens arcā ꝑla/
tos. Daniel cōtinētes in medio virtutis: hi ſalua/
būt. Et q2 xp̄s in eccl̄ia: iō non ꝯmouebit̄ tribu/
lationibꝰ ꝑſecutionibꝰ tentatiōibꝰ n̄ recedet a vir
tute ⁊ veritate: mat. vl. Ecce ego vobiſcū ſū vſqꝫ
ad conſumationē ſeculi: eccl̄iaſtes. i. Generatio ꝑ
terit generatio aduenit: terra āt ī eternū ſtat. i. ali/
qui ꝑtereūt recedētes ab eccl̄ia ꝑ vitia. Aliq̄ ve/
niūt ad eccl̄iam ꝑ cōuerſionem: terra āt ipa. ſ. ec/
cleſia ſꝑ durat. Et ſic. 3. nota. Eccl̄ie ſcitas: ibi ſciſi
cauit. Eius ſocietas: ibi deꝰ in medio. Eius firmi/
tas: ibi non cōmouebitur.

Sanctificauit taberna

culū ſuū. ps. 45. Nota de ſcificatione aīe ad ſimi
litudinē conſecratiōis eccl̄ie. Ubi ſciendūꝫ ꝙ ec
cleſia materialis multipliciter noīatur. ſ. baſilica
templum domus dei eccl̄ia tabernaculum. Ba/
ſilica dicitur: vt di. 42. non oportet. Ubi dicit ar/
chidia. Q2 baſilica dicitur palatiū regis. baſilicoſ
enī grece latie rex īterp̄tat̄. Un̄ baſilica dr̄ q̄libꝫ
eccl̄ia: q2 palatiū ē ſūmi regꝭ ⁊ regi regū miſtrat̄

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Quidā tamē dixerūt eccleſias epiſcopales tātū di
ci baſilicas:qa hi⁹ reges cōſueuerunt fūdare ⁊ do
tare ſecūdū hugonē. Ut baſilica dicit̄ a baſileo re
ge grecorū: q primo ſe fecit ſepeliri apud eccleſi
am ſecūdū. Iſidorū. Ut dicit̄ a baſeo ideſt fundo
fundas inde baſilica quaſi fundamētū aliarū ec/
cleſiarū ſecūdū laurētiū. Dicit̄ etiā eccleſia tēplū.
16.q.6.⁊.hec. Ubi archidiaconus dicit tēplū dici
tur quaſi tecta āpla:qa ppl's ibi ſub vni⁹ tecti āpli
tudine cōtinet̄:⁊ ꝑprie ſūt maiores eccleſie. Uel
tēplū a cōtemplādo:qa hoc ibi fieri dꝫ. Dicit̄ quo
que eccleſia:de conſecra. di.i.eccleſia.q̄ īīpreta
tur collectio ſeu conuocatio. Ubi dicit archidia
conus ꝙ dr̄ cōuocatio:ideo qꝛ cōtinet ppl'm cō
uocatum.ſ.ab eo de q̊ apoſtolus ad ro.8. Quos
vocauit hos iuſtificauit:⁊ ponitur continēs ꝑ cō
tento:vbi aūt conueniebat populus iudeoꝝ di/
cebat̄ ⁊ adhuc dr̄ ſynagoga: que interꝑtatur cō
gregatio:qꝛ virga legis q̄ dura erat ⁊ aſꝑa ille po
pulus velut grex irrationabiliū pecoꝝ cōgrega/
batur. Sed in catholicis adunatio dr̄ eccl'ia.i.cō
uocatio vbi cōuenit:qꝛ amore ſpiritus ſancti ad
vnam fidē ⁊ p̄miū futuri ſeculi vocat̄:⁊ ꝑticipat
corpus xp̄i. Dom⁹ dei dr̄:vt de reli.do.li.6.c. do/
mum tuā decet ſcitudo. Sic autē dr̄ quaſi ſpēali
mode ibi hītet per ſacr̄l cōtinuam exiſtentiā per
exauditionē ꝑ iuſtificationē per defenſionē a dia
boli inſidijs. Dicitur ⁊ tabernaculū qđ eſt milita
re habitaculū. Uñ hiero⁹ tractās illud qđ ait do
minus ꝑ oſee.ſ.adhuc habitare vos faciā ī taber
naculis:ſicut in dieb⁹ feſtiuis ait: vt qđ facit bap
tiſta faciat ⁊ pnīa:⁊ habitēt in tabernaculis ſalua
toris.i.in eccl'ia:de pe.di.i.ne forſan. Sic exponit
archidia.illud p̄s.4i. Tranſibo in locū taberna/
culi admirabilis vſq₃ ad domum dei.i.ab eccl'ia
militāti ad eccl'iam triūphātem. Quia igit̄ mili/
tia eſt vita hōis ſuper terrā: iob.7.c.ideo eccl'ia
vbi adunatur ppl's militās nō hñs hic ciuitatē
manētē:dr̄ apte ēt tabernaculū. Dia āt iſta ꝯueni
unt aīe ſcīficate. Nam baſilica eſt ſūmi regis ab
eo fundata ⁊ dotata. Tēplū āplum cōtinēs deuꝫ
īmenſū apta contēplationi. Eccl'ia cōuocatio om
niū virium ad vnū finē. Dom⁹ dei ſuſcipiēs ſacr̄ꝫ
⁊ iuſtificationē. Et tabernaculū ꝑparata ad gen/
tem bella tentatū. Et nō ꝙ p̄e. de tar.ſup ep'las
tractās illud.i.cor.3. Tēplum dei ſāctū eſt quod
eſtis vos ponit.io. q̄ cōcurrunt ad ſcīficationem
aīe figurata ꝑ ea que fiūt in ſāctificatiōe tēpli ſeu
tabernaculi materialis. Primū eſt erectio oſſi
um infideliū:qđ ſignificat remotionē ꝑtinaciū er
rorum ⁊ vitioꝝ ⁊ hoc ꝑ cōfeſſionē. Iere.8. Eijci/
ent oſſa regū ⁊ p̄ncipū. Secūdū eſt circuitus
triplex extra ⁊ intra eccleſiā. Et hec eſt circūſpec/
tio int⁹ ⁊ extra circa cogitatiōes locutiōes ⁊ ope/
ratiōes:cāt.3.ſurgā ⁊ circuibo ciuitatē. Tertiū
eſt trina hoſtii ꝑcuſſio īnuens īſtigationē dei ꝑ ī
ſpiratiōes oſtēdendo ei ſuā bonitatē bñficiorꝫ
largitatē p̄miorū īmenſitatē:apoc.3. Ego ſto ad
hoſtiū ⁊ pulſo:ſi qs aperuerit mihi ianuā̄ trabo
ad illū. Quartū eſt trina aſperſio cū iſopo de aq̄
exorcizata cōpoſita ex mixtura aque vini cineris
⁊ ſalis inſinuans cōpūctionē dolorē triplici reſpe
ctu cōſiderando vbi fuit:qꝛ in peccato:⁊ ex hoc
vbi erit:qꝛ in tremēdo iudicio redditurus rōnē.
Eccl'iaſtes vltimo. Cūcta que fiūt adducet dn̄s
in iudiciū. Ubi eſt:qꝛ in ſtatu periculoſo.p̄s.114.
pericula inferni īuenerunt me. Ubi nō eſt.ſ.in pa
radiſo ꝑpt̄ quē ē creat⁹. Apo⁹. Infelix ego hō qs
me liberauit d̄ corpore mortꝪ hi⁹. Et hec aſpſio
cū iſopo paſſionē xp̄i ſignificat.p̄s.50. Aſperges
me dn̄e iſopo ⁊ mūdabor. 5^m^ ē incineratio ī pa
uimentis:⁊ ſignificat humiliationē ex mortis re
cordatione ⁊ vilis cōditionis. Eccl'iaſtici.io.c.
Quid ſuꝑbis terra ⁊ cinis. 6^m^ eſt deſcriptio al/
phabeti ꝑ pauimentū eccl'ie:⁊ ſignat humilitatē
quā debēt ī mēte habere hi q ſacrā doctrinā rec
te intelligere cupiūt:eccl'iaſtici.3. Que tibi p̄cepit
deus cogita ſemꝑ. Zepherinus papa. Sicut ſtel
las nō extinguit nox:ita mentes fideliū inheren
tes ſacre ſcripture firmamēto nō obſcurat mūda
na iniqtas:di.38.ſicut. 7^m^ depinguntur cruces
plures ⁊ exp̄munt tolerātiā paſſionū: luc.⁊ mat.
io.c. Qui nō accipit crucē ſuā non eſt me dign⁹.
8^m^ Inunctio crucū chriſmate qđ ſignificat vl
ſpūalem leticiā:mat.5. Unge caput tuum. vel vnc
tionē miſericordie ⁊ cōpaſſionis erga ꝓximum:
eccleſiaſtici.io.oleū.ſ.mīe de capite tuo ideſt mē
te nō deficiat. 9^m^ luminaria accēdūtur:⁊ hoc fi
gurat clara exempla bonoꝝ operū cauendo etiā
a ſpecie mali:luc.io.ſint lucerne ardentes in ma/
nibus veſtris. Decimū ſancti alicui⁹ intitulatio
eccl'ie ⁊ hoc vite ſcōrum ſignāt cōſiderationeꝫ ⁊
imitationē.i.mach.2.memētote opeꝝ patꝝ q̄ fece
rūt ī generatiōib⁹ ſuis. Undecimū ē miſſe cele/
bratio:⁊ hoc per cōtinuā dei laudē ⁊ grãrum ac
tionem:apo⁹ p̄ma ad theſſa.c.5. In omnib⁹ gra/
tias agite.

Violatur autem iſtud

tabernaculum ſeu tēplū aīe ſm illud.p̄s.pſalmo.
73. Polluerūt tabernaculū nomis tui. Qđ fit ꝑ
peccata ⁊ p̄cipue ꝑ tria q̄ magis abūdāt ⁊ magis
nocēt:⁊ hoc figuratū fuit in violatiōe illius tēpli:
qđ erat in hieroſolymis.ter.n.fuit violatū. Pri
mo per nabuchodonoſor qui illud incēdit igni
vt patet in.4. R̄e.vltimo ⁊ ſignificat gulam ⁊ lu/
xuriam. Secundo per anthiocum ſuperbiſſi/
mum:vt patet in li.mach.p̄mo.c.⁊ ſignificat ſuꝑ/
biam ⁊ ambitionem. Tertio per romanos:de
qua in.p̄s.pſalmo.78. Polluerunt templum ſan
ctum tuum ⁊ ſignificat auaritiam. Sed recon/
ciliatū fuit illud templum ꝑ ſacerdotes tpe iude
machabei:nūc āt violatū ex cāis de qb⁹ ſupra re
cōciliat̄ ꝑ ep̄m cū aqua exorcizata. Sed taberna
culū ſeu templū aīe violatū ꝑ xp̄m recōciliat̄:ſed
nō niſi ꝑ aquā pnīe:vbi cōcurrūt aq̄ lachrymarū
⁊ cōtritionis:ſal diſcretionis:vinū feruoris ⁊ dile
ctiōis ⁊ cinis humiliatiōis. Nō ergo ꝙ eccl'ia cō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ſecrari ñ pōt niſi ab epō:de ꝯſe.di.i.c.nemo. Nec
pōt epſ hoc alteri cōmittere niſi epō: ⁊ pōt fieri
ꝯſecratio tā dñicis dieb⁹ ꝙ̃ ꝑuatis:extra .e.c.tua.
nec debet ſine miſſa cōſecrari:de cōſe.di.i.de fa/
brica.i ſi. Et ſi epſ nō petijt dotē cōpetētē qñ pri
mariū lapidē poſuit dꝫ ĩ conſecratione ſupplere:
ga ad hoc tenet̃ fabricator ⁊ ei⁹ heres.i.q.z. pla/
cuit.⁊ extra eo.c.cū ſicut.hoc tñ ñ reqrit̃ eccleſijs
ordinū mēdicantiū:ga ſporta ē poſſeſſio eorum
qua qdē nō cōtēti ĩnitētes poſſeſſionib⁹ carēt ne
ceſſarijs. Preſumit̃ eccłia cōſecrata qñ apparet
de hoc aliqua ſcriptura vł̃ iſtrumētū donationis
vt i li.eccleſie vł̃ i colūna vł̃ i tabula marmorea
⁊ hi⁹:vł̃ ēt ſi apparet vn⁹ teſtis de viſu vł̃ auditu:
de cōſecra.di.i.ſolēnitaſ. Et itelligas ſemiplēas ꝓ
batiões ſufficere:vbi ñ eēt de ħ ꝯtētio ꝑ quā tol/
leret̃ iſta ꝓbatio:vt ga fieret alteri ide ꝑiudiciuꝫ
extra eo.c.ꝑpoſuiſti.⁊ extra ꝺ adul.c.ſignificaſti.
Et nō ꝙ eccleſia altaria ⁊ alia hi⁹ʼaiata cōſecrāt̃
vt dic̃ tho.in.z.pte.q .8ꝫ.nō .ga ſint gr̃e ſuſcepti/
ua:ſed ga ex cōſecratiōe adipiſcāt̃ quādā ſpiritu
alē virtutē:ꝑ quā apta reddūt̃ diuino cultui:vt.ſ.
hoies exinde deuotionē ꝙ̃dā ꝑticipēt:vt ſint pa/
ratiões ad diuīa. Vñ z.z.machab.z.dr̃. Uere vir
tus ꝗdam ē ĩ loco. Et gdā ꝓbabilit̃ dicunt ꝙ ꝑ in
greſſū eccleſie cōſecrate hō ꝯſeqt̃ r̃miſſionē pec
catoꝝ venialiū:ſic̃ ꝑ aſpſionē aq̃ bñdicte: iducen
tes illud ꝑs.pſalmo. Bñdixiſti dñe terrā tuā ⁊c̃.
Vñ ꝑpt̃ ꝟtutē illā quā cōſeqt̃ ex cōſecratione nō
debet iterari conſecratio:de cōſo.ci.i.c. eccleſijs
hec thomas.

De uiolatione eccleſia

rum. Nota ꝙ ĩ quatuor caſib⁹ polluit̃ ita ꝙ indi
get recōciliatiōe. ¶ Prim⁹ eſt ꝑpter homicidiū
vł̃ alias enormē ſanguinis effuſiōeꝫ ibi cōmiſſā
extra de cōſecra.eccleſi.c.ꝑpoluiſti. Sec⁹ de leui
vt ſi ſanguis caſu de narib⁹ emittat̃:⁊ ſi gs vnguē
aliquātulū excoriet ⁊ ſāguinem emittat. Quod
ſi ex lapide cadente de edificio eccleſie aligs mo
riatur:vł̃ ex fatuitate furie gs ſe occidat ẜm hug.
⁊ hoſti.ñ ē neceſſaria recōciliatio:qꝛ nō ē ꝑ cōtē
ptionē vel malā volūtatē facta. Itē ſi ex vulnē
ex̃ eccłiam accepto ĩ eccłiā fugiens moriat̃: non
violat̃ eccłia:qꝛ nō accepit ibi cām mortis:ſecus
ſi in eccłia vulneret̃ ⁊ ex̃ moriat̃:qꝛ tūc violatur:
Itē ꝙ̃uis gdā dicāt ꝙ ſi occidat̃ martyr ĩ eccłia
non idiget recōciliatiōe:qꝛ talis effuſio nō pol/
luit ſed ꝯſecrat.ꝯ̃riũ veri⁹ vr̃:qꝛ ſcelerati⁹ ē ſcīm
occidere ꝙ̃ prauū.z3.q.5.ſi ñ liceat. Et ꝙ̃uis ex ħ
ñ pollnat̃ eccłia ex ſanguis effuſione :polluit̃ tñ
ex effudētis praua actione. ¶ z⁹ caſus violatiōis
ē ꝑpter adulteriū ⁊ qualēcūꝙ̃ ſemis emiſſioneꝫ
voluntarie ꝑcuratā ſiue cū alijs ſiue ꝑ ſe ſolū: ex̃
de adul.c.ſignificaſti.de ꝯſe.di.i.eccłijs. Etiā per
actū cōiugalē:vt ſi vir cognoſcat vxorē ĩ eccleſia
polluit̃ ẜm io.an. Ex pollutiōe āt q̃ accidit in ſō/
nis nō polluit̃ vł̃ violat̃. Sed nō ꝙ qñ vicia hec
ĩ eccłia cōmiſſa ſt̃ occulta:vt dicit Guli.⁊ hoſti.ĩ

ſūma:nō idiget recōciliatiōe:⁊ idē tꝫ Jo.an.in 6.
eo.ti.lꝫ hoſti.ĩ glo.magis ſubſtineat ꝯ̃rium. ¶ 3⁹
caſus ē ſi excōicat⁹ ē ibi ſepult⁹:de ꝯſe.di.i.eccłiā
⁊ ex̃ eo.c.cōſuluiſti. ¶ 4⁹ caſus ē ſi eccłia ab epō
publice excōicato ꝯſecrata fuerit. Nā vt dicit ho
ſtien.ſi corp⁹ defūcti excōicati eccłiā polluit mul/
to magis cū ꝯſecrationis officiū ꝑagitur ꝑ eoruꝫ
os ⁊ man⁹ q excōicationi ſubiacent.

De reconciliatione ec

cleſie ꝯſecrate violate ꝑpter aliqḋ ꝑdictoꝝ. Nō
ꝙ epſ ꝑꝓus pōt talē eccłiam recōciliare ꝑ ſe vel
ꝑ aliū:pōt ⁊ vn⁹ epſ aquā bñdicere ⁊ alius recō/
ciliare:ꝑ ſimplces vero ſacerdotes ñ pōt fieri hi⁹
recōciliatio ēt ſi ſit ꝯſuetudo:vt dicit Ray ⁊ al̃.
ex̃ eo.ti.c.aqua. Et vt dicit Inno.ex cōmiſſione
pape poſſent ſimplices ſacerdotes hi⁹ recōciliatō
nes facere aqua tñ ꝓus ꝑ epm bñdicta. Et ꝙ̃uis
añ hi⁹ recōciliationē nō debeant ibi diuina offi/
cia celebrari nec aligs ſepeliri:tñ ſi gs ꝯ̃rium fa/
ceret ēt ſcienē:non ꝑpt̃ hoc icurreret irregularita
tem:ex̃ de ſen.excōi.c.is qui.li.6.vnde opi.hoſti.
in hoc nō tenet̃ qui dixit talē irregularem:ſꝫ In/
no.⁊ alij contra eum.

De recōciliatione aūt

eccłie nō ꝯſecrate violate ſic dicit Grego.nonus
ex̃.c.c.ſi. Si eccłia nō ꝯſecrata fuerit ſemīe aut ſā
guinis effuſione polluta :aqua ꝑtin⁹ exorciçata
lauet̃:ne diuine laudis organa ſuſpēdātur:eſt tñ
quācitius poterit ꝯſecrāda:hec.ibi:vbi dicit glo.
Credo ꝙ ꝑ ſimplicē ſacerdotē poſſit lauari:qꝛ ſi
itellexiſſet papa ꝙ ꝑ epm lauaret̃ illud dixiſſet
ſicut dixit in ꝑcedenti.c.cū idē eidem ſcripſerit.
Et qꝛ dixit aq̃ exorciçata q̃ fit ꝑ ſacerdotē ſim/
plicē ⁊ nō cū aqua vino ⁊ cinere cū qua reconci/
liatur eccłia ꝯſecrata. Idē dicit Guli. ex hoc ar/
guens:qꝛ papa dicit ꝑtinus qḋ nō fieret ſi opor/
teret expectare epi mandatū qḋ dicit:qꝛ dicunt
ꝗdam ꝙ reqrit̃ auctoritas epi ſuper hoc.

De cimiterijs. Nota

ꝙ cimiteria eccłiaꝝ bñdicūt̃ ēt ⁊ gaudēt ĩmuni
tate ſicut eccłie:ita violant̃ ⁊ recōciliātur ſicut ec
cleſie ẜꝫ hoſti.⁊ ber. ⁊ añꝙ̃ reconcilięt̃ nullus dꝫ
ibi ſepeliri. Sed nō ꝙ cimiteriū cēſetur eē pollu
tum qñ eccłia eēt polluta:ſi cimiteriū ſit cōtiguū
ipi eccłie:ſecus ſi eēt remotū ab eccłia. Sed ecō
tra polluto cimiterio ñ ꝑpterea ē polluta eccłia:
ne min⁹ dignū videat̃ trahere ad ſe magis dignū
ex̃ de ꝯſe.ec.c.ſi eccłia.li.6.⁊ nō ē vnū cimiteriū
ſꝫ plura qñ pies ē ĩ medio lꝫ ibi ſit porta:vñ vno
violato ñ ē violatū alteruꝫ:vt ĩ dicto.c.ſi eccłia.
Itē ſi corpa fideliū ſepulta ſt̃ ĩ cimitijs ab excōi
catı̃ vł̃ ĩfidelib⁹ ñ ōbēt ꝑpt̃ ħ exhūari ex̃ ꝺ ſacra.
nō iterā.c.a nobis. Cimitia āt non conſecrata in
qbus corpora paganoꝝ vel hereticoꝝ vel excōi
catoꝝ ſepulta ſūt nō ſt̃ cōſecrāda:niſi ꝓus eiectis
illis corporib⁹:de ꝯſe.di.i.c.eccłiā. Sed ⁊ ſi ꝯſe/

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

crata erant ipſa cimiteria: debent eijci ipſa corpo/
ra ſi poſſūt diſcerni ab alijs. ſ. fidelibus alias non:
ex̄ de ſepul. c. ſacris. ⁊ rcōciliari debēt.

DE cōſecratione ue

ro eccl'ie. Nō ꝙ ſūt tres caſus in ꝗbus
eccl'ia ꝯſecrata debet iterū ꝯſecrari. ¶ Prim⁹ eſt
ſi eccl'ia cōbuſta fuit: ita ꝙ parietes ſint cōbuſti
vel dirupti vel notabilit̄ decruſtati in toto vel in
maiori pte: de ꝯſe. di. i. c. eccl'ijs. Secus ſi totum
tectū ſolū cōbuſtū fuerit: extra eo. ligneis. ¶ 2ᵘˢ ē
ſi tota eccl'ia vel maior ps deſtructa vel dirupta
ē: ſecus ſi ſolū tectū deſtructū fuerit aut cōbuſtū:
ex̄ eo. ligneis. Si vero parietes ſucceſſiue fuerit
reparati: eadē eccl'ia intelligit̄: ⁊ iō ſufficit ſi tm̄ re
concilieẗ cū aqua exorciçata ⁊ cū ſolēnitate miſ/
ſe: ſecus ſi fuit pmo tota deſtructa ēt ſi eiſdem la
pidib⁹ repata: ꝯſecranda ē enim: de ꝯſe. di. i. c. de
fabrica. ¶ 3ᵘˢ caſus ē qñ dubitatur vtꝝ fuerit con
ſecrata: nec apparet aliqua ꝓbatio ꝺ his que ſu
pradicta ſūt in. §. 2. ꝺ ꝯſe. di. i. ſolēnitatis. vide ſu
pra ꝓbationes que ad hoc ſufficiant.

De conſecratione uel

recōſecratiōe altaris. Nō ꝙ alia eſt ꝯſecratio ec/
cleſie alia altaris: ⁊ iō vna ſine alia fieri pōt: extra
eo. c. i. Pōt autē eps ī eadē eccleſia ſimul plura al
taria conſecrare: extra eo. vniuerſis. ¶ Qñ vero
ſit recōſecrādū nō ſm̄ hoſt. ſi mota. i. mutata rup
ta vel nōbiliter deſtructa ſit tabula altar] ſupior
q̄ dr̄ menſa: cū. ſ. tota eſt ꝯſecrata: ⁊ ꝑcipue ī angu
lis ī ꝗb⁹ ſolet fieri altaris ꝯſecratio: ſec⁹ ſi eēt mo/
dica fractura: ex̄ eo. ligneis. Eſt ergo neceſſaria
difformitas ad hoc vt oporteat iteꝝ ꝯſecrari: quā
puto ad arbitriū epi redigēdam. Idē Inno. Itē
ſm̄ ray. ſi motus fuerit aliqs de lapidib⁹ ꝑncipali
bus ſtipitis mēſā contingentis oꝫ iteruꝫ ꝯſecrari:
nam illa cōiunctione ꝑcipue ītelligit̄ altaris con/
ſecratio: extra eo. c. ad hoc. Nō āt dictum ē de la
pidib⁹ cōtingentib⁹ menſā. intelligit Guli. qñ mē
ſa fundata eſt ſuper quatuor colūnas: ⁊ vna eaꝝ
mota eſt: ſecus ſm̄ glo. de lapidibus parietis: vel
de ipō pariete cui cōpaginatū ē ipm̄ altare in qui
buſdā eccl'ijs: qꝛ ꝑpter motionē illi⁹ parietis aut
lapidis nō ꝯſecrabit̄ ipm̄ altare ſi maneat īmo/
tum. Itē ſi tota menſa cū ſibi adherentib⁹ lapidi
bus transferat̄: dū tm̄ menſa ſupior nō ſeparetur
ab eo: cui cōpaginatur nō eſt recōſecrandū: ſicut
nec recōſecratur altare portabile cū transfert̄. Itē
ſi, ſigillū lapidis quo ſigillant̄ reliquie fractuꝫ ſit
aut diminutū ē reconſecrandū: de ꝯſe. di. i. ſi mo
tum. ex̄ eo. c. qō in dubijs. Et dicit hoſti. ꝙ hoc
ſigillum qñ ponit̄ ſup tabula altaris: ⁊ ipſa claudi
tur paruo tm̄ lapide: aliqñ ex pte añ: aliqñ ex pte
poſt: aliqñ ad dextrū lat⁹ altaris: ⁊ clauditur pūo
tm̄ lapide: ⁊ ſi ille pūus lapis remoueatur erit re/
cōſecrādū. Itē ſi altare tm̄ augumētetur ꝙ amit
tat formā ꝑorem reconſecrandū eſt: qꝛ forma rei
eſt eſſe rei: ar. io. q. 2. §. hoc ius. alias nō. Altaria
āt ſine reliquijs nō ſūt ꝯſecranda: de ꝯſe. di. i. pla
cuit. Itē nō ꝙ ꝓhibetur celebrari ſup ſepulchra
hoīum niſi martyrū vel alioꝝ ſcōrum: de ꝯſe. di.
i. non oportet cū glo. eius.

¶ De veneratione eccl'iarum. c. 7.

EGo aūt in multitudi

ne mīe tue introibo ī domū tuā: adora/
bo ad. t. ſ. t. in ti. tuo. ps. 6. Domus dei ad quā pro
pheta dirigit ſermonē ſuū eſt eccl'ia: de q̄ quō ac
cedendū ⁊ manendū in ea ſit nos docet ſuo exē/
plo. Salomon edificato tēplo dei in dedicatiōe
eius orauit iter cetera dicēs: audi dn̄e hymnū ⁊
oronem quā ſeru⁹ tuus orat corā te dicēs: vt ſint
oculi tui aperti ſuper domum iſtā de qua dixiſti
erit nomē meū: ibi. 3. Re. 8. vbi tria nota.
Primo Quō ad ipſam accedendum ibi. Ego āt
in mul. m. t.
2º Quid ibi agēdū: ibi adorabo ad. t. ſ. t.
3º Quātū referendū: ibi in timore tuo.

Debꝫ hō accedere ad

eccl'iam q̄ ē dom⁹ dei: vt inde miam cōſequatur
dei. Vñ dicit. Ego āt ī multitudine mīe tue ītro.
do. t. i. vt ibi recipiā miam tuā multiplr̄ ſm̄ illud
ps. Suſcepim⁹ de⁹ miam tuā in medio tēpli tui: ⁊
iō admonet ſalomon eccle. 4 dicēs. Cuſtodi pe/
dē tuū īgrediēs domū dei. i. affectū tuū ne ſit ad
mala direct⁹: ſed ad bōa: vt cōſeqris miam ñ iu/
ſticie ſeueritatē. Dr̄ n. 2. mach. 3. Dixit heliod⁹ fla
gellat⁹ a deo: cū fuit īgreſſus tēplū ad malefaciēō
ipſe q hꝫ ī celis hītationem viſitator ⁊ adiutor lo
ci illi⁹. ſ. tēpli: ⁊ venientes. ſ. ad malefaciēdū ꝑcu/
tit ⁊ pdit. Sic ⁊ ſyſim⁹ q intrauit eccl'iam: vt cu/
rioſe videret myſteria xp̄ianoꝝ orāte ſcō clemē
te ꝑcuſſus fuit cecitate. Hiero⁹ ad occeanū ī epl'a
2. Timeo ne qñ ꝑ riſū intram⁹ eccl'iā: ſic ꝺ nobis
rideat: ꝺ q̄ ſcriptū ē. Qui hītat ī cel' irridebit eos.
Sic ḡ vt dicit grego. io. de imu. ec. c. Domū tuā.
Sic ad eccl'ias hūilis ⁊ deuot⁹ īgreſſus. Sit ī eis
gera cōuerſatio: deo grata: īſpicientib⁹ placida: q̄
ꝯſiderātes ñ ſolū īſtruat: ſed ēt reficiat ꝯuenientes
ibidē. Et ſic faciēdo dicē poteris ve. In multitu
dīe mīe tue ītroibo ī domū tuā. ſ. ſuſcipiēda. Ibi
enī recipit̄ mia venie de peccatis p ſacra idulgē
tias ⁊ orones. Vñ ſalomon ī dedicatiōe tēpli ait
ſi peccauerit tibi ppl's ⁊ egerit pniam ī corde ſuo
⁊ orauerit ꝯ viā tēpli: quod edificaui nōi tuo: tu
exaudies de celo orones eoꝝ ⁊ ꝓpiciaberis po
pulo tuo ⁊ oīb⁹ iniqtatib⁹ eoꝝ ꝗb⁹ ꝑuaricati ſūt ī
te: ⁊ dabis eis miaꝫ. Ibi ſuſcipit̄ mia tutele ꝯ tē
tatiōes diaboli: q ñ ꝑt ita vexar̄ mētes hoīuꝫ vir
tute ꝯſecrationis. Vñ ī officio ꝯſecratiōis ⁊ exor/
ciſmis aq̄ q̄ ibi ſꝑ hēntur. ſ. bn̄dicta dr̄ ꝙ oīs v̄t
inimici cōpmat̄ ⁊ īſidie diaboli ⁊ hi⁹: hētur ēt tu
tela: qꝛ ex īmunitate nō pn̄t ibi capi rei. 23. q. 5. di
citur reos ſanguinis defendat eccl'ia. ſ. ſi cōfuge
rit ad eā. Sꝫ de īmunitate ei⁹ hēs plene ſupra: ibi
vide. Etiā ibi ſuſcipit̄ mia ꝯ mltas miſias ⁊ ſpiri

tuales ⁊ tēpoꝛales. Nā ꝑ lectiōes ⁊ ꝑdicationes
q̄ ibi fiūt illumīat̄ ignoꝛātia. Vñ dr̄ iſai.2°. veīte
aſcēdamus ad domū dei iacob.i.tēplū ⁊ docebit
nos vias ſuas. A mlt̄ ēt neceſſitatib⁹ qb⁹ ſubijci
tur humanū gen⁹: vt peſtis ītēperiei aeris penu/
rie guerre:⁊ huiuſmōi ořoib⁹ q̄ fiūt cōius ī eccliiſ
hō ſubleuat̄: qḋ oꝛauit fieri ſalomō ī dedicatiōe
templi ſui.3° Re.8. Cū tamē tēpluꝫ ſeu dom⁹ xp̄i.i.
eccleſia multo ſacratioꝛ ſit. Sed cū a multis in/
trat̄ domū dei ad ꝑcāð ad ꝯfabulādū ⁊ mlta ma
la faciēð pōt dicē qlibet taliū. Ego itroibo ī do
mū tuā ī mltitudīe iuſticie tue.ſ.expectāde: q̄uis
etiā intret ī multitudine mīe dei ꝓ tūc in q̄tū nō
punit: vt merēt̄ expectādo ad penitētiā. Domus
mea ait ipſe dom⁹ oꝛatiōis vocabit̄: vos āt feciſ/
tis illaꝫ ſpelūcā latronū: luc.19. Etiā ethnici cum
magna veneratiōe habebāt tēpla ſuoꝛū deoꝛuꝫ.
Refert. Valeri⁹ maximus li.i.c.i.exēplo nono q̄
fabi⁹ ducatu: Saius magiſterio ꝓuati ſunt a ſena
tu: quia q̄ſtiōes etiā paruas audiebāt ī templo.

Quid agenduꝫ ſit in tē

plo? Scđo nō cū dicit adoꝛabo ad. t.ſ.t. deus ē
q ꝑncipaliter debet adoꝛari ſm illud deut. 6.
Dñm deum tuū adoꝛabis cultu.ſ.interioꝛi: ⁊ ex
terioꝛi. Adoꝛari ergo in tēplo dꝫ ñ negociari vel
ꝯfabulari. Vñ dr̄ in ꝓmo.c. Domū tuā decet ſāc/
titudo: de imu. eccľie.li. . Nullus in eodē loco ſe
ditionē excitet: ⁊ clamationē moueat: ipetūue cō
mittat. Ceſſent in illis vniuerſitatuꝫ ſocietatum
quarūlibet cōſilia cōctiones ⁊ publica plamēta.
Ceſſēt vana ⁊ multo foꝛtius feda ⁊ ꝓphana col/
loqa. Ceſſent cōfabulatiōes q̄libꝫ. Sint poſtrēo
q̄cunq̄ʒ alia que diuinū poſſunt turbare officiuꝫ:
aut oculos diuine maieſtatis offendere ab ipis.ſ.
locis ꝓrſus extranea. Ceſſent in eccľijs earūq̄ʒ ci
miterijs negociationes: ⁊ ꝑcipue nūdinaꝝ ac fo/
ri cuiuſcūq̄ʒ tumult⁹. Hec ibi. In nullo xp̄s oſtē/
dit tātam ſeueritatē coꝛrigendi q̄ꝫtam in offēſiōe
tpali eijciēs cū flagello emētes ⁊ vendētes ī illo.
Johan.2.ſ.in poꝛticu templi. Debet ergo adoꝛari
in templo non vagari vel negociari vel procari.
Dicit autem Johā.an.in nouel.p⁹ Suli.q̄ non eſt
illicitū ibi fieri ꝯgregationē doctoꝝ ⁊ ſcholariū
ad magiſtrandū nec ēt repñtationes pie: vt nati
uitatis dñi ⁊ aſcēſionis ſpūs ſcī ānuntiatiōis vir
ginis: ⁊ ꝑſertim in nr̄a ciuitate floꝛētina agit̄: qḋ
veꝝ eſt niſi in eis fiant truſe ⁊ īmiſceātur crimia
vt accidit freqn̄ter hodie. Adoꝛabo inqt ad tē/
plum ſcm̄ tuū. Debet āt adoꝛari mente ꝑ deuotio
neꝫ.apoca. Inquit angelus: adoꝛate eū q fecit
celū ⁊ t̄ram: coꝛpoꝛe ꝑ genuflexionē ⁊ ꝓſtratio/
nē ⁊ hꝰ. Exo.3. dr̄ q̄ ꝓni adoꝛauerūt deuꝫ eo q̄
viſitaſſet eos ad liberādum.ſ. de ſeruitute pha/
raonis. Subeſt oblatione. Vñ magis dr̄: mat.2.
Et ꝓcedentes adoꝛauerūt eū.ſ.xp̄m natū: ⁊ ob/
tulerūt ei munera auꝝ thus ⁊ myrrhā. Et deus
dꝫ adoꝛari latria: apoca. vlt. hic deū adoꝛa: ⁊ xp̄i
humanitas vnita verbo ⁊ crux xp̄i: non vt lignū:
ſed vt repñtatiua crucifixi. ꝑs. Adoꝛate ſcabellū
pedis eius qm̄ ſcm̄ eſt. Et in officijs eccľie. Tuā
crucē adoꝛam⁹ dñe ī hymno: te adoꝛādā: te cru/
cem viuificā. ꝑ te redēpti ꝑ te ſumus liberi ⁊c̄. Et
ſcī ēt debēt adoꝛari nō latria: ſed dulia. i. nō eos
honoꝛantes vt creatoꝛes vel datoꝛes gr̄aꝝ: ſed
vt ꝑticipantes dei bonitatē ꝑ gr̄am vel gloꝛiam
⁊ vt nr̄i interceſſoꝛes. ⁊ ſic abꝛaā angelos adoꝛa
uit. gen̄.18. Et coꝛnelius cēturio petrū. act.10. Et
earum reliq̄e ēt ſūt venerande. Vñ Aug⁹ ī libro
de ciuitate dei ait. Non ſunt cōtenenda ſed pluri
mū veneranda coꝛpoꝛa ſcōꝛū: qbus dū adhuc
viuerent: ſpūs ſanctus quaſi quibuſdaꝫ oꝛganis
vſus eſt. Et ſimilit̄ imagines picte ſcōꝛum ī q̄ꝫtū
eoꝛum repñtatiue: de conſe. di.3. venerabilis.
Beatiſſima āt maria mr̄ dei oꝛatione ꝑdulie dꝫ
adoꝛari: ideſt excellentioꝛi veneratione ſup ali/
os ſanctos. De ſingulis hoꝝ.ſ. de deuotione de
adoꝛatiōe coꝛpoꝛali de oblationib⁹ de imagini/
bus ſcōꝝ ⁊ reliquijs hēs in.c.ſequen.

Quātū ueneranduꝫ ſit

dei templū materiale.3. oñditur cū dr̄ in timoꝛe
tuo.ſ. reuerentiali. Debꝫ enim locus eccľie in ma
gna veneratione haberi multiplici rōne. Et ꝓpt̄
dei ꝑcipue preſentiam. ꝑs. Dominus in templo ſā
cto ſuo.ſ. eſt: ⁊ hoc per effectum ibi faciēs que ſo/
lus ipſe facit.ſ. iuſtificando peccatoꝛes per diuer
ſos modos: vel etiā per ſacramētum altaris: in q̄
realiter exiſtit: qḋ quotidie ibi celebꝛatur pꝛo ſa
lute viuoꝛū ⁊ defunctoꝝ: ⁊ ibi conſeruatur conti/
nue cum magna diligentia in tabernacula. Cōſi/
deret qlibet cū quāta reuerentia ⁊ timoꝛe mane
ret coꝛā magno dño tpali: ⁊ quantū ſibi caueret
ne quid minimū ageret qḋ oculos ei⁹ offenderet.
Sed hic eſt rex regū ⁊ dñs dñantium: qui videt
ītima coꝛdis: ⁊ cui nullū latet ſecretū. Et ideo vt
ait cypꝛian⁹: cogitatio carnalis ⁊ ſecularis hōis
abſcedat: nec tūc ꝑter id ſolū qḋ oꝛat anim⁹ cogi
tet: ꝓpterea ſacerdos dicit ī ꝑfatione ſurſū coꝛda
de cōſe. di.i. qñ. Minima aīalia bꝛuta oñdūt mō
ſuo ſe magis reuereri ſacr̄m q̄ꝫ hoīes. Legit̄ eniꝫ
de quodā ruſtico q̄ cū edoct⁹ fuiſſet a quodam
mago: vt ſi vellet ditari hoc ageret: vt ſacr̄m eu
chariſtie ſūptū in paſcate nō deglutiret: ſed reſer
uatū in oꝛe poneret illō ī vno aluear i apū. Et ſic
cūcte vicinoꝝ apes ad mellificandū ad ei⁹ alueo
los cōuenirēt. Quo facto mirabile dictu apes ru
ſtici antedicti cū apibus vicinoꝝ eccľiunculā cū
altari ſcīſſimo ſacro mirando artificio cōſtruxe/
runt. Extrahendi itaq̄ʒ mellis adueniente tēpo/
re venit ruſtic⁹ q̄rens mel in eis ⁊ vacua r̄pperit
vaſa. Miranſq̄ʒ venit ad alueolū ī quo poſuerat
dñicū ſacr̄m: audit apes mirabilibus melodijs ī
aere circūuolantes. Cumq̄ʒ appꝛopinquaret ad lo
cū vbi erat dñicū ſacr̄m: ſubito quodam impetu
vindicandi omnes ille apes irruerunt in eum:
aculeis ſuis illum totis viribus affligentes: ⁊ q̄ſi
ſi dñi ſui iniuriam vindicātes: ſenticīſq̄ʒ ruſticus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dei virtutē ſecedēs cucurrit ad ſacerdotē ſuum:
cōfiteṫ ſcelus ſuū ⁊ dei miraculū patefaċ. Cōgre/
gatur ppl's indicio ſacerdotis. Cōcurrunt gentes
vndiq̄ȝ ad locū vbi erat dominicū ſacramentuȝ.
Quibus appropiquantib⁹ de alueolis eleuātur
apes mirabilib⁹ melodijs ⁊ cōcinētibus choris ī
aere iubilabāt. Aſpicientes igiṫ in alueolū vidēt
cuncti eccleſiūculā cum altari de cera ab apibus
fabricatā ⁊ ſup eo dominicū ſacramētū. Extra/
hit ſacerdos cū debita reuerentia ſacr̄m cū eccle
ſia cerea: ⁊ illud pro ſūmis reliquijs fuit reſerua/
tum. Cū magna igiṫ reuerentia ⁊ timore debent ī
eccleſia hōēs manere vbi celebraṫ ⁊ reſeruatur
cōtinue dn̄icū ſacramētuȝ pinfirmis: vt de cōſe.
di.z.c.pſbyter. ¶ Secundo debet ī eccleſia cum
timore ⁊ reuerētia reſideri ppter aſſiſtētiā ange/
lorū. In cōſpectu angelorū pſallam tibi īquit. ps.
Unde ⁊ chorus dicitṫ locus vbi moraṫ clerici ad
officiū dicendū a choris angelorū. Et ſecūdum
antiquū ſtatuȝ eccleſie ibi nō debent laici reſidē
cum clericis: vt de vi. ⁊ honeſta. cleri.c.clerici.
Quod etiā de facto fuauit ambroſius erga the
odoſiū īperatorē: quem inuentū ī choro manere
iuſſit de illo clericoꝝ reſidere ⁊ inṫ laicos ſedere.
Apo⁹.etiā.i.cori.i4.dicit. ꝙ mulier debȝ velare
caput ſcilȝ in eccleſia ppter angelos: qđ exponiṫ
ī glo. quia cū ſīc oēs alij habebāt angelum ad ſui
cuſtodiā deputatū: ita ⁊ mulieres oſtendant facto
angelos ipſos nō velle offendere ō vanitatib⁹ ſui
capitis: vt faciūt frequēter in eccl'ia: vel q2 ipi an
geli aſſiſtunt ſacro cum celebraṫ. Dicit enī Gre/
go. de conſe. di.z. gs fidelium habere pōt in ipſa
īmolationis hora ad vocē ſacerdotis in ipſo my
ſterio angeloꝝ choros: adeſſe: vel ppter āgelos
ideſt ſacerdotes qui in ſcriptura angeli dicuntur
qui ex eaꝝ ornatibus ⁊ fucis pn̄t ſcandaliçari.
¶ 3° dȝ eccl'ia ī tiore reuerētiali hēri ppṫ maioꝝ
exēpla. Et īcohoādo a capite eccl'ie dn̄o ieſu xpo
exēplo ſuo docuit tēplū eē frequētādū ⁊ ſuercō
nā.40.die ſue natiuitatis ī templo voluit pn̄tari
a ſymeone ⁊ anna vidua manifeſtari luc.z.c. Et
iz.āno etatꝫ ſue eūte ad tēplū cū mr̄e ei⁹: ⁊ ioſeph
in tēplo ipſo: in medio doctoꝝ voluit īueniri. Cū
p̄dicare cepit: intrans hieroſolymā p̄mo tēpluȝ
viſitabat: ibi orabat: ibi predicabat: ibi miracula
faciebat: vt oſtenderet hec ibi facienda non alia:
ppter quod dicit. Aug⁹ in regula. In oratorio ne
mo aliquid agat: niſi illud ppter qđ factū eſt: vn̄
⁊ nomen aſſumpſit. Similiter ⁊ ſanct⁹ benedict⁹
in regula ſua precipit monachis: vt nullus poſt ex
pletum officiū in oratorio ſeu eccl'ia remaneat:
niſi qui orationi vacare voluerit. Et templū dr̄ a
contemplādo: ibi fiunt quotidie maxima mira/
cula: vȝ iuſtificatio peccatoꝝ per debitā ſuſceptio
nem ſacramētorum: que vt dicit Aug⁹. Maius
eſt miraculum q̄ȝ creare celū ⁊ terram: ibi etiam
p̄dicatur. Et vt dr̄ de conſe.di.i. Sacerdote ver
bum in eccl'ia faciente.i.p̄dicante: quicūq̄ȝ egreſ
ſus fuerit de auditorio excōicetur. Omnes autē
illi q irreuerentiā vel iniuriam fecerunt eccleſijs
male fortunati ſunt vt patet de heliodoro.z. ma
cha.5. de pompeo magno: qui poſtq̄ȝ in templo
dei hieroſolymis fecit equos ſuos ſtabulare: vt
dicit oroſius ſemp poſtea fuit deuictus ī predijs
vbi prius fuerat victorioſus. In tēplis etiam ſūt
corpora ⁊ reliquie ſanctoꝝ que debēt venerari.
Poſite ſūt etiam ibi frequēter indulgentie. Un̄
⁊ plures īmunitates a ſummis pontificibus ⁊ im
peratoribus eis collate ſūt: de quibus ſupra dic
tum eſt. De ſacrilegijs que fiunt circa eccleſias ⁊
res eccleſiaſticas habetur in ſecūda parte ti.i.c.i.
de ſacrilegijs.

¶ De reliquijs ⁊ imaginibus ſacris ⁊ canoniça/
tione ſanctorum. c.8.

DE reliquijs vero et imaginibus ⁊ alijs ptinentibus ad orna
tum eccl'ie. Sciendum ꝙ Inno.3. extra de reli. ⁊
ve.ſa.c.cum ex eo. ſtatuit ꝙ antique reliquie nō
debent extra capſam oſtendi nec exponi vena/
les. Inuentas vero de nouo nemo debet eas ve
nerari: niſi auctoritate romani pontificis fuerint
approbate. Et prelati non pmittant ꝙ illi qui ac
cedunt ad eorū eccl'ias cauſa deuotionis decipi
antur falſis figmētis: ſicut quando occaſiōe que
ſtus fieri conſueuit. Hec ibi. Et de cōſe. di.i. pla/
cuit. ꝙ nulla memoria pbabiliter accipiatur: niſi
aut vbi corpus aut reliquie certe ſūt: aut vbi ori
go alicuius habitationis vel paſſionis fideliſſi/
ma origine traditur. Nam q̄ per inanes reuela/
tiones ⁊ ſomnia quorūlibet hominū vbicūq̄ȝ cō
ſtituūtur altaria omnio reprobentur. Hec ibi.
Senſus eſt ꝙ nullus recipiatur ſeu ſolēniçetur
pro martyre: niſi auctentice ſciatur de morte ei⁹
vel origine ei⁹: nec reliquie venerentur: niſi ſciaṫ
ꝙ ſint alicuius ſancti martyris. Et nota ꝙ ſoluȝ
dicit de martyribus: quia tūc eccl'ia non ſolēni/
çabat de alijs ſactis. Nūc autem idem ē de alijs
vt de cōfeſſoribus canoniçatis. Reliquias ven/
dere vel emere ē ſimoniacum: vt habes in ſcđa
pte ti.i.c.i. Item de cōſe. di.i. dicitur. Corpora ſā
ctorū de loco ad locū nullus trāſferre preſumat
ſine conſilio principis vel epiſcopoꝝ ſancteq̄ȝ ſy
nodi lnīa. Ubi dicit glo. ꝙ p̄nceps hic intelligiṫ
papa. Et hoc eſt verū cum corp⁹ ē traditum per
petue ſepulture. C. de reli. l. ſi. niſi neceſſitas īmi/
neat: ⁊ tunc ſufficit auctoritas p̄ſidis puincie. C.
de reli. l. i. Si autem non eſt traditū perpetue ſe/
pulture: pōt bene trāſferri ſine auctoritate cuiuſ/
cūq̄ȝ. C. de reli. l. ſed nec dn̄. Et nota ꝙ p̄dicte. ll.
de oīb corporib⁹ loqui videnṫ: nō tn̄ pn̄t incidi
vel decoq corpora ipſa anq̄ȝ ſint īcinerata: alias
hoc faciēs īcurreret excōicationem papalē: de q̄
hēs ī quarta pte. ꝫ. ti.i. ¶ Itē ſubtrahi furtiue reli
qas ſcōꝝ: vt honorabili⁹ ponanṫ: ſacrilegium eſt
ſecundum hug. quia aufertur ſacrum de ſacro.
Item portare reliquias ſanctorum ad collum ſi
hoc fiat ex deuotione ⁊ fiducia ad deum ⁊ ſcōs

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quoꝝ ſūt: licitum eſt ſecūdum tho. ſecūda ſecūde. q. 96. ar. vltimo. i. ℞. ad tertiū: ſecꝰ ſi fieret cum aliqua ſuperſtitione: puta ꝙ vas earuꝫ eſſet quadrangulū ⁊ huiuſmodi: quia tūc licitū nō ē.

De canonizatione ſanctoꝝ. Nota ꝙ non licet aliquem venerari pro ſancto: niſi fuerit cāonizatus auctoritate romane eccleſie: extra de reli. ⁊ vene. ſa. c. i. In hac autem canōizatiōe ſanctoꝝ ſm̄ goſ. ⁊ hoſtien. īgritur de vita eiꝰ ſi fuit in laboribus multis ⁊ iuſtis ſi moribꝰ caſtus ⁊ ſtrēnuꝰ: di. 61. miramur. Oportet .n. preſenti teſtificatiōe p̄dicari ⁊ bone fame preconijs nō taceri. 12. q. 2. quatuoꝛ. Et maxime querēdū ē de ſimplicitate ⁊ hūilitate: ex̄ de p̄ſump. c. ex ſtudijs. qꝛ cū ſimplicibꝰ ſmocinatio eiꝰ. Prouer. 3. ⁊ humilibꝰ dat grām. Itē q̄ri ſolet ſi ſubſtinuit p̄ſecutionē. 7. q. i. oīs. ⁊ c. ibi adunati. Et an illa ſubſtinuerit cū charitate. i. q. i. vide q̄ſtum bonum. Ingrendū ēt de miraculis in vita ⁊ pꝰ moꝛtem. Sed vt dicit Hoſti. tanta examinatio fit de cōfeſſoꝛe: ſed de martyribꝰ nō fit tanta. Sed q̄ritur de miraculis ⁊ cā ꝓpter quā paſſi ſunt: ar. de conſe. di. 4. cathecuminū. ⁊ c. bapt. vicē. Dicit tñ Inno. nō negamꝰ qn liceat poꝛrigere p̄ces alicui defuncto: quē quis credebat bonum viꝝ ⁊ nunc eē cum xp̄o: lꝫ nō ſit canonizatus: qꝛ fidē oꝛātis dñs attendit: ſed facere ꝓ eo officiuꝫ vel p̄ces ſolēnes non lꝫ: vt dictum eſt.

In ipſa autem canonizatione ſcōꝝ vtrum eccl'ia poſſit errare. ſ. canonizando eū q non ē ſcūs] ℞. Io. neapol. ī qōlibet 7. ꝙ ea q̄ facit papa cū cardinalibꝰ ſt̄ duplicis generis. Quedā eni ſunt ⁊ ꝑtinēt ad ꝑticularia facta ꝑticulariū hoīum: vt ſunt collationes bñficioꝝ eccleſiaſticoꝝ: ⁊ ꝓmotiones ad gradus ⁊ dignitates: ⁊ ſnīe iudicialiter late ꝓ aliquibꝰ vel contra aliquos: ⁊ in talibus papa pōt errare. Et rō ē qa cū ſit purus hō ⁊ viatoꝛ ⁊ non cōfirmatꝰ in grā īoꝛdinate poteſt affici ad aliquos vel cōtra aliq̄s Et pōt decipi ꝑ falſas ꝓbationes ⁊ atteſtationes ex quibꝰ ꝓcedit ī hiꝰ: ⁊ ſic pōt errare: vt dicit tho. in qōlibꝫ. qōlibet. 9. q. vlt. ar. vlti. Et ad hoc facit qđ dr̄: ex̄ de ſen. excōi. c. a nobis. ſ. ꝙ iudiciū eccleſie ⁊ fallit ⁊ fallitur. Quedā alia ſunt q̄ facit papa ꝑtinentia ad ſtatū vniuerſalē totius eccleſie: vel q̄tū ad fidē vt ſunt deťminationes ⁊ d̄clarationes q̄ ſpectant ad fidē ⁊ articulos ⁊ eccl'e ſacra ⁊ oīa alia contenta in ſacra ſcriptura: ſiue q̄tū ad bonos moꝛes: vt ſt̄ ſtatuta decreta ⁊ decretales. Et in talibꝰ dicendū ē ꝙ lꝫ abſolute p̄ſatis ſolis ꝑſonis pape ⁊ cardinalium papa cum ip̄is poſſit errare: ſuppoſita tñ diuīa ꝓuidētia ⁊. ſ. ſ. log ꝑ eccleſiā credendū ē papam nō poſſe errare: qꝛ xp̄s oꝛauit ꝓ eccleſia: luc. 22. Ego ꝓ te oꝛaui: vt non deficiat fides tua. Et dicere ꝙ in hiꝰ papa erraꝫ: eēt hereticū. Idē Tho. in qōlibet: ⁊ ad hoc facit qđ dr̄. 24. q. i. violatoꝛes. Et ad iſtud 2m genus dicit ip̄e Io. ꝑtinere canonizationē ſcōꝝ: qꝛ ꝓponūtur ꝑ canonizationē ſci: vt exemplar fidei ⁊ ſācte vite ⁊ ab oībꝰ adoꝛādi: vt ī neceſſitatibꝰ ſuis īuocandi. Sed Tho. ī quolibꝫ ponit canonizatōnē ſcōꝝ in t̄tio genere eoꝝ: que fiūt per papā: de qbus dicit: ꝙ ⁊ ſi papa poſſit errare: pie tñ credēdum ē: ꝙ deus nō permitteret eccl'iam in hiꝰ errare: ⁊ foꝛte rō eſt: qꝛ ⁊ talis deťminatio ꝑtinet ad eccleſiam vniuerſalē: fit tñ ꝑ atteſtationes hoīuꝫ q̄ fallere poſſunt.

De multiplici adoꝛatione. ſ. latrie dulie ⁊ hipdulie. c. 9.

Adoꝛare aūt idest venerari debemus reliquias ſcōꝝ ſcōm tho. in tertia ꝑte. q. 25. ar. vlt. Nam q hꝫ affectum ad aliquē: ēt ea que de ip̄o pꝰ moꝛtem relinquūť veneratur nō ſolū coꝛpꝰ aut partes coꝛpoꝛis eiꝰ: ſed ēt exterioꝛa aliqua eius puta veſtes ⁊ hꝰ. Cū āt ſcōs dei in veneratione debeamus hēre tanq̄ mēbra xp̄i dei filij: ⁊ amicos ⁊ īterceſſoꝛes nr̄os iō eoꝛum reliquias qualeſcūq̄ honoꝛe cōgruo in eoꝝ memoꝛia venerari debemꝰ: ⁊ p̄cipue eoꝝ coꝛpoꝛa: q̄ fuerūt tēplum dei ⁊ oꝛgana ſpus ſācti in eis habitātis ⁊ opantis: ⁊ ſunt coꝛpoꝛis xp̄i cōfiguranda per glīam reſurrectionis. Vñ ⁊ ip̄e deꝰ hꝰ reliqas cōuenienter honoꝛat in eoꝝ p̄ſētia miracula faciēdo. Et vt dicit hieroꝰ ad ripariū. Nos nec martyrū reliquias nec angelos adoꝛamꝰ. ſ. adoꝛatione latrie: honoꝛamꝰ āt martyrū reliquias: vt eū cuius martyres adoꝛemꝰ: honoꝛamꝰ ſeruos: vt honoꝛ ſeruoꝝ redūdet in dñm.

De imaginibus quibus oꝛnať eccl'ia. Nō ꝙ eaꝝ traditō ⁊ adoꝛatō crediť ab ap̄lis tradita. Vñ ⁊ beatꝰ Lucas dr̄ depinxiſſe imaginē xp̄i: q̄ rome hētur ſm̄ tho. ī t̄tia ꝑte q. 25. ar. 3. in. ℞. ad vltimū. Vñ de cōſe. di. 3. platum. qdam ep̄s laudať a grego. ꝙ ꝓhibuerit populū imagines adoꝛare. ſ. adoꝛatiōe latrie: vt dič glo. qđ nō ē fiēdū imaginibus ſcōꝝ: vel foꝛte de imagine xp̄i hoc ꝓhibuit: qꝛ adoꝛabant talē imaginē: inq̄tū q̄dam res: ſeu reſpectu materie de q̄ erat: qđ nō ē fiēdū. Repꝛehēdiť tñ ille ep̄s: eo ꝙ ip̄as imagines confringere fecit. Vñ. e. c. dič Grego. Aliđ ē picturā adoꝛare: aliđ ē ꝑ picture hiſtoriā quid ſit adoꝛandū addiſcere. Nā qđ legētibꝰ ſcriptura: h̄ ⁊ ideoti p̄ſtat pictura cernētibꝰ: qꝛ ī ip̄a ignoꝛantes vidēt: qd ſeq debeant: ⁊ p̄cipue gētibꝰ ꝓ lectiōe pictura ē. Qꝛ āt dñs dixit exo. 20. Nō facies ſculptile nec oēꝫ ſilitudinē: nō ꝓhibuit ſimpliciť illo p̄cepto ſculptilia vel imagines: ſꝫ ne facerent eas ad adoꝛandū: vñ ſubdiť neq̄ coles eas. Et qꝛ vt diceť ī. § ſequenti. idē ē motꝰ in imaginē ⁊ in rē cuiꝰ ē imago: eodē mō ꝓhibetur adoꝛatio imagīs: quo ꝓhibeť adoꝛatio eiꝰ: cuiꝰ ē imago. Vñ ibi ītellr̄ ꝓhiberi adoꝛatio imaginū q̄s gētiles faciebāt ī venēatione deoꝝ ſuoꝝ. i. demonū. Ip̄i āt deo cū ſit incoꝛpoꝛeꝰ nulla imago

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

poterit poni. Sed q2 in nouo teſtamẽto de⁹ fact⁹ eſt hõ põt ĩ imagine corporali adorari. hec tho. vbi ſupra.

De adoratiõe que precipue fit ĩ eccleſijs.

Nota ſm tho. 2ª 2ᵉ. q. 84. Eſt adoratio interior: que ↄſiſtit ĩ interiori reuerẽtia deuotiõe ⁊ ſubiectiõe mẽtis erga eũ: qui adorat̃. Et eſt adoratio exterior: q̃ cõſiſtit ĩ honore exteriori: qui exhibet̃ alteri: vt in genuflexionib⁹ inclinationib⁹ muneratiõib⁹ ⁊ huiuſmodi. Exterior ordiatur ad interiorẽ: que eſt ꝑ̃ncipalis ſicut ſignũ interioris ⁊ eius excitantiũ. Quelibet haruz ſiue ĩterior ſiue exterior eſt duplex: Una que dicitur latria: que adoratio eſt actus virtutis religionis: ⁊ exhibetur alteri: vt primo ꝑ̃ncipio ſeu creatori ⁊ vt fini vltimo: in q̃ beatificamur. Et q2 hic eſt ſolus de⁹ pr̃ fi. ⁊ ſ. ſ. ideo ipſe ſolus tali adoratiõe latrie eſt adorãdus iuxta illõ deutro. 6 c. 2. mat. ⁊ luce. 4. c. Dñm deũ tuum adorabis ⁊ illi ſoli ſeruies. Eſt alia adoratio: q̃ dr̃ dulia: ⁊ ſtricte qdẽ eſt reuerẽtia: quaz exhibet ſeru⁹ dño. Sed large prout cõit̃ ſumitur: extẽditur ad õem reuerentiã que exhibetur alicui rõe dñij ſeu ſuperioritatis ⁊ excellẽtie. Et quia in deo ẽ vniuerſale dñium oĩu3: ⁊ õis excellẽtia creature ẽ quedã ꝑticipatio diuine bõitatis: iõ ẽt adoratiõe dulie põt de⁹ adorari: ⁊ nõ ſolũ ipſe: ſed oẽs ãgeli ſãcti ⁊ rectores. Et de iſta adoratiõe dulie ĩtelligẽdum: cum legim⁹ aliquos ſãctos creaturas adoraſſe: vt nathan propheta dauid ſecũdo. Re. c. angelos abraã geñ. 18. c. ⁊ huiuſmodi.

De ſacrificiis. nota q̃ ſic latria

ſoli deo exhibetur: ita ⁊ ſacrificiũ: quod pertinet ad latriã. Eſt ãt ſacrificium verũ ſm augu. 10. de ci. dei. Omne opus qδ agimus in. ſãcta ſocietate: inhercam⁹ deo. Et ſicut eſt triplex hõis bonũ: ita triplex ſacrificium. Primum ẽ bonum aĩe: quod offeratur deo quodã ĩteriori ſacrificio: vt deuotione orõne ⁊ huiuſmodi: ⁊ hoc ẽ ꝑ̃ncipale. Scõm bonũ eſt corporis: qδ deo offertur quodãmodo ĩ ſacrificiũ per martyrium ⁊ abſtinẽtiam ſeu continentiã. Tertium bonũ eſt exteriorum rerũ: de quo offerimus deo directe ſacrificiũ: qñ immediate deo res nr̃as offerimus: mediate qñ res nr̃as cõicam⁹ proximis ꝓpter deũ. tho. 2ª 2ᵉ. q. 83. ar. 3 i. Re. ad ſecũdum articulu3. Et q̃ iſta dicantur ſacrificia: oſtendit hieronym⁹ in aggeo ꝓpheta dicens. Hic ppl̃s hereticorum õium ĩ ↄſpectu meo dicit dñs: oẽ quod fecerit oẽ qδ mihi obtulerit vl̃ vota vel pro ſalute vel ꝓ pacifica vel ꝓ peccato vel holocauſta. i. elẽynas: ſiue ieiunia ſiue corporis caſtitatẽ cõtaminata erunt. i. q. i. hic ppl̃s. de ꝑ̃mo pſal. Sacrificiũ deo ſp̃s cõtribulat⁹. pſal. 50. δ hoc ẽt ſacrificio penitẽtie pulchre de peni. di. 3. c. Inter hec hircu3. ꝓprie tñ ſm tho. dr̃ ſacrificiũ cũ aliquid fit circa res deo oblatas. Unde ſacrificium dr̃: quia hõ facit aliquid circa ſacrũ: vt cum frangitur: comedit̃: vel bñdicitur. Sicut in veteri lege aĩalia occidebant̃: ⁊ cõburebantur in honorem dei. Et hoc illis mandauerat deus: ne idolis offerrent exẽplo gentilium: vt dicit hiero⁹. 22. q. i conſidera. Tũ ẽt in figuram nr̃i ſtatus. ſ. grẽ. 12. q 2. c. gl̃ia. ad ſignificandũ. ſ. paſſionem xp̃i: ⁊ quõ nos debeam⁹ ſp̃ualiter deo offerre: puta vt agn⁹ per inocentiam: vt ouis per patientiã: vt turtur ꝑ caſtitatem ⁊ hi⁹. In nouo teſtõ offerũt ſacerdotes pro ſe ⁊ ꝓ alijs ſacrificia ordinata ad cultum diuinũ ꝑ̃cipue euchariſtie: de qua dr̃. i. q. i. multi. Sacrificium dr̃ tãq̃ ſacrum factũ: q2 a prece myſtica ↄſecrat̃ ꝓ nobis ĩ memoriã dñice paſſiõis.

De adoratiõe imaginũ

Nota ſm tho. in tertia parte. q. 25. ar. 3. in corpore arti. q̃ ſm philoſophũ duplex ẽ motus ĩ imagine. Unus eſt in ipam imaginẽ: in q̃tum eſt quedam res: puta lignum vel lapis ⁊ hi⁹. Ali⁹ in imagine in quãtum imago ẽ repreſentatiua alicuius Et inter hos motus eſt iſta drã: q2 ꝑ̃mus motus quo quis mouet̃ ĩ imaginẽ: put eſt q̃dam res: eſt alius a motu: q eſt in rẽ cuius. ſ. eſt imago. 2⁹ motus q eſt in imaginẽ: in q̃tum imago eſt vn⁹ ⁊ idẽ cum illo: q eſt in rem. Igr̃ ſi conſideram⁹ imaginem xp̃i ⁊ ſcõꝝ: in q̃tum eſt q̃dam res puta lignũ vl̃ pictũ vel ſculptũ: ſic nulla reuerẽtia eſt exhibẽda: q2 reuerentia non debet̃ niſi rõnali creature. Sed ſi conſiderem⁹ imagines xp̃i ⁊ ſcõꝝ repñtatas: ſic reuerentiam ⁊ adorationẽ exhibere debemus: ſicut ⁊ ipſis. Et q2 xp̃s cum ſit deus ⁊ hõ: i quantũ humanitas eius eſt verbo vnita: cũ adoretur: adoranda eſt adoratione latrie ſicut ipſu3 verbum diuinum. Sancti ãt adorantur adoratione dulie. Sed q2 virgo maria h3 quãdam excellentiam ſup oẽs ſanctos: q2 mater xp̃i: ideo ſingularis adoratio fit ei ñ latrie ſed yꝑdulie: Tho. tertia p̃te. q. 25. ar. 5. ⁊ ſic intellige illud. c. de conſe. di. 3. Venerabiles. imagines xp̃iani nõ deos appellant: nec ſeruiunt eis vt dijs: nec ſpem ſalutis ponũt in eis: nec ab eis expectant futur3 iudiciu3. ſ. put ſũt q̃dam res: ſed ĩ memoriã ⁊ recordationem premioꝝ venerantur eas: ⁊ adorant id eſt ĩ quantum imagines.

De adoratione crucis

Nota qualiter d3 adorari ſm tho. vbi ſupra t̃tia p̃te. q. 25. ar. 4. Honor ⁊ reuerentia non debetur niſi creature rõnali. Creature ãt inſenſibili nõ debet̃ honor ⁊ reuerentia niſi rõne nature rõalis. Et hic duplex. Uno mõ in q̃tum repñtat creaturã rõnalem. Alio mõ in quãtũ ei quocunq̃ mõ cõiungit̃. Primo mõ cõſueuerũt hoĩes venerari regis imaginẽ. Scõo mõ eius veſtimentũ. Utrũq̃ ãt venerãtur hoĩes eadẽ veneratiõe: qua venerãtur ⁊ regẽ. Si ẽ loquamur de ipa cruce in q̃ xp̃s crucifixus ẽ: vtroq̃ mõ ẽ a nobis adoranda al̃s veneranda. Uno mõ in q̃tũ repñtat nobis figurã xp̃i extenſi in ea ĩ modũ crucis. Alio modo

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

ex cōtactu ei⁹ ad mēbra xp̄i: ⁊ ex h̄ sanguine ei⁹ pfusa. Unde vtroq; mō adorat̄ ea adoratione q̄ xp̄s. s. adoratiōe latrie. Et ppter h̄ ipam crucem alloquimur quasi ip̄z crucifixū. Si aūt loq̄mur de effigie crucis ī quacūq; alia materia: puta lapidis vel ligni auri vel argenti: sic venerat̄ crucē tm̄ vt imaginē xp̄i: quā veneramur adoratiōe latrie. Et hoc facim⁹: nō put fuit in xp̄i opprobriū sed put cōsiderat̄ diuina virt⁹ ei⁹ quantū ad effectū nostre salutis: qua de hostib⁹ triūphauit. Et q̄tū q̄dem ad rōnem cōtact⁹ mēbrorū xp̄i adoram⁹ nō solū crucem: s; omnia q̄ sūt xp̄i: vt clauos lanceā vestimenta: ⁊ sacra ei⁹ tabernacula: vt dicit damasc⁹ papa. Sed q2 nō representāt imaginē xp̄i crucifixi: sicut crux q̄ dicit̄ signū filij hōis mat. 24. Hinc est q imaginē crucis veneramur in quacūq; materia: nō aūt imaginem clauorū ⁊ hi⁹. Itē dī. ii. di. c. eccl̄iarū. Que scriptura salutifere crucis signaculo docuit fideles insigniri. Dicit glo. Nulla veteris vel noui testamēti: sed habitū ē h̄ ad traditionē āt̄iq̄rū. Et ōsignat iter xp̄i de celo ī terrā: ⁊ ide ī īfernū: ⁊ tandē ad celū: q2 sit a capite ī inferius: ⁊ a sinistris ī dextrū: vt dicit glo.

De deuotiōe ⁊ ornatu eccl̄iarū. c. io^m.

De deuotione que p̄cipue d3 haberi ī dīno officio.

Uñ Grego. 18. q. 2. luminoso. dicit q in dei seruorū receptaculis idest mōachorū nulla popularis p̄beat̄ occasio ꝯuentus: q2 nec expedit aīab⁹ eorū. Et h̄ vt remotis vexatiōib⁹ ⁊ cūctis grauaminib⁹ dīnum op⁹ cū sūma animi deuotiōe p̄ficiāt. Et ex ō cel. mis. c. dolētes. p̄cipit̄ vt dīnū officium nocturnū pariter ⁊ diurnum studiose dicatur pariter ⁊ deuote: hoc tamen in . c. sequenti expōnit̄. Pro hi⁹ declaratiōe dicit Tho. 2ª 2ᵉ. q. 82. ar. 1. in corpore ar. q deuotio dr̄ a deuouēdo. Unde deuoti dicūtur: q seipsos q̄dāmō deuouēt deo: vt ei totaliter se subdāt: ⁊ sic deuotio nihil aliō eē videt̄: q̄; voluntas q̄dā prompte se tradēdi ad ea q̄ ptinent ad dei famulatū. Et q2 ad eandē virtutē ptinet operari aliq̄d ⁊ hr̄e promptā volūtatē ad illō faciendū: ideo cū operari ea q̄ ptinēt ad dīnū cultū: pertinet ad virtutē religiōis ēt deuotio: q̄ hō habet p̄mptā volūtatē ad hec: ptiet ad religionē sicut act⁹ ei⁹. Est aūt deuotio pinguedo aīe. Uñ sic pinguedo corpalis generat̄ p calorē naturalē digerētē: ⁊ ip̄m calorē naturalē seruat q̄si ei⁹ nutrimētū: sic d̄uotio causat̄ ex calore charitat̄. Ex amore eni q̄s reddit̄ prōpt⁹ ad seruiēdū amico: ⁊ per deuotiōe3 charitas nutrit̄. sicut ⁊ q̄libet amicitia ꝯseruat̄: ⁊ auget̄ per amicabiliū operū exercitiū: deuotio igit̄ ad sanctos ad deū refert̄. De causa deuotiōis dicit Tho. vbi supra 2ª 2ᵉ. q. 82. ar. 3. in corpore ar. q duplex est cā ei⁹. Una est intrinseca ⁊ p̄ncipalis: ⁊ ista est de⁹: q vt dicit ambro. quē3 vult religiosū facit: ⁊ si voluisset samaritanos ex īdeuotis deuotos fecisset. Cā intrīseca ex parte nr̄a oportet q sit meditatio vl' ꝯtēplatio. Est ei deuotio q̄dā act⁹ volūtatis ad h̄ q hō se prōpte tradat ad dīnū obseq̄ū. Ois aūt act⁹ voluntatis ex aliq̄ ꝯsideratiōe p̄cedit: eo q bonū ītellectū ē obiectū volūtatis. Et iō necesse est: vt meditatō sit deuotiōis cā: in quantū. s. p meditatiōe3 hō cōcipit: q se tradat dīno obseq̄o. Ad q̄d īducit duplex ꝯsideratio. Una ē ex p̄te dīne bōitatis ⁊ bn̄ficiorū ei⁹ iuxta illō psal. 72. mihi adherere deo bonū est ⁊c̄. Et hec ꝯsideratio excitat dilectiōe3: q̄ est p̄xima deuotiōis causa. Alia est ex parte hominis ꝯsiderātis suos defectus: ex q̄b⁹ indiget: vt dō imitat̄ iuxta illō ps. 141. Leuaui oculos ⁊c̄. Et hec ꝯsideratio excludit p̄sūptiōem: p quā aliq̄s impedit̄: ne deo se subijciat: dū se virtuti innitit̄. Et nō q q̄uis ea q̄ sūt dīnitatis: sint s3 se maxime excitatiua ad dilectiōem ⁊ p ꝯsequēs ad deuotiōem: q2 de⁹ est sup oīa diliged⁹: tm̄ q̄ ad nos ex debilitate mentis hūane ea que ptinet ad xp̄i humilitatem p modū cuiusdā manuductionis maxīe deuotiōe3 excitāt: q2 sicut īdiget hō māuduci ad cognitionē dīnorū: ita ad dilectionē p aliqua sensibilia nobis nota: inter q̄ p̄cipuū est hūanitas xp̄i: vt dū visibiliter deū cognoscim⁹: p hūc īuisibiliū āmore rapiamur. Cū tm̄ deuotio circa ea q̄ sūt dīnitatis ꝯsistat. Itē nō q sciētia ⁊ q̄cq̄d aliō ad magnitudinē ptinet: occasio ē: q hō minus ꝯsiderat de se ipso: ⁊ iō nō totaliter se deo tradat. Et ide est q hi⁹ q̄nq; occasionaliter deuotionē ipediūt. Et ī simplicib⁹ ⁊ mulieribus deuotio abūdat electionē ꝯprimēdo: si tm̄ scientiā ⁊ quantācūq; perfectionē deo subdat: ex hoc ipsa deuotio augetur.

De effectu deuotionis q̄ ē per se ⁊ p̄ncipaliter leticia sp̄ualis ex ꝯsequēti tristitia.

Nā cū deuotio p̄cedit ex duplici ꝯsideratiōe: ⁊ p̄io ⁊ p̄ncipaliter ex ꝯsideratiōe dīne bōitatis. Et ex hac parte sequit̄ delectatio s3 illō psal. 76. Memor fui dei ⁊ delectat⁹ sū. S3 p accidēs cāt tristiciā quādā in quātū nō plene fruit̄ deo. Secūdario p̄cedit deuotio ex ꝯsideratiōe p̄priorū defectuū. Et hec ꝯsideratio de se nata est cāre tristiciā: ⁊ p accidēs leticiā p spem diuine subuētionis ⁊ auxilij. ⁊c̄.

De ornatu ecclesie.

Nota q̄d dicit Ambro. di. 86. nō satis. circa fi. Maxīe sacerdoti h̄ ꝯuenit ornare tēplū dei honore ꝯgruo: vt ēt culta aula dei resplēdeat. hec ille. Nō tm̄ dicit q fiant sup̄fluitates pōpe ⁊ multe vanitates armorū picturarū vasorū aureorū ⁊ huiusmōi. Unde idē Ambro. ī eo. libro. s. de officijs: ⁊ habet̄. 12. q. 2. ⁊ aurū. sic dicit. Aurū sacra nō querunt: nec auro placēt: q̄ auro nō emūt̄. Ornat⁹ sacrorū redēptio captiuorū est. S3 ⁊ Hiero. ī. c. sequēti: ⁊ īcipit gloria: tales reprehēdit: dicit. Multi edificāt parietes colūnas: ⁊ eccl̄ias subtrahūt: marmora nitēt:

auro ſplendēt laquearia: gēmis altare diſtiguit̄:
⁊ miſtroꝝ xp̄i nulla eſt electio. Nec ꝟo mihi ali
ꝗs opponat: diues ē iudea: tēplū menſam lucer/
nas turibula patellas ſcyphos mortariola ⁊c̄. ex
auro fabricata. Tūc hec ꝓbant̄ a dn̄o: qn̄ ſacer/
dotes hoſtias īmolabāt. i. dū erat ille carnal' po/
pulus: ꝗrebat̄ cultus dei circa exteriora ⁊ ſenſibi
lia: ⁊ ſequit̄. Quāꝗ̄ hec oīa ꝑceſſerit ī figurā: ſcri
pta ſunt āt ꝓpter nos: ī ꝗs fines ſeculoꝝ deuene/
rūt. Nūc ꝟo cum paupꝫtatē domus ſue paup dn̄s
dedicauerit: portemus crucē: ⁊ delitias lutū pute
mus. hec ille. Ber. q̄ꝫ ēt reprehēdit picturas va/
nas ⁊ monſtruoſas eccleſiaꝝ ⁊ īmūdiciā ⁊ icuriā
reꝝ ſacraꝝ: vt paramentoꝝ ⁊ altariū ⁊ hꝰ.

De aqua benedicta

ſeu ſā cta: q̄ dꝫ eē ī eccl'ijs: de hꝰ virtutibꝰ ſic dic̄ alexāder pa
pa de cōſe. di. 3. Aquā ſale ꝯſperſam ppl'is bn̄dici
mꝰ: vt ex ea cūcti aſpſi ſanctificent̄ ⁊ purificēt̄: qͦ
⁊ oībus ſacerdotibꝰ faciendū eē mādamꝰ. Nā ſi
cinis vitule aſpſus ppl'os ſanctificabat atꝗ̄ mū/
dabat: multo magis aqua ſale aſperſa: diniſꝗ̄ ꝑci
bꝰ ſacrata ppl'm ſanctificat ⁊ mūdat. Et ſi ſale aſp
ſo ꝑ eliſeū ꝓphetā ſterilitas aque ſanata ē: quāto
magis dīnis ꝑcibꝰ ſacrat̄: ſal ſterilitatē aufert reꝝ
mūdanaꝝ: ⁊ ignatos ſanctificat ⁊ purgat: ⁊ cetera
bōa multiplicat: ⁊ īſidias diaboli auertit: ⁊ a phā
taſmaticis verſutijs hōies ōfenſat. hec ibi. Et no
ta ſm Tho. in. 4. ꝙ aqua bn̄dicta nō eſt ſacramē
tum ſꝫ ſacramētale: q̄ſi quedā diſpoſitio ad ſacra
mentū. Nō eni directe ordinat̄ ad remediū ꝑſtā
dum vt ſacramēta: ſꝫ ad remouendum ꝓhibēs.
Unde dat̄ ꝯtra demonū nequitias: ⁊ oīe qͦ ef/
fectū ſacr'orū impedire poſſet. Quō etiā ꝑ ipſam
tollant̄ venialia: hēs ſupra ꝑma parte. Item ſm
Tho. ī. 4. Cū aqua nō bn̄dicta apponit̄ bn̄dicte
totū eſt bn̄dictū. Uirtus. n. que acquiſita ē aque
ex bn̄dictione: ꝑuenit ad aquā additā. Itē qͦ dr̄
ī dicto. c. aquā. ꝙ cinis vitule ſanctificabat: itelli/
gēdū eſt ñ ex opere opato: vt ſacr'a nr̄a: ſꝫ ex ope
opāte. i. ſide ⁊ deuotiōe illō faciētes ſic̄ alia ſacr'a
veteris teſtamenti.

De oblatiōibꝰ eccl'iaſticis. i. q̄ ſiūt ī eccl'ijs. c. 2m

De oblationibus

q̄ ſiunt ī eccl'ia. Nota ꝙ grego. 7. de conſe.
di. i. ſic dicit. Oīs chriſtianus ꝓcuret ad miſſarū
ſolēnia aliqd deo offerre ⁊ ducere ad memoriā:
q2 deus ꝑ moyſem dixit. Nō apparebis ī cōſpe/
ctu meo vacuus ar. i. Pro cuiꝰ declaratiōe dicit
tho. 2a 2e. q. 86. ꝙ nomē oblatōis ē extēſū ad oēs
res: q̄ ī dei cultū exhibent̄. ꝙ ſi aliqd exhibeat̄ in
cultū dīnū q̄ſi ī aliqͦ ſacrū: qͦ inde fieri debeat
ad ſumēdū: dr̄ ſacrificiū ⁊ oblatio: vt pꝫ leuit'. 2.
Si vero exhibeat̄ vt integrū maneat dīno cul/
tui deputādū: vl' ī vſus miſtroꝝ expendēdū: erit
oblatio ⁊ nō ſacrificium. hꝰ aūt oblatiōes de ſui
rōne hn̄t: ꝙ volūtarie offerāt̄. Un̄ dr̄ exo. 25. Ab
hoīe ꝗ vltroneus offert: accipietis eas: ꝯcor. glo.
dicti. c. omnis. d. ꝙ ad l'ram eſt ꝯſiliū: pōt tn̄ ꝯtin
gere ꝙ aliꝗs ad oblatiōes teneat̄ quadruplici rō
ne ſm tho. 2a 2e. q. 86. ar. i. ī corpore ar. Primo
ex ꝑcedēti ꝯuētione: ſicut cū alicui ꝯcedit̄ aliquiſ
fundus eccl'ie: vt certis tēporibꝰ certas oblatiōes
faciat: qͦ tn̄ hꝫ rōnē ſēſus. 2o ꝓpt̄ ꝑcedētē depu
tationē: ſeu ꝓmiſſonē: ſicut cū aliꝗs facit donatio
nē īter viuos: vl' legat aliqd eccl'ie mobile vl' im
mobile. Tertio ꝓpter eccl'ie neceſſitatē: vt cū
miſtri nō hn̄t vnde ſuſtētent̄. 4o ꝓpter ꝯſuetu
dinē. tenēt̄ eni fideles ī aliꝗbꝰ ſolēnitatibꝰ ad ali
quas eccl'ias ꝯſuetas. In his tn̄ duobꝰ vltimis ca
ſibꝰ remanebit oblatio quodāmō volūtaria quā
tū ad quātitatē vl' ſpēꝫ rei oblate. Tho. ꝙ ſi laici
nō dāt oblatōes cū debēt: pn̄t eis ſubtrahi ſacr'a
nō tn̄ ꝑ ipſum ſacerdotē: vt glo. dicit illius. c. oīs.
ſꝫ vt dicit Tho. ꝑ ſupiorem platū. Qꝫ aūt laici ꝓ/
hibent̄ accipe vl' comedere oblatiōes fideliuꝫ ꝑ
decretū calixti. io. q. i. ſanctoꝝ. ⁊ c. ſequēti. Hiero
nymꝰ ēt dicit ea. q. q2 ſacerdotes ꝓ oībꝰ orare de
bent: q2 elemoſynas ⁊ oblatiōes accipiūt. Qua
frōte pſumūt laici oblatiōes ipſaꝝ comedere: vl'
alias cōcedere ⁊c̄. Dicit Tho. ꝙ hec capl'a itelli/
gunt̄: poſtꝗ̄ fuiſſent oblatiōes ꝯſecrate: q2 tūc ñ
pn̄t cedere ī vſus laicoꝝ: ſicut nec ſacre veſtes va
ſa ⁊ hꝰ. Tho. vl' ēt pōt itelligi: qn̄ talia ꝓpria au/
ctoritate auferūt: vl' cū rōne parētele recipiūt ob
latiōes a clericis extra caſū neceſſitatis: alias āt
ipſas oblatiōes nō ſolum pōt ī vſus ſuos ꝯuerte
re: ſꝫ ēt pōt ⁊ debet alijs diſtribuere: ⁊ partim in
his que ꝑtinēt ad cultū dīnum: parti ī vſus pau/
peꝝ q̄ꝫtū pōt: vl' vēdendo vl' donādo ipſas obla/
tiōes. Hieronymꝰ. i6. q. i. q̄cq̄d hn̄t cl'ici paupū ē
⁊c̄. ⁊. i2. q. 2. q̄tuor. Et nota ꝙ q̄rūdā ꝑſonaꝝ ꝓ
hibent̄ recipi oblatiōes ad altare: ⁊ hꝰ ī deteſtatō
nem criminis eoꝝ: cū. ſ. eſt notoriū. Un̄ dr̄ di. 90.
Oblatiōes diſſidentiū fratꝝ nec ī ſacrario nec in
gaçophilario recipiāt̄. Et dicit glo. cū. ſ. odiū ē a
pertū ⁊ notoriū. Et exꝑmit ēt q̄dā alia vicia: ꝓpt̄
que oblatiōes huiuſmōi ñ debēt recipi: videlicet
de oppſſore pauperū ex̄ officiū vl' ēt ī officio poſt
admonitionē nō correctus. Itē de eo ꝗ vi extra/
hit de eccl'ia ſeruū ad eccl'iam ꝯfugiētē. Item de
vſurario publico: itē de meretrice. Pn̄t tn̄ iſti da
re elemoſynā ō ſuo ſi hn̄t. Itē dicūt Rai. ⁊ hoſti.
⁊ ſimiliter de heretico excōicato ⁊ iudeo: ſꝫ de q̄
libet alio notorio ⁊ horrēdo glo. tn̄ hoc vltimuꝫ
ñ tenet. Itē nota ꝙ cū ep̄s ī eccleſia cathedrali vl'
alia parochiali celebrat ſm Hoſti. oblatiōes que
offerūt̄ de iure cōi ſue ſunt ex̄ de paro. c. ſup eo:
Si tn̄ ō ꝯſuetudīe ē ꝯriū: ſequenda eſt conſuetu
do: dū tn̄ ep̄s accipiat ſuam canonicam portionē
de omnibꝰ. Sꝫ ſi ep̄s nimiā morā ī vno loco cō/
traheret: ⁊ nimis frequēter celebraret: ſecus eſſꝫ.
Idē in archiep̄o ꝓuinciā viſitante ex̄ de cenſi. c.
romana. Oblatiōes que offerūt̄ eccl'ijs parochia
libus ſm Rai. ⁊ Hoſti. dāde ſunt ſacerdoti paro

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

chiali:ꝛ ſi alij eccleſie prelato illius eccleſie.10.q. prima ſacerdotibus.

¶ De patronis eccľiarū:ꝛ que ptineāt ad ius pronat⁹:ꝛ quō habent pn̄tare ꝛ hı⁹.c.12ᵐ.

De patronis benefi

cioꝝ ſeu eccľiaꝝ vltimo videndū eſt. Ubi ſciendū ſm hoſti. ꝙ p̄ronat⁹ eſt ptās p̄ſentandi in ſtituēdū ad bn̄ficiū eccľiaſticū:ꝛ ponit̄ vt goff.di cit ex eccľie fundatiōe donatiōe ſoli collatiōe.16. q.7.filijs.ꝛ.c.gcūq3. Unde v̄ſus. P̄ronū faciunt dos edificatio fundus. Et ius p̄ronat⁹ ſm diuer ſas regiōes diuerſimode nomiat̄. Qn̄q3 eni dicit̄ aduocatio ex̄ eo.c.q2 clericus.qn̄q3 vice dn̄atus vel cuſtodia ſeu guardia ex̄ eo.pterea.qn̄q3 dicit̄ ius frequētatiōis vel pceſſiōis.16.q.7.c.pie men tis.ꝛ.c.frigentiū.hec eni nomia p eodē ſupponūt ex̄ de ſta.mo.c.i ſingulis.§.fi. ius aūt qō ɔpetit p̄rono eſt q̄druplex.vn̄ v̄ſus. P̄rono debet̄ ho noꝝ onus emolumentū. Preſentet p̄ſit defendat alat̄ egenus. ¶ Primū ḡ eſt ꝙ ipſe h3 pn̄tare īſti tuendū ad p̄bendas ſeu eccľias nō collegiatas ex̄ eo.fere p totū:ī collegiatis p̄o electiōi n̄ quidē fa ciēdeſ3 iā facte poſtulat̄ aſſenſus p̄roni ex̄ eo.no bis. ¶ Secūdū eſt ꝙ q̄ſi p̄ncipalis p̄m⁹ ī pceſſio ne pcedit.16.q.7.c.pie mentis. ¶ Tertiū ē ꝙ de fenſoꝛ p̄cipuus eccľie eſt:ꝛ iō tenet̄ eā defendere ab omnib⁹ oppreſſoꝛib⁹.16.q.7.filijs. ¶ Quar tū eſt ꝙ ſi vergat ad inopiā:alēdus eſt de bonis ipſius eccľie:vt in dicto.c.filius. Itē in ipſa funda tiōe pōt p̄ronus laicus de ɔſenſu ep̄i certū ſenſu3 tenere ex̄ eo.c.preterea.ii.ſ3 vltra nil d3 exigere: nec ī aliq̄ grauis eſſe:ex̄ de ſtatu mo.c.in ſingulis. S3 qn̄ p̄ronatus eſt locus religioſus:vt ſi aliqui monachi ī pprio ſolo ꝛ pprijs expenſis eccľiam edificauerūt:hn̄t ī ea oīa tempalia: ſicut ep̄s oīa ſpūalia vt.16.q.2.ſtatuendū.ꝛ.c.ſane ex̄ de p̄uil. ꝛ.c. cū ꝛ plantare.ꝛ de cape.mo.c.i.hn̄t ꝛ nihilo minus ius pn̄tandi ex̄ de ſupple.ne.prela.c.ſicut D3 aūt p̄ronus ſi eſt laicus p̄ſentare infra quatu oꝛ menſes:ſi eſt eccľia vel monaſteriu3 infra ſex menſes:ēt ſi ius patronat⁹ habuit ex̄ eo.ſi laicus. li.6.alias ep̄s oꝛdinabit de eccľia ex̄ eo.cū ppri us.ꝙ ſi p̄ronus pn̄tet p̄mo vnū ꝛ poſtea aliu3:ſi laicus eſt p̄ronus:iudicio epiſcopi relinquit̄:quē velit acceptare. S3 ſi eſt collegiū vľ eccľiaſtica p ſona:variare nō pōt:ſed p̄mus preferēd⁹ ē extra eo.cum aduocatus.

De preſentato.nota ꝙ ſi patro

nus preſentat non idoneū ſ3 īdignū:ſi p̄ronus eſt collegiū vel pſona eccľiaſtica p̄uatus eſt p ea vi ce iure pn̄tandi extra eo.c.cū ī cūctis.ꝛ de ſupple. ne pre.c.ſicut. Similiter ēt ſm quoſdā ſi p̄ronus eſt laicus:p̄uatus eſt iure pn̄tandi p ea vice:ꝛ de uolui̇t ad ſuperioꝛē:vel ſaltē p̄uari d3. An̄ vt ad dit Inno.bn̄facit ep̄s: ſi iteꝝ remittat puiſione3 laico p̄rono. Itē nota ꝙ p̄ron⁹ quātūcūq3 ſit ido neus:non pōt p̄ſentare ſeipſu3.8.q.i.ī ſcripturis. ex̄ eode3 p n̄ras. Si tn̄ plures ſunt p̄roni:hn̄ pn̄t p̄ſentare vnū de ſeipſis ar.ex̄ de elec.c.cū in iure. S3 bn̄ pōt p̄ronus pn̄tare filiū ſuū vľ nepotē:dū mō alias ſit idoneus ſm hoſti.quin potius videt̄ pn̄tandus q̄3 ali⁹ ex̄ de coha.cle.c.i.ɔcoꝛ. Inno. Itē ſi eccľia vacāte ep̄s vocat p̄ronū:ꝛ cōfert ei motu pprio:ita ꝙ nō habuit hoc originē a p̄ro no:pōt fieri ſm hoſti.ar.ex̄ de elec.c.cū ī iure.

De tranſlatione vel alienatione

p̄ronatus. Nō ꝙ q̄tuoꝛ mōis iuſp̄ronat⁹ trāſfert̄ ī alterū. ¶ P̄rio p ſucceſſionē hereditariā. ¶ 2º ex pmutatiōe:q2 cū alio ſpūali pmutari pōt.16.q.7. nemini. ¶ 3º ex dōatiōe. Et ſi dōat̄ iuſp̄ronatus laico:reqrit̄ ɔſenſus ep̄i:maxīe qn̄ dubitat̄:ne fi at ī fraudē:ꝛ trāſferat̄ ī potētioꝛe3 ex̄ eo.c.p̄terea ſ3 ſi donet̄ cľico:reqrit̄ ɔſenſus ep̄i ex̄ eo.c.ex in ſinuatiōe. ¶ 4º ex vēditiōe q2 l3 n̄ poſſit vēdi cū vniuerſitate ī ɔditionē ad p̄ſionē vt ī dicto.c. ſ3 ā̄t verioꝛē opinionē Inno.iuſp̄ronatus pignoꝛi obligari nō pōt nec ſimpľr nec cum vniuerſitate. Secūdū hoſti.ī feudū dari pōt cū vniuerſitate:ſ3 n̄ ſpūaliter ꝛ exp̄ſſe. Et dr̄ ſpirituale h̄ ius:q2 p ip̄ſ p̄ſtat̄ via ad ɔcedēdū bn̄ficiū ſpūale:de ſimonia ī hı⁹.vide ſupra ī 2ª p̄te titulo.i.c.i. Sciēdū ꝙ pa tronat⁹ pōt ptinere n̄ ſolū ad cľicos ꝛ religioſos: ſ3 ēt ad laicos. Sed obſtare videt̄ qō habet̄.16.q 7.laicis.vbi dr̄. Laicis quāuis religioſis nulla d eccľiaſticis dignitatib⁹ aliqd diſponēdi legit̄ at tributa facultas:ꝛ ſic videt̄ ꝙ de eccľijs ī nullo d beāt ſe ītromittere vn̄ nec pn̄tare qō pertinet ad p̄ronos? R̄ndet archi.ſup dicto.c.nōndū.ꝙ du plex ē diſpoſitio reꝝ eccľie. Una eſt legis pmul gandē:ꝛ hec n̄ ɔpetit laicis de reb⁹ eccľie vt h̄ ꝛ di.96. Bn̄ quidē.ꝛ ex̄ de cōſtitu.c.eccľia.qō verū eſt de iure cōi:ſecus ſi alicui eēt h̄ collatū ex p̄uile gio:qō duret vt di.63.ī ſynodo. Alia diſpoſitio ē adminiſtratiōis ſeu diſpēſationis:ꝛ hec eſt triplex: Una eſt auctoꝛitatis:ꝛ hec ē ſoli⁹ ep̄i.vt.9.q.2.p totū. Alia eſt miſterij:ꝛ hec eſt iconomi:q tn̄ ē vľ eſſe d3 cľicus vt.16.q.7.c.ī noua. vbi dicit idem archi.ꝙ ſi res eccľie n̄ fuerūt ſpūales:nec tales q b⁹ adherēt ſpūalia:bn̄ pn̄t pcurari p laicū ſ3 hu go.ꝛ tūc caſtaldus dr̄ regere vt operarius. Lau. ēt dicet ibidē:ꝙ ī extrinſecis reb⁹ vt ī poſſeſſiōi b⁹ bn̄ pōt ɔſtitui laicus ab eccľia:ꝛ tūc taľ nō eſt dicēdus iconom⁹ ſ3 caſtaldus:ꝛ ſic n̄ ē ɔ̄ qō dicit̄ 89.di.iudicatū.ꝛ.c.ſequēti. Quia illa capľa loquū tur de iconomo: q preeſt reb⁹ ſpiritualib⁹ eccľie ānexis:vt ius decimaꝝ ꝛ hı⁹. Alia eſt p̄uidentie ꝛ ſolicitudinis:ꝛ hec ɔpetit laicis puta p̄ronis ꝛ vicedn̄is vt.16.q.7.c.filijs ꝛ.89.di.volumus. Hi eni habent p̄ſentare in eccľia īſtituendū:n̄ ā̄t pn̄t ex h̄ res ipſius eccľie vēdicare:vel de eis diſpo nere:vt dr̄ in.c.ſi qs p̄ncipū.16.q.2.ꝛ in.c.ſequēti dr̄:pie mentis amplectēda deuotio eſt ꝛ ī fine ſci turus ſine dubio p̄ter pceſſionis aditum:q omi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

xpiano debeť:nihil ibidē ꝓprij iuris hiturū:ꝛ lo
gť de pr̄ono. Et appellat vt dicit glo.ꝛ archi. ꝑ/
ceſſiōis aditū iuſpr̄onatus:quo hꝫ pn̄tare iſtituē
dū ī eccl'ia:ꝛ ſi ꝑ illam pn̄tatiōem addiť ꝛ ꝓuehi
tur eccl'ia.vel ſic dr̄:qꝛ ex pr̄onatu hꝫ h̄ ius:vt p̄/
mus ī ꝓceſſiōe ſit poſt rectorē eccl'ie. Omni xpia
no dicit:ga non iudeo vl' pagano ſꝫ nec heretico.
Sꝫ ſi hereticus reuertať ad fidē:credit vinc.ꝙ ei
reſtituať:vt nōt archi.i.q.7.maximū. Dicit etiaꝫ
archi.ꝛ Jo.an.ꝙ hoc ius.ſ.pn̄tandi tolli non pōt
pr̄onis:nec ēt a legato de latere:ſꝫ ſolū a papa:ꝗ
ēt hoc ñ facit ſine vrgenti cā:ꝛ hoc ne laici retra
hātur a ꝯſtructiōe ꝛ dotatiōe eccl'iarū.

De patronatu querit

archid.in roſ.di.71.ſup.c.hortamur.an ius pn̄tā
di poſſit pſcribi a parochianis ī eccl'ia parochia
li:arguit ꝓ ꝛ ꝯtra multū diffuſe. Demū dicit. Ad
declarationē huius certaminis ſciendū:ꝙ plureſ
ſunt vie a iure īuente:ꝑ q̄s eccl'ijs ꝓuideť de rec/
tore. Prima via eſt electio de elec.c.i.ꝛ ꝑ totuꝫ:
ꝛ hec nullo iure pōt ꝑtinere ad laicos. Et rō ē:ga
ꝑ eā ꝯtrahiť mr̄imoniū ſpuale īter pſonas eligē/
tium ꝛ electi' ex̄ de elec.c.cū īter canonicos.quod
gdē mr̄imoniū ſpuale laici ꝯtrahere ñ pn̄t:ꝛ hoc
ſentit Jnno.ber.ꝛ ſequaces. Secūda via eſt ſolē/
nis nominatio:de q̄ habeť ex̄ de poſtu.c.bone.i.
ꝛ di.63.q̄to. Et iſta ſolēnis nominatio ñ cadit in
laicū:cū ꝑ eā ēt mr̄imoniū ſpuale ꝯtrahať:vt ple
ne dr̄ ī glo.dicti.c.quāto di.63. Tertia via eſt po
ſtulatio:de q̄ hēť ex̄ de poſtu.c.bone.2.ꝛ hec ēt in
laicū nō cadit:cū ꝑ eā ad mr̄imoniū ſpuale ꝓueni
atur:ꝛ electiōi equipareť:vt colligiť ex dicto.c.bo
ne ī fi. Quarta eſt collatio:que ſpaliter ꝑtinꝫ ad p̄
latū:ꝛ hec ñ cadit ī laicū de iure cōi vt di.63.ſi ꝑ
ordinatiōem. Sꝫ bñ cadit ex ꝓuilegio ſpali a pa
pa alicui ꝯceſſo:ꝗ laicos ad iſta pōt habilitare:vt
pꝫ di.63.c.adrianus.ꝛ.c.ī ſynodo. Quīta eſt pſūp
tio:de qua hēť.19.q.7.decernim'.ꝛ de re iudi.c.
cū bertold'. Et hec cadit ex vi iuriſpr̄onat' ī lai/
cū pr̄onū ex̄ de iurepa.c.fi. Sexta via eſt.ſimpli/
cis petitiōis:vt qñ ppl's petit ſibi dari ī rectorem
aliquē:ꝛ hec pōt cadē ī laicos ſiue ī ppl'm ñ pr̄o/
nū:ꝛ de hac ſit mentio ex̄ de ſta.mo.c.qō dei.ſm
goff.ꝛ di.23.c.i.ꝛ ī h̄ caſu ītelligo caſū.16.q.7.ſigſ
monachus. Ubi dicit glo.ꝙ ppl'i nō eſt eligere:ſꝫ
teſtimoniū dare. Unde dicebat grānus:ꝙ iura q̄
dicūt ꝙ ppl's dꝫ vocari ad electionē:ītelligunť vt
ꝯſentiat ſimpl'r:nō vt eligat:vt pꝫ di.63.§.electio
nes. Cōcludo ḡ ꝙ ius pn̄tatiōis ꝓprie approp̄a
te ſumpto vocabulo ñ cadit ī laicū ſeu ī ppl'm ñ
pr̄onū. Sꝫ petitō q̄ ſit abſqꝫ alia pſentatōe:bñ ca
dit ī pplꝫ:vt qñ dicit ppl's: Reuerēde pr̄:petim':
vt placeat pr̄nit].v.dare nobis dñꝫ cancianū in
rectorē:q̄ pſona ē nobis grata. Et ſic fuit factū in
p̄dicta decretali qō dei.ñ tñ teneť p̄latus dare in
rectorē talē a pp'lo petitū:pluſqꝫ ſibi videať. Et
licet gdā dicant:ꝙ vbi ñ eſt pr̄onus:ppl'us pn̄ta
bit rectorē:h̄ aſſerūt Jnno.ꝛ Hoſt.ñ eſſe veruꝫ:

ga ñ eſt h̄ iure cautū. Sed ep̄s tūc īſtituet:vt ex/
tra d̄ cle.pere.c.fi.ꝛ.16.q.7.c.nullus. Niſi forſan
ad ipm ppl'm ꝑtineret iuſpr̄onat':qō eē pōt:vt la
tis notat hugo.16.q.7.pie mentis. Et tūc ppl's p̄/
ſentat vt pr̄onus:ꝛ ſic ꝯcludit ꝙ ñ poſſit pſcribi
a laicis iuſpr̄onatus ēt parochianis. Sꝫ Jo.an.ī
nouellis ī ſexto de re.iu.ſup regula.qō alicui gro
ſe.diffuſe diſputās hāc.q.tenet ꝯtriū:d̄ſtruēs effi
caciter rōnes archi.ꝛ quod Jnno.ꝛ hoſti.vt alle
gatū eſt:ꝯcedit eſſe veꝝ d̄ pp'lo ꝗ ñ poſſedit:nec
pſcripſit pn̄tatiōis actū. Facit ḡ in fi. Jo.an.hanc
diſtictōnē:aut ꝯſtat eccl'iam hr̄e pr̄onos:aut ñ ꝯ
ſtat. Prīo caſu aut parochiani pn̄tarūt cum pr̄o
nis aut ſine. Jn vtroqꝫ caſu ꝓprie pſcribiť ꝯ pr̄o
nos de capell'.mo.c.i.ꝛ de pſcrip.c.ad audiētiaꝫ.
Et ipſoꝝ patiētia facit parochianos huius iuris
poſſeſſores īſtitutione ſecuta ad preſentatiōem
eoꝝ:iuxta ea que ſatis dixi de reſti.in īte.c.2. Si
ñ ꝯſtat eccl'iam hr̄e pr̄onos:h̄ pōt eē dupliciter:
aut qꝛ conſtat eccl'iam nō hr̄e pr̄onos:aut ga ne
ſciť:ꝛ h̄ qō neſciť:dr̄ ñ eſſe:de ꝯſe.di.i.ſolennita/
tes. Et ſic cū certū ſit eccl'iam hūiſſe fundatores:
niſi miraculoſe fuiſſet cōſtructa:pſumemus eam
ꝑ ppl'm fuiſſe fundatā potiſſime:qꝛ h̄ ē veriſimi
le:ꝛ fieri cōſueuit de re.iu.īſpicimus. Et ſꝫ hec cō
cludā:ꝙ exercitiū vni' actus ꝯpetētis pr̄ono:erit
poſſeſſio pr̄onat':qō eſt regulare:vbi plures ac/
tus dependēt ab aliq̄ iure de reli.do.c.i. Et h̄ ex
q̄ regriť actus:ñ apparēt poſſideri ꝑ aliūiu:nec ꝯ
cōe circa illud fundat ītentionē alterius. Sic etiā
dicit determīaſſe nicolaū q̄rtū ī hi' caſu.

De patronis dicitur

16.q.7.decernimus.ꝙ d̄bēt hr̄e ſollicitā curā de
eccleſijs:q̄ꝛ ſunt pr̄oni:ꝛ idoneos rectores ī eis
pn̄tare ep̄o inſtituēdos. Et ſi ep̄o īpis pr̄onis ſpre
tis in illis eccl'ijs rectorē īſtituerit:nil valebit illa
īſtitutio:ſed poterūt pr̄oni ꝓuidē de alio. Et dic
ibi glo.ſup v̄bo idoneos:vt.ſ.ſit de eodē ep̄atu:ſi
hꝫ idoneos ī ſuo:iuſte pōt eū repellere:ſꝫ ſi ñ hꝫ:
tūc dꝫ illū īſtituere archi.ꝛ multo magis ſi offerūt
ñ idoneū:ēt de illo ep̄atu pōt ꝛ dꝫ illuꝫ repellere.
Nō tñ ꝓpter h̄ pr̄oni ꝓuať iure pn̄tādi:ſꝫ debēt
aliū offerre:ſi ſūt laici:poſſent tñ ꝓuari ꝑ p̄latum
cui pn̄tant. Dicit tñ Jnno.ꝙ bñ facit ep̄s ſi repo/
nit eos ī iure ſuo. Sed ſi ſunt pſone eccl'iaſtice vl'
collegia:ipſo iure ſunt priuati ꝑ illa vice iure p̄/
ſētādi vt de elec.c.cū in cūctis. Et d̄uoluiť ꝓuiſio
ad ſupiorē. Et idē dicūt gdā d̄ laicꝭ:ſꝫ p̄mū cōī'.
Quō āt fiat pn̄tatō ꝑ pr̄onos:diť archi.ſup.d.c.d̄
cernim'.ꝙ fieri ſolꝫ vt pr̄oni:ſiue pochiāi:ſi ſē pa
trōi ꝯueniāt ī eccl'ia ſicē mōachi ī.c.ꝛ ꝯſētiūt ī ali
quē vt pn̄teť:ꝛ ipm eligūt ī preſentādū qō fieri ꝯ
ſueuit ꝑ ſcripturā. Pn̄t ēt pr̄oni cōpromittere in
aliquē:vt ipſe noīe eoꝝ eligat vel pn̄tet:ꝓut ſibi
videť. Sꝫ ꝑ talē electionē nō eſt ius q̄ſitū electo
ex̄ de iureiu.c.ſi. Jtē ñ obſtāte p̄dicta electōe pn̄t
pr̄oni aliū pn̄tare:qꝛ illa electio ñ pōt dici niſi q̄/
dā poſtulatio q̄ anteqꝫ ſupiori pn̄tareť:ñ ipediť

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

alia electio: ex̄ de poſtu. c. bone .2. vnde dicas ꝙ
ꝑ nōiationē ipſam ſeu electionē n̄ acq̄ritur nōia/
to ius: ne detur occaſio p̄ronis vēdicādi maiorē
ptē i ecclijs: q̄s vēdicēt: q2 ea quā hn̄t ſepi⁹ abutū
tur: ex̄ de iurepatronat⁹: q̄m. ſm ber. ⁊ cōpoſt. Et
iō q2 pōt laic⁹ variare p̄ntatū: ab eo appellare nō
pōt. Nō tn̄ ꝙ ſi collegiū vel eccliaſtica pſona eſt
p̄rona: variare nō pōt: ſed p̄m⁹ eſt pferend⁹: ſi ali
u3 poſtea eligerēt: ⁊ p̄ntarent ex̄ eo. c. cū aduocat.
Ceterū ſi ſecūd⁹ n̄ p̄nteť: p̄mus appellare poſſet:
ſi eṗs aliū nō p̄ntatū iſtitueret. Nā tunc agē poſ/
ſet ꝯ iſtitutū: vt remoueatur: ad qō ēt p̄roni agere
pōt. Itē p̄ntatus ⁊ nō admiſſus agere pōt ꝯ non
admittentē eo. ti. c. paſtoralis. Et poſſet appella/
re ſ3 goff. cū. ſ. ſine cā iuſta repellit. Itē nōt archi.
ibi ꝙ trib⁹ modis ſperniť p̄ron⁹: cū n̄. ſ. vocať: cū
ꝯmode poſſit vocari ⁊ expectari. Uel ſi vocatur:
⁊ adeſt: repellitur: vł ſi adeſt nō audiť: nec admit
titur ad cōſiliū. Si vō eſt abn̄s: ita ꝙ ꝯmode ex
pectari n̄ pōt: eligent clici ibi rectorē: vel ſi n̄ ſūt
clerici: ibi eligit pplš. ſ. ſi eſt p̄ronus vel eṗs: cū. ſ.
infra q̄tuor mēſes p̄ronus abſens n̄ eligit: nec po
ſtea veniens poterit ꝯdicere. Prelat⁹ tn̄ debebit
eū recognoſcere vt p̄ronū. ſ. honorādo ⁊ hi⁹. Que
rit Jo. an i nouell' ſup. c. q̄m eo. ti. Utrū ꝯtēpt⁹ ali
cui⁹ p̄roni habeat īpedire iſtitutiōe3 alicui⁹ p̄nta
ti ab alijs. Et rn̄det p diſtictiones videl3 q2 ſi ad
vniuerſitatis corp⁹ vł collegiū ſpectet p̄ntatō: tūc
īpedit ſič ⁊ i electionib⁹: vt ex̄ de pben. c. cū i ec/
cleſiis li. 6. Et rō eſt: q2 nō ſinguli vt ſinguli: ſed vt
corp⁹ hn̄t p̄ntare illos: q̄ de corpe exiſtētes neceſ
ſe eſt vocari: ⁊ ſic ſeruatur. Si vō p̄ntāt vt ſinguli
dato ꝙ aliqui p̄ntationem ſuā faciāt alijs nō vo
catis tenet. Et illis nō vetať: q̄n poſſent eūdē vel
aliū p̄ntare: ⁊ i iſtitutione ſeruabitur qō dr̄ in iſto
c. q̄m. ſ. vt ille q plures voces h3: iſtituatur: ſi ido
neus eſt. Et nō ꝙ ſi p̊ p̄ntatus nō fuit refutat⁹ a p̄
lato: ſi poſtea aliū p̄ntatū iſtituat: tūc cū ius eſſet
p̊ queſitū: tenetur eṗs ꝓuidere p̊ pſentato ob do
lū ſuū: ⁊ ꝓuidebit ei i bn̄ficio ꝯpetēti i menſa ſua
⁊ h̄ iuſtum: vt q recuſauit idoneū: ⁊ ſic fecit ei iīu
riā: ſic ōbeat ei ꝓuidere. Et h̄ nōt Jo. in glo. ex. c.
paſtoralis. de iurepa. S3 dicit archi. ꝙ illud. c. pa
ſtoralis loqť: q̄n p̊ p̄ntat⁹ fuit dignior ſecūdo. Ce
terū ſi ſecud⁹ eſſet eque dignus: ⁊ variare p̄rono
ꝯcedatur: ⁊ eṗs h3 i h̄ liber arbitriū: vt i. c. cū aūt
de iurepa. ⁊ ſic puniri nō d3. Et h̄ ēt nōt goff. in ſū
ma: imo ēt ſi n̄ ſit eque idone⁹ vt p̄m⁹: dūmō ido
neus. Jo. an. poſt hoſti. Itē notat archi. i dicto. c.
ꝙ ſi pupillus ſiue puer q eſt p̄ronus hn̄s ſeptem
ānos ⁊ vltra: p̄ntat idoneū: ⁊ ei⁹ tutor p̄ntat aliu3
ꝯ̄uis equalē: pferri d3 ⁊ admitti is q p̄ntat⁹ eſt a
pupillo. Et eſt rō ſm Tho. q2 pupill⁹ eſt dn̄s. idē
bar. brixi. Notat ēt archi. poſt hugo. i. c. ſi plures
ꝙ ſi eccleſia a ciuitate vel pplo vel plebe rōne ꝯ
munitatis vel vniuerſitatis ꝯſtruatur: vel doteť:
vel fund⁹ vt doteť ei detur: nulli illoꝝ ſingulariť
iuſpatronatus debetur: ſed tantū vniuerſitati ipi
vel ciuitati vel plebi: Et cū vniuerſitas ſecularis

q̄ vocari debeat: puta ad eligēdū ſeu nomināḋu3
rectorē eccleſie oēs maiores. 14. ānis vocari de
bēt: ſiue ſint mares ſiue femie ſiue virgīes ſiue ꝯ
iugate ſiue vidue ⁊ minoꝝ tutores. ff. ad munici.
l. filij. §. ſi vidua. Itē ēt filijfamilias vocādi ſūt: ſi
alibi q̄3 i iudicio p̄ris hn̄t domiciliū: ſ3 tn̄ p̄r vo/
cādus eſt ſm Inno. Iſtud tn̄. ſ. ꝙ voceň femine
de pplo ad eligēdū: cōiter nō ſeruať. Et in h̄ ſtan
dū eſt ꝯſuetudini loci. Si aliq̄ mulier i particula
ri haberet ius p̄ronat⁹ i aliq̄ ecclia: bn̄ ſpectat ad
ipſam pſentatio: ſicut ad viros.

Pro maiori declaratione eius de q̊ dictū eſt ſupra de traſ/
latione p̄ronat⁹ dič Jo. an. p alienationē vniuer
ſitatis factā p laicū puta ville caſtri ⁊ hi⁹ p vēdi
tionē vel donationē vel aliū modū i laicu3 trāſit
iuſp̄ronat⁹ cū vniuerſitate: niſi exceptū ſit: vt dič
c. ex litteris eo. ti. trāſit ēt ius ſepulchri vt. ff. de ꝯ
traben. emp. l. in modicis. Et alia iura q̄ poſſūt p
laicos poſſideri. ſecus eſt de decimis ⁊ alijs iuri/
b⁹ mere ſpualib⁹: illa eni cū vniuerſitate nō tran
ſeunt. Eſt eni rōnabile vt q̄ poſſūt poſſideri per
trāſferētem tranſeant: nō autē illa que nō poſſūt
poſſideri. Cū etiā iuſpatronat⁹ nō ſit mere ſpuale
ſed partim temporale ſm Inno. nō eſt mirum: ſi
annectitur temporalib⁹: ⁊ tranſit cū ipis vt de ar/
bit. c. p tuas. Querit Jo. an. ſup. c. i. eo. ti. libro. 6°.
Quid cū aliq̄s vendit alteri villā vel caſtrū: in q̊
eſt altare vel ecclia cū omni iuriſditiōe exprimē
do etiam patronatū: vtrum tranſeat iuſpatronat⁹
cū vniuerſitate: vel impediatur expreſſiōe illius:
arguit ꝓ p regulam vtile. de re. iu. li. 6. S3 cōtra
q2 iuſpatronatus vendi nō poteſt. Demū ſic con
cludit. Conſulo teneri certū vt non fiat expreſſio
venditiōi coniuncta: ſcilicet per quē dici poſſit il
lud expreſſe venditū. Sed in fine iſtrumenti re/
cognoſcat venditor iuſpatronatus cū vniuerſita
te tranſiſſe i emptorem. Et fateatur ſe dixiſſe eē
patronū: ⁊ etiā poſſeſſiōis ꝯmodū ⁊ aīum depo
ſuiſſe. Et dicit hoſti. ꝙ licet verū ſit: qō dicit In/
no. de epiſcopo donante laico villa3 vel caſtrum
i quo eſt ecclia: ꝙ tranſit cū illis donatis iuſpa/
tronatus: ſ3 nō decime vel ecclie: que ſunt mere
ſpiritualia. Sec⁹ tn̄ eſt ſi donaret ecclie vel loco
religioſo: q2 tūc omnia trāſeunt etiam ſpualia: vt
de donatio. c. cōſultationibus. Dicit etiā Inno. ꝙ
cū aliquis vendit omnia iura ſua: que habet i ali
qua villa: cū tn̄ villa n̄ ſit ſua: ſi habet ibi aliquoſ
fundos ⁊ aliqua iura ⁊ iuſpatronatus: ꝙ in ta/
li contractu non tranſit iuſpatronatus. Eſt enim
neceſſe ſm eū ad hoc ꝙ trāſeat: vt res talis ſit: q̄
etiam ſine expreſſione vniuerſitatis ⁊ ius illud ꝯ
tineat: ſicut villa vel caſtrū: que i ſe continet iuriſ
ditionem honorē diſtrictu3 ⁊ iuſpatronatus: ad
hoc. ff. de verbo. ſi. l. pupillus. §. territoriū. Unde
in predicto caſu quādo dicit. Uendo tibi omnia
iura: que habeo in tali villa: reſoluitur vniuerſa/
lis in ſingulares: ac ſi diceret. Uendo tibi hoc ⁊ il
lud. Cū autem iuſpatronatus vendi non poſſit:

ſub tali ,platiõe nõ tranſibit. Si tamẽ eſſet aliqḋ
ius vniuerſale:qḋ multa iura ĩ ſe ꝯtineat vt here
ditas:cũ illo bene trãſit iuſpatronat⁹:ar. de pe. he
reditatis:item videndũ. §. ſi. Nota etiã ſm Ioã.
an. ꝙ iuſpatronat⁹ transferri põt ſucceſſiõe lega-
tione pmutatiõe donatione venditiõe vniuerſi-
tatis:nõ aũt pignoratiõe. Et rõ eſt ſz hoſti. quia
pignus nõ ꝯſiſtit:niſi in his:q̃ quis de bonis ſuis
facit obnoxia:vt de pigno. c. i. ⁊. z. Sed cũ ecclia
ĩ nullius bonis ſit:patet ꝙ a nullo poſſit obligari.
Et nota ꝙ ſucceſſiõe transfertur:nõ ſolũ cum ſu
os ꝯſanguineos quis ĩſtituit heredes:ſz ẽt cũ ex
traneos. De legato aũt dicit idem Io. an. i. c. cum
ſecũdũ eo. ti. ꝙ ſi legatũ factũ eſt ecclie de iṗo pa
tronatu ẽt ſine conſenſu epiſcopi tenet qꝛ legatuꝫ
ẽ donatio. Sed ſi ẽ factum priuate perſone:nõ te
net factũ ſine auctoritate epiſcopi. Unde ante ſa
ctionẽ teſtamenti requirẽdus ẽ:fauore tñ vltima
rum volũtatũ. videtur etiam ꝙ poſt mortẽ legã
tis illud poſſit epiſcopus approbare:ex quo aliaſ
tenuit teſtamentũ. Nam ⁊ ſi teſtator iuſſerit ec-
cleſiam conſtrui:⁊ circa hoc fecit legata:cõſtat ꝙ
neceſſarius eſt conſenſus epiſcopi ad ꝯſtruendũ
de ꝯſe. di. i. nemo. ⁊ tñ tenet legatum: de teſtamẽ
tis capitulo ñ quidem.

Pro pleniori declara-

tiõe eoꝝ:que dicta ſunt ſupra ſcilicet ꝙ iuſpatro-
natus acquirit edificatiõe ecclie donatiõe eius ⁊
collatione ſoli ſeu fundi:vbi edificatur. Nota ꝙ
p quodlibet horum efficit quis pronus. Et rõ ẽ
ſm Io. an. ĩ nouellis in caplo p̊:qꝛ ſicut pater fili
um:ita pronus ecclĩam de nõ eſſe ad eſſe venire
facit. Nõ enim põt fieri eccleſia ſine fundo ⁊ ſine
edificio:nec ſine dote de conſe. di. i. nemo. Ali⁹ ãt
qui multa conferret ecclie:licet poſſet dici bñfa-
ctor rõne predicta:dici nõ põt patronus. Nec ſi
ante fundationem daret aliqd magnuꝫ:⁊ nõ pro
dote daret:acquirit ibi patronatũ: nec ſi poſt fun
dationem daret ſm inno. qui cũ hoſti. dicit ꝙ bñ
ſi a principio ecclia conſtructa ⁊ conſecrata ſine
dote:lꝫ male fuiſſet factũ:tñ ſi quis poſtea eã do
taret patronus eſſet:cum ſine ſubſtãtia reꝝ ecclie
nõ poſſit deſeruiri:⁊ hoc verũ credo ſi fiat de au
ctoritate dioceſani. Et tunc fauore eccleſie finga
mus:ꝙ actus iſte ꝓceſſerit ad hoc. c. tãta qui fi. ſi.
le. Et dico verũ:quãdo a cõſecrari faciente vl̃ ab
ipſo epõ ꝯſecratore nõ poſſet dos haberi. Dicĩ ẽt
ꝙ edificio fundit⁹ deſtructo ecclie:ꝑditur iuſpa-
tronatus. Et idem ſi fundus ecclia depereat fac-
ta vel fienda datus. Et dicĩ hoſti. ꝙ ſi quis reedi
ficaret illam ſine ꝯſenſu epiſcopi:nulluꝫ ius ibi ac
qrit patrõat⁹:alias acquirit ſi cũ ꝯſenſu ei⁹. Equĩ
tñ eſſet vt ſi extraneus eam reedificare voluerit
anteq̃ꝫ epiſcopus ei ꝯſentiat:antiquũ patronũ ſu-
per hꝯ moneat:⁊ ipm aliis pferat ſi vult ipe reedifi
care. Et idẽ dicit de dote ideſt ꝙ ſi depaupata ali
qua ecclia aliqs de dioceſani ꝯſenſu dotet eaꝫ ꝙ
acqret ibi iuſpatronatus:⁊ ſic loquitur. c. quicũq̃

16. q. z. vel ſaltẽ ſm glo. deberet illa gr̃a decurta-
ri ideſt ꝙ ipe ſupplens haberet partẽ ĩ iurepronã
tus cũ alijs ⁊ non totũ q prius dotauerant.

Nota quaſdam queſti

unculas notatas a quodaꝫ ſolenni doctore circa
acqſitionem patronatus. Et de dante fundũ vbi
ꝯſtruit ecclia:⁊ edificãte vel dotãte dictũ ẽ:ꝙ ef-
ficiũtur p hoc patroni:quãdo cũ ꝯſenſu epiſcopi
fiat. Sed qd de fabro q ponit ibi operas ſuas ad
edificãdũ gratis ⁊ ſine mercede alio dãte mate-
riam ſeu pecunias ,p expenſis materie? Rñdet ſi
ꝯuenerũt vt ſimul eẽnt ex hꝯ patroni:⁊ hꝯ cũ aucto
ritate epi:erũt patroni:alias nõ. Et ideꝫ qñ vnus
dat neceſſaria materie:alius ſoluit edificãti. Sꝫ
qd ſi mulier fundat ecclĩam? Rñdeo ſi hꝯ facit au
ctoritate dioceſani: efficit patrona: qꝛ eadem rõ
ĩ muliere que ⁊ in viro. Uñ ⁊ idem ius eſſe debꝫ
vt de tranſla. prela. c. z. Sed qd de tutore ſi fun-
dat vel dotet ecclĩam? Rñdeo ſi hoc noĩe pupil
li facit vel de eius pecunia vel ĩ fũdo eius: acqri-
tur pupillo nõ tutori:qꝛ oĩa acqſita per tutorẽ ex
rebus pupilli acqruntur pupillo de pec. cle. c. z.
Quid de clerico ecclĩam edificãte de pecunia p
pria in fundo eccleſie? Rñdeo puto ꝙ vtriq̃ꝫ ac
qratur. ſ. eccleſie ⁊ clerico:nõ enim potuit facere ꝯ
ditionem eccleſie ſue deteriorem vt de donat. c.
. z. Et idem dicendũ ĩ fũdante eccleſiã ĩ fundo p
prio:ſed de pecunia eccleſie ꝙ. ſ. vtriq̃ꝫ acqritur:
quod ẽt Io. an. ſentire videtur. Sꝫ ſi de pecunia
eccleſie empt⁹ eſt fũdus ⁊ facta ꝯſtructio licet nõ
noĩe eius:ipſi eccleſie tñ acqretur pronat⁹ ar. c.
apoſtolicos. iz. q. z. Sed qd cũ ex pecunia militiſ
ꝯſtruitur eccleſia eo ignorãte ab alio: cui acqrit
patronatus:militi vel ꝯſtruenti:ꝓſupponẽdo ꝙ ñ
noĩe militis ſit ꝯſtructa? Rñdeo vtiq̃ꝫ nõ militi
acqritur:qꝛ ñ fuit ꝯſenſus epi ad militẽ eo. c. qñ.
Nec forte expedit eccleſie militẽ hr̃e patronuꝫ:
ſed nec ꝯſtructori:qꝛ illud voluit hr̃e p fraudeꝫ:
ſed fraus ⁊ dolus nemini debẽt patrocinari:vt ḋ
reſcriptis. c. ſedes. ſed remanebit eccleſia libera.
Sed quid de vſurario de cui⁹ pecunia fenebri ꝯ
ſtructa eſt eccleſia: nũqd acqrit ſibi iuſpatronat⁹
vel a qbus extorſit vſuras? Rñdeo dic ꝙ licꝫ ḋ
talibus nõ ſit facienda eccleſia:vt ḋ vſuris. c. qꝛ.
nec elemoſyna eſt facienda. i. q. i. c. nõ eſt petẽda
elemoſyna:lꝫ reſtitui deberet. Tñ nõ ꝓpter hꝯ ec-
cleſia illa eſt deuiolãda vt. i4. q. 6. comperimus.
Conſiderandũ igit ꝙ pecunie dñium tantũ erat
ipſius:ĩmo ⁊ res empta ex ea:vt notatur p mo-
dernos in. c. cũ tu ex̃ de vſuris. Et iõ iuſpatrona-
tus ei acqrit:⁊ hoc puto ſi habet aliunde vñ ſol-
uat his a qb⁹ extorſit alias eccleſia ſit libera: ad
que faciũt nõ. i. q. i. nõ eſt putanda. Et idẽ dicen
dum de eccleſia edificata ex pecunia furis:aut ex
pecunia ſimoniaca:aut ex pecunia acqſita p mere
triciũ:vel p aliũ illicitũ modũ. In iſto tñ vltio
caſu non tenetur pecuniam illam ex neceſſitate
reddere vel erogare pauperibus vt ĩ prioribus

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

caſib⁹. Jtē ſi inequaliter plures tribuūt ad actuꝫ
inducenteꝫ patronatū:hoc nō ipedit inequaliter
acqſitionē illi⁹ iuris:facit de conſue.c.ſi.li.6. Nō
enim reqritur ꝙ qlibet det dotē ſufficiētem:ex q̄
ſūt plures:ſecus ſi eſſet vnus. Sed qd ſi vnus ha
buit licētiā a dioceſano:alii non? Rn̄deo q hūit li
centiam:ille habebit patronatū:alij nō. Reqrit̄
āt licentia illius epi:in cuius dioceſi fūdat̄ ſeu edi
ficat̄ eccleſia. Nō aūt ſufficit licētia dioceſani edi
ficantis co.ti.nobis.ꝛ de foro compe.c.ſane. Sꝫ
qd ſi eps nō vult dare licentiā:qꝛ vult pecuniaꝫ
vel alia de cauſa? Rn̄deo:pape hoc referatur:qui
eū compellet eo.ti.nullus.vel licētiā dabit:niſi iu
ſta cā ſubſit:quare denegetur. Sed nūqd in hoc
pōt haberi recurſus ad metropolitanū? Reſpon.
Lan. Vincen.ꝛ goff.vident̄ ſentire ꝙ ſic.hoſtiē.
tenet ꝯtrium. Sed Jo.an.dicit ſup dicto.c.null⁹.
eo.ti. Pōt dici ꝙ metropolitanus pōt cōpellere
ſuffraganeū:ꝛ ſic ſit vera prima opinio. Sꝫ licen
tiā ipſam edificādi dare non poteſt : ꝛ ſic eſt vera
ſecūda.d.p.m.dicit ꝙ putat: ꝙ ſi eps fuit monit⁹
p archiepm licentiā dare:ꝛ ipſe eps dare recuſa/
uerit:vel neglexerit dare ſine iuſta cā: tunc archi
eps licētiā dare poterit:qꝛ expſſū eſt i iure: ꝙ ne
gligentiā ſuffraganei ſupplet archieps.9.q.3. cuꝫ
ſcimus. Negligētia autē eſt lapſo tpe debite mo
nitionis ꝛ nulla cā aſſignata.ḡ ꝛ cetera. Sꝫ nūqd
vacāte ſede:capitulū pōt dare talē licentiā.ſ.edi/
ficandi ecclīam? Rn̄deo credo ꝙ ſic.qꝛ hoc ē iu
riſditiōis n̄ ordinis. Jn his aūt que ſunt iuriſditio
nis:capitulū ſuccedit:vt de ma.ꝛ obe.cū olīꝫ. Sꝫ
qd ſi vnus facit edificare ecclīam ꝛ ꝯſecrare:ꝛ ali
us poſtea dotet eā? Reſpōn.ſi dotans hoc faciat
auctoritate epi ſm̄ Jo.an.efficit̄ patron⁹ cū alio
edificāte:qſi fauore ecclīe fingatur dos pceſſiſſe
ꝛ hoc puto maxime:quādo a fundatore n̄ poteſt
dotari ipſa ecclīa:iuxta notata de conſe. eccleſie
vel alta.c.cum ſicut.

De diſcordia patronorū i pſentatione.

Hec materia ponitur i.c.qm̄.de
iurepatronatus quā ſic ſūmat Jo.an.i nouellis.
ſi patroni diſcordāt ille pficiet̄:q plurium patro/
noꝝ voces hēbit:ꝙ ſi hoc ſine ſcandalo eſſe non
poterit:vel paroni infra tps debitum non pn̄tāt:
eps ordinabit ecclīam. Ubi pmo dicit Joā.and.
hic intrepide ſꝫ vincē.ꝛ ber.ꝛ cōpoſt.ꝙ ſi ſit ele
ctio vel pn̄tatio facta a maiori parte patronorū
etiam reſpectu alioꝝ:licet non ſit facta a maiori p
te omnium:bene valet:nec obſtat.c.ecclīa ō elec
tio.qꝛ illa loquit̄ de electiōe:que fit ab aliqb⁹ vt
a collegio. Et per hoc patet ꝙ ſi ſunt duo patro
ni:vnus pōt alterum pn̄tare:qō nō eſt de duob⁹
eligentib⁹:qꝛ vn⁹ non pōt alterum eligere. Jo.āt
ſuper glo.c.ſi plures.16.q.7.diſtinguit de diſcor/
dia patronoꝝ:qꝛ videlicet aut diſcordia eſt inter
patronum ꝛ epm aut inter ipſos patronos:ꝛ ſi in
ter epm ꝛ patronum:tūc eps pōet iteri iconomū
i ecclīa:quouſqꝫ ſit terminatū negociū.vt de offi.
or.c.cū vos. Si aūt eſt diſcordia inter patronos:
aut hec eſt ſuper electiōe facta ab eis aut de iure
patronatus.ſi eſt de electione:tunc ille iſtituatur:
q maioribus meritis adiuuat̄.ſi ſine ſcandalo fie
ri poteſt:vt in iſto.c.qm̄.in quibuſdā. Sed ſi pa
res ſunt:gratiam facere poteſt eps cui vult: vt ex̄
eo.cum autē. Si autē diſcordia ſit de iurepatro/
natus:expectabit eps per ſex menſes a tpe vaca/
tionis ecclīe vel vſqꝫ ad quatuor a tēpore mote
ꝯtrouerſie:vt de iurepa.c.cū pter. Et ſi nō con
cordauerint infra dictū tēp⁹ : poſtea eps inſtituet
i ecclīa aliquē:ꝛ ille preſentabit̄ poſtea ab eo:qui
euincet pronatū ſi h̄ fieri poteſt ſine ſcādalo. Si
aūt ſine ſcandalo fieri nō poſſet.ſ.pronorū: tunc
eps claudet ecclīam:vt nō exerceantur ibi diua
hec Jo.vt dr̄ de iurepa.c.i.ꝛ.2. Sꝫ Jo.an.i nouel
lis ſuper dicto.c.qm̄.ait aſſertiue teneas poſt fac
tam pn̄tationē:licet diſcordent hec iura locū nō
habere:que ſolū loquūt̄ qn̄ de iurepatronatus
emerſerit qō n̄ quando iter pn̄tatos ē qō:quis.ſ.
iter plures pn̄tatos debeat inſtitui. Et dic.t Jnn.
ꝙ ſi de iurepatronatus eſt qō: expectāt̄ quatuor
menſes:ſed ſi eſt dicordia de pſona preſētata ex
pectantur ſex memſes vt de conceſ.pben.c.2. Di/
cit ēt hoſti.ꝙ i h̄ caſu.ſ.cū queſtio vertit̄ de iure/
patronatus:nō iuenimus expreſſū:ꝙ ſupior de/
beat puidere. Un̄ quātūcūqꝫ ptelεtur diffinitio:
nō deuoluet̄ ex quo nō eſt ius expreſſū.q ēt po/
nit exēplū de ſcandalo qō debet caueri: puta qa
vtraqꝫ pars eſt potēs.ꝛ dicit ꝙ ſi alius ꝯſtituatur
gladius ſuus vltor erit:nec pōt refrenari. Dic̄ ēt
Jnno.h̄ locū hr̄e nō ſolum i ecclīa vacante ſꝫ etiā
nō vacante:cuꝫ pter pronoꝝ diſcordias ſacer/
dos iſtitutus ibi ſtare n̄ pōt. Un̄ eps ſi aliter pui
dere nō pōt:faciat quod dictū eſt de ceſſatiōe di
uinorū. Dic̄ āt hoſti.ꝙ eps ſi brachiū ſeculare po
teſt hr̄e.ſ.ad hi⁹ ipedienda:ad ipſuꝫ pōt recurrere
ex̄ de homicidio.c.poſtulaſti. Si aūt caret epus
brachio ſeculari:non hꝫ vltra quid faciat:niſi cū
patientia expectare:vl̄ ad papā recurrere:q omi
bus oppreſſis dꝫ ex officio ſubuēire.2.q.6.ad ro
manam.vltra ſibi non reſtat remediū niſi ad de/
um.ex̄ de indi.c.cū nō ab homie. Et dicūt Jnn.
ꝛ hoſti.ꝙ i hi⁹ electionib⁹ qꝫuis tantā vocē hēat
vnus ex patronis quātā alius:dixit tn̄ attēdēda
merita pſonaꝝ ſicut in electionib⁹ ecclīaſticis vt
de elec.c.duduꝫ.ꝛ in teſtibus:vt de teſtibus.c.in
noſtra. Et licet in iurepatronatus ſuccedāt here/
des.dic̄ Jnno.ꝙ magis ꝯſonat equitati dicere:ꝙ
ſucceſſio i patronatu magis fiat p ſtirpes q̄ꝫ p ca
pita:cū h̄ eſſe debeat i linea deſcendentiū inſtitu.
de here.q̄ ab inte.deferunt̄. §. Et quia. Jta ꝙ ſi
plures vni ex patronis ſuccedāt: puta quatuor :
alteri ex patronis ſuccedāt pauciores puta duo:
non plus vocis habebūt illi quatuor q̄ꝫ illi duo.
Quilibet enim illoꝝ quatuor hēbit quartā partē
vocis vnius : ꝛ illoꝝ duoꝝ qlibet habebit duas
ptes vni⁹ vocis. Et hāc eqtateꝫ dixit ſubtilitati ꝯ
trarie pponendā:ꝛ de hoc i cle.plures de iurepa.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Et p hãc cle. declarat̃ iſta materia ⁊ q̃dã alia que
erãt ĩ varia ⁊ ꝯ̃ria opinione: iõ tex. ei⁹ h̃ imediate
pono. ¶ Plures ab vno ex p̃ronis eccl'ie relicti
heredes vocẽ dũtaxat vni⁹ hẽbũt ĩ p̃ntatiõe rec
toris. Et vt facilius ꝓuideat̃ eccl'iis nõ ĩcõueniẽſ
reputam⁹ p̃ronos ipſos ĩter ſe poſſe libere ꝯueni
re de rectore ab eis alternis vicib⁹ p̃ntando: ĩ q
bus etiã ex eadẽ cã ꝑmittim⁹: vt plures ad vacã
tem eccl'iã poſſint eo mõ p̃ntare pſõas: ꝙ vna ex
eis eligi p ep̃m valeat ⁊ admitti. Clemẽs. v. de iu
repa. ĩ cle. Dic̃ Jo. an. h̃ in apparatu: ꝙ ex iſta cle.
reprobat̃ opinio Ala. Hugo. Lau. Jo. Tan. Uin.
Ber. ⁊ Goff. q̃ etiã mihi placebat dicẽtiũ. 16. q. 7.
ſi plures. ⁊ de iurepa. c. i. ꝙ ĩ iurepa. ſucceſſio erat
p capita: ⁊ approbatur opinio Inno. ⁊ Hoſti. di
centiũ ꝙ ſucceſſio ĩ p̃ronatu fit p ſtipites ñ p capi
pita vt dictũ eſt ĩ p̃cedenti. §. Et h̃ ſiue p̃roni ſint
aliq ex diuerſis cauſis: puta vn⁹ qꝛ fũdauit: ali⁹ qꝛ
dotauit: ſiue ſint ex eadẽ cã: qꝛ fundauerũt ſimul
vl' etiã dotauerũt: q̃uis archi. 16. q. 7. aliter dicat
qd tñ Joã. an. ñ approbat. Et addit: mihi place
bat opinio ĩ hac cle. reprobata: q̃ ⁊ ſi ĩ ꝑtẽ habe
ret ꝯ̃riã equitatez: tñ expediẽs mihi videbat̃ ec
cleſiis: vt ſicut patronis p capita debeat̃ ius ꝑceſ
ſionis ius alimẽtoꝝ ius defenſiõis: ita ⁊ p capita
debeatur ius p̃ntatiõis vt. ſ. quot ſunt capita p̃ro
noꝝ: tot ſint ſuffragia vocũ ⁊ non plura: ad h̃ facit
eo. ti. c. 3. nõ plura dixi: vt. ſ. ſi p̃ronus ſit heres ꝯ
patroni: ſolã vnã vocem habeat: cuius ꝯ̃riũ innu
it hec littera cle. Et ex iſta approbata hic opiniõe
timeo: ꝙ naſcent̃ inextricabiles q̃ſtiones: ⁊ ponit
diffuſe p exempla ĩtricationez q̃ſtionũ. Glo. ſup
verbo plures ad minus duos ꝯp̃rehendit. Et dic
plures etiã ſin. ulares ab vno. glo. ergo. Secus ſi
plures a pluribus: vl' vnus a plurib⁹: vt dixit reli
cti glo. Idem tñ puto: ſi inter viuos trãſſerat vẽ
dendo plurib⁹ vniuerſitatem: vl' permutãdo cuz
pluribus: vl' pluribus donando heredes glo. ſui
vl' extranei: cũ hic nõ diſtĩguat rectoris glo. ⁊ cle
rici: cũ eadem ſit rõ: ⁊ vt facilius ⁊c̃. Circa h̃ erat
triplex opinio. Prima ꝙ h̃ poſſet fieri. Secũda
ꝙ nõ poſſet fieri. Tertia ꝙ fieri poſſet: ſ3 non ni
ſi cũ auctoritate ep̃i. Reprobat̃ q̃ h̃ ſecũda ⁊ ter
tia opinio: q̃ fuit Inn. ⁊ approbat̃ p̃ma q̃ fuit ber.
⁊ goff. libere glo. i. ſine ſupioris auctoritate: ⁊ ſic
reprobatur opinio Inno. quã notauit ĩ. c. qm̃. eo.
ti. Itẽ dicit libere: ⁊ ſi nõ vacat eccl'ia: h̃ ꝓbat plu
rale alternis vicib⁹. Certũ eſt eni vna vice nõ ꝯ
currit duplex vacatio. Nõ obſtat de ꝯceſ. p̃ben.
c. ſi. qꝛ illõ fiebat ĩ fraudẽ vacature: h̃ ãt fit ad tol
lẽdã diſcordiã ⁊ facilioꝛẽ ꝓuiſionẽ eccleſie. Et ea
dẽ rõne videt̃ p̃ronos pluriũ eccl'iarũ poſſe ĩter
ſe diuidere: vt vnus ſit p̃ronus ĩ vna: ⁊ ali⁹ ĩ alia.
Itẽ cũ p̃ronatus vnius eccl'ie cõmutet̃ ĩ p̃ronatũ
alterius eccl'ie: quare p̃ronatus vnius eccl'ie cum
parte quã. ⁊c̃. In cle. ẽt q̃ ĩcipit vt ꝯſtit. de iurepa.
ſic ſtatuit̃: de patronis eccl'iaſticis: vt ꝯſtitutio q̃
ad eccl'iam aliquã: q̃uis ẽt ad exemptoꝝ p̃ntatio
nẽ pertineat: admitti ꝯſuetudine nõ obſtãte con
traria ꝓhibet: niſi preſentato de ꝓuentib⁹ eiuſdẽ
talis corã dioceſano fuerit portio aſſignata. Un
de ĩtra epiſcopalia poſſit ſoluere: ⁊ ſuſtẽtationez
hr̃e ꝯgruam ſicut expedit: obſeruet̃ ipſam decla
rare: ac etiaz q̃dam adijcere ꝯſulta huius ſacri cõ
cilij approbatione ꝓuidimus dioceſanis ſub ob
teſtatione diui iudicii diſtrictius ĩhibẽtes: ne p̃n
tatum aliquem per quãcũq3 perſonã eccl'iaſticã
ius p̃ntãdi ad aliquã eccl'iaz hñtem admittãt: ni
ſi intra certũ terminũ ꝯpetẽtẽ p dioceſanos ipſos
p̃ntãtib⁹ p̃figendũ: ipſo p̃ntato fuerit corã eis: vi
p̃ſcribit̃ ꝯgrua de ꝓuentib⁹ eccl'ie portio aſſigna
ta. Quã ſi forſitan idẽ p̃ſentantes ĩtra terminuz
ipſum aſſignare neglexerit: ne factũ eoꝝ noceat
p̃ntato: ſtatuimus extunc dioceſani debeant p̃n
tatũ: niſi aliud canonicũ obſiſtat: admittere: ⁊ ĩ pe
nam p̃ntantiũ ad dioceſanos p̃tãs aſſignationis
huius deuoluat̃. Precipim⁹ ãt dioceſanis ſub ipi
us obteſtatiõe diui iudicij ipſoꝝq3 ꝯſciẽtias one
ramus: ꝙ moderationẽ portionis ipius faciant:
nec odio vel fauore: vel alias in plurali vel mino
ri illã ſcienter, excedãt ⁊c̃. hec ibi. De ſimonia ĩ
p̃ronatu habes in ſecunda parte ti. i. c. i.

¶ Titulus tertiuſdecimus: de clericis ⁊ diuinis
officijs. ¶ Sermo. c. i.

S Idormiatis in
ter medios cleros pẽne colũbe
deargentate ⁊ poſteriora dorſi
ei⁹ ĩ pallore auri pſal. 67. Quã
uis iſtud expõatur ĩ glo. ꝯtinũa
de omnibus vere fidelib⁹: tñ alludẽdo illi termi
no cleros: vnde clerici denominant̃: adaptabitur
ad materiam de clericis: ſ3 qꝛ locutio eſt obſcu
ra ⁊ multipliciter exponit̃ ĩ dicta glo. breuiter ꝑ
ut de omnibus electis intelligitur exponemus.
Prio ergo ſciendũ ꝙ colũba hic ſignificat eccle
ſiam ſm glo. de qua dr̃ ⁊ in canticis. Una eſt co
lumba mea ⁊c̃. canticorũ. 6. c. Hec eſt deargẽta
ta: qꝛ diuis eloquijs erudita ſm illud p̃s. ꝑs. 110.
Eloquia dñi eloquia caſta: argẽtũ igne examia
tũ: qꝛ ſonoꝝ ĩ p̃dicatione purgatũ ab omni erro
re. Poſteriora huius colũbe ſũt fideles: qꝛ erunt
ĩ fine mũdi vel in vltima reſurrectiõe. Poſterio
ra enim dorſi ſũt extremitates ipſi⁹ aĩalis. Hi ãt
vltimi erũt ĩ pallore auri. i. ĩ auro bene fulgenti ⁊
clare. ſ. pfecte charitatis: q̃ ſignificatur per auruz
p̃cioſius cũctis metallis: ſicut charitas eminet
cũctis virtutib⁹. De q̃ auro charitatis dr̃ apocal.
3. Suadeo tibi emere aurum ignitũ vt locuplex
ſias. Penne huius colũbe ſũt ꝯtemplationes ⁊ af
fectiones: q̃b⁹ eccleſia ſe ſubleuat ad celeſtia: has
affectabat: pſal. dicens. Quis dabit mihi pennas
ſicut columbe: ⁊ volabo ⁊ requeſcã: ⁊ ad quez lo
cũ: vbi vocat eam ſponſus dicẽs. Ueni columba
mea ĩ foraminibus petre. canti. 3. c. petra aũt erat
xp̃s. i. ad cor. 10. c. ⁊ de conſe. di. 2. c. reuera. Cleri

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf